BISERICA

ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

ANUL AL XIV-lea, No. 1.-6

XIV

APRILIE.

1890

TABLA MATERIILOR.

BUCUREŞTI.

Tipografia Cărţilor Bisericescĭ

34. Str. Principatele-Unite, 34.

1890.

DECISIUNEA

Sântuluĭ Sinod al Sânteĭ nóstre Bisericĭ autocefale drept măritóre de rĕsărit.

Privitóre la icónele, architectura, pictura și ornamentațiunea bisericilor din tótă țara, cum are să sĕ urmeze pe viitor.

Sânta nóstră Biserică drept măritóre de rĕsărit, gelósă de învĕțătura Dumnedeescululuĭ sĕŭ fondator, cum și de tradițiunile și așezĕmintele sale, a lucrat în tot chipul la întărirea sentimentuluĭ religios printre popóre și la mântuirea sufletelor lor,

Dorind a ține pironită vederea și simțul fiilor sĕĭ asupra Dumnedeireĭ și Sânților, ea a deschis artelor frumose porțile sale, și a transmis posterităţeĭ icóna vie a tuturor persónelor Sânte, carĭ sunt în adorațiune și venerațiune la popórele creștine.

Sub-semnațiĭ,

Considerând pictura bizantină și împreună cu dênsa și pe cel-l-alte arte frumóse, ca fiind singurele întru a representa cu splendóre, magnificență și cu-

vioşie persónele cele marı şi Sânte ale religiuneĭ creştine, şi a întreţine în popor adevĕratul sentiment religios;

Avênd în vedere că artele frumóse bizantine aŭ fost întroduse în Biserica nóstră Română încă din cele dintăiŭ timpurĭ ale aparíţiuneĭ lor şi prin acésta, deprinderea poporuluĭ nostru cu ele şi apropierea lor de cătră artiştiĭ şi artisaniĭ noştrĭ românĭ;

Vĕḑênd cu durere góna tacitá ce sĕ dă acestor arte spre a le scóte de prin bisericĭ, şi a le înlocui cu altele nuoĭ şi necunoscute poporuluĭ nostru;

Vĕḑênd marea afluenţă de tot felul de icóne strĕine, carĭ aŭ inundat ţara din tóte părţile;

Vĕḑênd că prin unele bisericĭ se fac zugrăvelĭ şi sĕ întrebuinţéza architectură, iar prin casele românilor creştinĭ să întroduc icóne, carĭ sunt departe de a înfaţişa dupa cum sĕ cade imaginea Dumneḑeireĭ şi chipurile Sânţilor din vechea şi pazita de Dumneḑeŭ Biserică a Românilor;

Véḑênd cá ornamentaţiunea bisericeĭ în genere ce sĕ întroduce de cât-va timp, este lipsită aprópe şi de cerinţele artistice şi de cele liturgice ale ritualuluĭ nostru, şi prin urmare departe de a ajuta geniul cultural al poporuluĭ român întru desvoltarea sentimentuluĭ sĕŭ religios şi naţional;

Şi dară, temêndu-ne ca nu cum-va prin introducere de nouĭ arte în Biserică şi prin casele creştinilor să se struncine dreapta credinţă în popor şi în el însuşĭ;

Sântul Sinod ia dispositiunile următóre:

1. Prea Sânţiţiĭ Episcopĭ eparhioţĭ să supraveghezе cu dinadinsul în jurisdicţiunea lor, ca pictura

architectura şi ornamentaţiunea, care se va întroduce de acum înainte, fie prin bisericele cele vechĭ fie prin cele nouĭ saŭ reînoite—să fie conform stiluluĭ bizantin deja în us Biserica nóstră Română autocefală drept măritóre de rĕsarit.

2. Să pună îndatorire preoţilor şi epitropilor tuturor bisericilor ca înainte de a sĕ contracta zugrăvirea uneĭ bisericĭ să sĕ presinte la aprobarea prealabilă a Chiriarchieĭ tablourile ce aŭ a sĕ întroduce în biserică, cu modelurile lor de zugrăvélă.

Aceiaşĭ regulă sĕ va urma şi în ceea-ce priveşte arhitectura şi ornamentaţiune bisericelor.

3. Să oblige pe preoţĭ a nu primi în biserică spre sânţire, de cît numaĭ icóne carĭ sunt aprobate şi recomandate de Chiriarhie saŭ eşite din atelierele pictorilor noştri românĭ cunoscuţi şi probaţĭ cel puţin de doĭ saŭ treĭ Chiriarchĭ aĭ ţĕreĭ.

Icónele cele nesânţite după ritualul sânteĭ nóstre Bisericĭ sĕ vor scóte cu încetul de prin casele creştinilor prin influenţa morală a preoţilor şi în locul lor să li sĕ recomande cele autorisate de Chririarhie.

4. Să céră autorităţilor judeţelor ca să îndatoreze pe primarĭ a respecta şi eĭ din partele dispositiunile de maĭ sus şi a nu îngădui vîndarea de icóne şi objecte sacre în cuprinsul administraţiuneĭ lor, rĕmăind ca aceste objecte creştine sa li sĕ procure numaĭ prin biserica parochială.

5. Prescurile sĕ vor fabrica de femeĭ creştine pióse saŭ numaĭ de creştinĭ.

6. Abaterea de la dispoziţiunea a doua de maĭ sus, va atrage pentru Preoţĭ caterisirea şi pentru E-

pitropĭ distituirea şi darea lor în judecată, spre a despăgubi parochia de suma cheltuită cu pictura, architectura şi ornamentaţiunea contrariă dispositiunilor Bisericeĭ nóstre Române autocefale drept măritóre de rĕsărit.

7. Biserica a căreĭ pictură, architectură şi ornamentaţiune s'a făcut contra acestor dispositiunĭ este şi rĕmâne închisă.

8. Abaterea de la dispositiunea a treia se va pedepsi întâĭ cu oprire pe treĭ lunĭ, al doilea cu oprirea pe un an, şi al treilea cu caterisirea.

1889 Noembrie 22.

(Semnaţĭ): *I. P. S. Iosif Mitropolit Primat.*
P. S. Episcop Ghenadie al Rômniculuĭ.
„ „ „ *Inocentie Buzeŭ.*
„ „ „ *Silvestru al Huşilor.*
„ „ „ *Ghenadie al Argeşuluĭ.*
„ „ „ *Parthenie al Dunăreĭ de-jos.*
„ „ *Arhiereu Ieremia Gălăţénu.*
„ „ „ *Valerian Rômnicénu.*
„ „ „ *Calistrat Bêrlădénu.*
„ „ „ *Innocentie M. Ploeşténu.*
„ „ „ *Gerasim Piteşténu.*
„ „ „ *Dositeiŭ Botoşanénu.*

VIAȚA ȘI SCRIERILE
PROTOSINGHELULUĬ NAUM ROMNICEANU.

(Urmare. vedĭ No 12, anul XIII, pag. 657 și urm.).

Anaforaua Mitropolituluĭ și a Episcopilor.

Prea Inălțate Dómne!

Printr'acéstă smerită anafora arăt Inălțimeĭ Tale, că încă de la létul 1819, când din mila luĭ Dumnedeŭ și cu buna-voire a Măriеĭ Tale m'am rîdicat în scaunul Sfinteĭ Mitropoliĭ a Ungro-Vlahieĭ, cea maĭ temeĭnică și de trebuință începere a întrebuințăreĭ păstoreșteĭ mele datoriĭ am sosotit a fi (precum și este cu adevĕrat), ca să nu puĭ mânele pe capul celuĭ întâmplător om și să'l rîdic la marea tréptă a preoțieĭ, următor fiind atât așezărilor celor întâĭ primitorĭ de acest mare dar (de) Apostolĭ și Ucenicĭ aĭ Mântuitoruluĭ Nostru Iisus Hristos, și următórilor lor, sobornicești Sf. Canóne a purtătorilor de Dumnedeŭ părințĭ cu acest mare dar al Duhuluĭ Sfânt, carele de la Tatăl a-tot țiitorul este și prin Fiĭul se dă la ómenĭ să fie în dar, dupa cum însușĭ graĭul Rescumparatoruluĭ neamuluĭ omenesc „în dar ațĭ luat în dar să dațĭ", ĭar nu cumpărat prin banĭ; căcĭ atuncĭ îndrăsnesc a dice și eŭ tot aceleașĭ cuvinte ce a glăsuit și fericitul acela Patriarh al Țarigraduluĭ Tarasie către ceĭ de atuncĭ, macar de și să ĭea preoția cu numele, dar cu lucrul mistue cuvêntul, că se cumpĕră adecă cu banĭ, fiind-că Duhul Sfânt (omenește grăesc) nu este supus Arhiereĭ, ci Arhieria Sfântuluĭ Duh, și Arhiereul este chemator Duhuluĭ Sfânt, ĭar nu lucrător, căcĭ lucrătorul și sĕvêrșitorul este însușĭ acelașĭ ca

un Dumnedeŭ adevěrat ce se purcede din Dumnedeŭ adevěrat şi se sfinţeşte, ĭar nu sfinţeşte Arhiereul. De aceea când acest dar al Sfântuluĭ Duh ce în dar s'a dat de la Arhipăstorul Christos la Sfinţiĭ Apostolĭ, şi de la dênşiĭ *alilodiadohos* (succesiv) la toţĭ Arhiereiĭ, nu se va da în dar, atuncĭ şi cel ce chirotoniseşte şi cel ce se chirotoniseşte, nu numaĭ ca'şĭ perde darul, ci anatimĭ se dă, şi spre perdare ĭĭ este cumpěrarea, precum s'a dis de fericitul Verhovnic Petru luĭ Simon Vrăjitorul. Către acestea alegerea unuĭ osebit om ca acesta, carele pentru trebuinţa şi neputinţa noroduluĭ pravoslavnic 'şĭ ĭea asupră-şĭ o povară grea ca acésta a preoţieĭ, nevoe urmézĕ a se face de către ceĭ ce aŭ trebuinţă şi să fie indelenicit nu numaĭ întru îmbunătăţirile ce se dice de fericitul Pavel, ci şi dĕstoinic a putea rîdica neputinţele părţeĭ aciea de norod care l-aŭ ales, cu învěţătura şi cu lucrarea.

Aşa dar eŭ găsind aşedată de maĭ nainte a înălţăreĭ mele în scaunul Mitropolieĭ scóla rumânéscă, pe orĭ carele a venit spre acéstă cerere a preoţieĭ, l-am orânduit a se îndeletnici la acea scólă cu tóte ştiinţele cele trebuincĭóse, spre implinirea datoriilor sale, şi aducêndu-mĭ înscrisă mărturie de la scoler, adică Arhidascalul a aceĭ scóle că este dĕstoinic d'a dobândi dorinţa, atuncĭ fiind vrednic şi cu ceĭa-laltă curăţenie, îmĭ pun însumĭ eŭ mânele pe capul luĭ, şi daŭ darul în dar, precum aşedarea Sfinţilor Apostolĭ şi canónele soborniceştĭ poruncesc, care acéstă sfântă urmare şi lucrare făcênd-o cunoscută şi ĭubitorilor de Dumnedeŭ fraţilor în Hristos Episcopĭ a acesteĭ de Dumnedeŭ păzite ţerĭ a Măriei Tale, am luat respuns în scris că şi Frăţia lor sunt într'o cugetare cu smerenia mea, şi că vor fi următorĭ şi Frăţia lor întru tóte şi întocmaĭ celor maĭ sus dise sfinte aşedărĭ. Dar fiind că şi noĭ ne aflăm, precum şi ceĭ-lalţĭ ómenĭ, neputincĭoşĭ şi supuşĭ morţiĭ, ca nu care cumva ceĭ din urma nóstră Fraţĭ Arhiereĭ să calce acéstă prenoire a lucrăreĭ numitelor maĭ sus sfinte aşedĕrĭ asupra modeleĭ chirotoniilor, rugăm bunătatea Măriei tale, precum aĭ întărit şi alte multe de obşte folositóre bunătăţeĭ ale acesteĭ Patriĭ, să bine-voeştĭ a întări şi acéstă preinoire a nóstră la pricina chirotoniilor, şi prin luminat Hrisovul Măriei Tale, întru care să se cuprindă atât aceste maĭ sus dise, ce am pus înaintea vedereĭ Măriei Tale, cât şi altele folositóre câte de că-

tre Inalta Măriei Tale înțelepcĭune se vor maĭ găsi cu cale, spre maĭ temeĭnică întărire și urmare scopuluĭ ce este pus înainte, atât în cursul vremeĭ nóstre, cât și după noĭ în vecĭ, și pentru acésta veĭ avea Maria Ta cea maĭ mare plată de la Arhiepăstorul Hristos și pomenirea cu laudă pururea.

1820 Iulie 18. (după original)

Al Ungro-Vlahieĭ Dionisie. Al Rîmniculuĭ Galaction. Iosif al Argeșuluĭ. Al Buzeuluĭ Gherasim.

Interogatorul luat Mitropolituluĭ Dionisie pentru nevenirea sa imediat la scaunul seu, când a fost chemat de Domn.

Tacrirul luat Mitropolituluĭ Dionisie, după ce s'a întors de la Brașov în țară, cu ocasiunea evenimentelor din anul 1821.

Intrebare. Fiind-că eștĭ numit unul dintre isvoditoriĭ rescóleĭ turburătorilor liniștei obșteștĭ la létul 1821, aĭ ceva a respunde în potrivă?

Respuns. Chiar turburătoriĭ lineșteĭ obșteștĭ cu purtările lor cele impotriva mea aŭ dat încă de atuncĭ cel maĭ bun respuns spre îndreptarea mea, la întrebarea ce-mĭ facĭ, ajunge să știĭ că și unul și altul și mulțĭ din ceĭ de sub comanda lor a căutat să-mĭ răpue viața, acestea tóte când pietrele strigă poțĭ să nu le știĭ, saŭ poțĭ crede că am fost în sfatul lor (?)

I. Bine, bine, dar la intrarea oștilor otomaniceștĭ de ce n'aĭ remas în poliția orașuluĭ Bucureștĭ, de unde maĭ 'nainte eraĭ cuprins și oprit de norod ca să nu facĭ pas afară din poliție.

R. Incă maĭ 'nainte de pornirea oștirilor Impěrăteștĭ apucaseră de mě rapise din mânele noroduluĭ turburătoriĭ luĭ, în cât unul voia să mě asvârlă ca pe o minge în Tismana, ĭar altul în Câmpu-lung și ajunsem a mě purta când de o ceată de tâlharĭ, când de alta. In mânele lor eram când aŭ intrat oștirile în Bucureștĭ, apoĭ cum puteam să scap? Și după ce am scăpat însoțit de ómeniĭ uneĭ părțĭ, care făgădui-se să mě dea jertfă celeĭ lalte, cum pu-

team să-mĭ abat drumul cătră oștirile Impĕrăteștĭ și fără de primejduire și a mea și a altora, atuncĭ nu rĕmânea să fac alta fără numaĭ ceea ce am făcut, am mers adică sub paza ce 'mi se orânduise, ca spre Ipsilant până la un loc, apoĭ ca unul ce cunoscusem cugetările cele rele ale tâlharilor și sórta ce mi se gătise lângă Ipsilant, atât mie cât și Episcopuluĭ Argeșiŭ și D-luĭ logofĕtul Alecu Filipescu, abĭa la Bréḑa am putut scăpa de sub paza uneĭ părțĭ și îndată am căḑut în mânele celeĭ l-alte, care prinḑêndu-mĕ a vrut să mĕ trimiță la Ipsilant împreună cu călătoriĭ meĭ. Din v(gh)iarele sub-comendiriuluĭ al părțeĭ celeĭ lalte m'a scăpat, după Dumneḑeŭ, îndrăsnéla ce am pus împotriva Ducăĭ; așa dar știind Poliția Bucureștilor mântuită de arderea ce cugetase în potriva eĭ amêndouĕ părțile turburătóre și apărată de oștirile Impĕrăteștĭ, am socotit că este vremea să caut de mântuirea mea la Brașov, neputênd fără primejdie de cătră tâlharĭ să mĕ întorc la Bucureștĭ.

I. Dar maĭ la urmă după cĭocnirea tâlharilor de ce n'aĭ eșit?

R. Era numaĭ gata să es, când a sosit vestea plecareĭ ambasadoruluĭ Rusescu din Țarigrad, după o acest fel de auḑire a trebuit să rămâĭ.

I. Maĭ la urmă, și maĭ vârtos în așeḑarea Domnieĭ cum de n'aĭ eșit?

R. Bóla și prelungirea eĭ, care în alăturata copie al respunsuluĭ ce am dat cătră Domnitor, sunt destoĭnice să mĕ îndrepteze, însă măcar îndata ce m'am fost depărtat din préjma Bucureștilor, am fost îngrijit de am rânduit un Arhiereŭ, ca în locu-mĭ, pentru cele bisericeștĭ în Eparhie, dar după cea dintăĭu chemare ce mi s'a fost făcut de Domn, fară zăbavă am fost numit cu deplină putere pe Episcopul Buzeuluĭ Gherasim să lucreze câte a-șĭ fi putut lucra și eŭ singur.

I. După câștigarea sanătățeĭ de ce n'aĭ eșit?

R. Cum puteam eși maĭ mult, când îndata ce am putut a mĕ impicĭoroga și a mĕ găti să es, Domnul a numit pre altul în locul meŭ, preste hotărîrea canónelor bisericeștĭ și obiceĭurile politiceștĭ ale Patrieĭ, (dar óre nu s'ar cuveni?) să facă óre care intrebare de nu s'ar fi întâmplat poticnire cu pricina primejdióselor rane la picióre

și eșam, óre acea înscris de la biserica cea mare pentru așeḑarea altuia ar fi rĕmas fără lucrare ori nu? Căci la Țarigrad încă nu era cunoscută eșirea sau neeșirea mea afară din Brașov; apoi acel ecdosis pentru ce trebuința se fusese luat de Măria Sa Vodă, încă aflându-se acolo, acestea însă în urmă aflându-le eŭ am făcut altă tâlmăcire, că Măria sa sub altă socotélă a numit pe altul, urmând lui Manole Vodă Roset de la Resboiul létul 769, când reposatul Grigorie Mitropolit era rĕmas la Petrupoli și apoi viind de acolo, cel ce se numise în locu-i puindu-se afară și-a luat lucrul reposatul Grigorie, după ce însă am venit aici m'am încredințat că am avut numai păreri, iară nebăgarea de sémă a canónelor bisericești să socotesce legiuire.

(După o copie înparte scrisă de mâna Mitropolitului însă I.)

Naum se lipsește de Dionisie ca român, îi comunică scrierile lui și în timpul Eteriei chiar poesiele lui asupra nemerniciei armate eteriste, formate din toți zarvagii, bragagii și alvițarii din București. Mitropolitul în fine nemai putênd sta în Capitală, fiindu'i amenințată viața trece cu boerii în Brașov, când aduce la sine între alte obiecte și trei saci de documente, din acele ce mai scăpase din foc și jaf, întêmplat în București [1]).

Naum însă nu se duce, persista, rĕmâne în țară spre a videa cu ochii tóte. Numai când aŭ început miseriile pretinșilor soldați eteriști a trece tot sub foc și sabie s'a retras spre munte. In fine trece și acéstă cumplită nenorocire de deasupra țărei, se numește Domn pamêntean și Românii se reîntorc pe la vetrele lor. Mitropolitul Dioni-

[1]). Posed un inventariŭ legalisat de autoritatea magistratorială din Brașov, în care se specifică ce aŭ adus cu sine Mitropolitul Ungro-Vlahiei în Austria. De sigur că acele documente și lucruri s'aŭ pierdut. Mai posed și o corespondență a Mitropolitului Dionisie Lupu cu Consulul Austriei din București, prin care Mitropolitul se plânge că Consulul nu s'a îngrijit, după cum i-a promis, de a scăpa odórele și mai ales Hrisóvele și documentele Mitropoliei de jaful și focul Eteriștilor, la care plângere a Mitropolitului Consulul se desvinovĕțește că nu a avut atâtea încăperi spre a le asigura. Prin urmare scim că multe acte de asemenea și Hrisóve s'aŭ ars atunci. Câtă perdere!

sie nu mai revine în Scaun, cu tóte protestele sale [1]), ci se alege în locul sĕu neuitatul prelat Român Grigorie, ear Dionisie se retrage la monastirea din Deal. Naum crede că acum va avea un rol maĭ mare ca Român între Românĭ, dă jalube pe la Domn şi Mitropolit, arată starea reală a ţăreĭ şi 'şĭ dă socotinţele sale despre modul cum ar trebui procedat pentru înbunătăţirea lucrurilor [2])

Cu acéstă ocasie, când Egumeniĭ grecĭ prin Hrisov împĕrătesc sunt scoşĭ din Egumenate şi înlocuiţĭ cu Egumenĭ Românĭ, cere şi el a i se da o Monastire şi este numit Egumen la Monastirea sţ. Apostolĭ din Bucureştĭ, unde stă până la 1827, când ïarăşĭ revin greciĭ ca Egumenĭ. De la acest timp şi până la 1832 când se retrage pentru linişte la Monastirea Cernica, Naum se ocupă cu dăscalia publică şi privată. Ajuns la o vrâstă înaintată şi nemaĭ putând dascăli, dă Biblioteca sa unuĭ nepot al sĕŭ şi el se retrage, obosit de munca ḑileĭ, la Monastirea Cernica. Acolo pentru ascultare, ca om învĕţat, şĭ ca unul ce trebuea tratat maĭ bine de cât călugăriĭ simpli, i se impune numaĭ indatorirea de a face ascultarea perpetuă—traducerea din greceşte în Româneşte a Istorieĭ Bisericeştĭ, în treĭ volume, la ceea ce Naum se supune cu rĕbdarea de adevĕrat călugăr. Totul ce este material în lume trece, se schimbă, se priface. Acéstă sórtă 'l ajunge şi pe Naum Protosinghelul şi simţindu-şĭ sfârşitul vieţeĭ pămênteştĭ, pe când încă nu terminase traducerea celor treĭ volume a Istorieĭ Bisericeştĭ, cere a fi îmbrăcat în marele cin de schimonah, când i se schimbă şi numele din Naum în Nichita. Iată cuvintele sale: „De acésta şi eŭ ştiind încă din anul trecut 1834, în urmĕtórea lună Noembrie 25, prin ïubitórea de D-ḑeŭ bună rîvnă şi blagoslovenie a sfinţieĭ sale prea cinstituluĭ şi prea cuviosuluĭ Arhimandrit şi stareţ al acesteĭ obşte-jitiĭ a Cernicăĭ. Chir Calinic, mie duhovnicescul părinte, întâmplându-mĕ şi eŭ nevrednicul aicea, (acum al

[1]) Posed şi protestele Mitropolituluĭ Dionisie, adresate ConsuluRuseso, Patriarhuluĭ şi Boerilor ţăreĭ. Se justifică pentru nevenirea sa în ţară că ar fi fost causată de podagră şi recunóşte în urmă că pentru raţiunĭ politice este înlăturat de la turma sa, cum spun şi actele de maĭ sus.

[2]). Aceste acte sunt decopiate de Naum în Condica sa: Κώδιξ οἰκιακός μου, şi parte din ele le am publicat în Biserica Orthodoxă anul al XII.şi XIII.

doilea an, într'acéstă sfântă obştejitie, într'aceĭ făgăduinţĭ spre cercare, de n'oiŭ putea adecă ca se petrec până în sfîrşit într'acéstă sfântă objtejitie şi să mě şi sěvîrşesc cu primirea mareluĭ cin îngeresc), spre ascultare şi închip de rucodelie, până la al treilea an al ispitireĭ mele, dându-mi-se Bisericésca Istorie grecéscă, cea scrisă de Meletie Mitropolitul Athinelor, însě tălmăcită în limba cea próstă grecéscă, sě o tălmăcesc în limba nóstră cea românéscă, spre folosul Patrieĭ şi al tuturor blagocistivilor ĭubitorĭ de cetire; de atuncĭ de la numitul soroc, cu ajutorul luĭ Dumneḍeŭ îndată m'am apucat de acéstă tălmăcire ... ". [1])

Prescriitorul izvódelor saŭ a originalelor de traducere ale luĭ Naum nĭ-aŭ conservat încă în o notă data exactă a morţeĭ luĭ Naum, pe care notă a pus'o spre finele volumuluĭ al III a Istorieĭ Bisericeştĭ, Iată şi acéstă notă:

Către ceĭ ce vor ceti aceste treĭ tomurĭ ale Bisericeştiĭ Istoriĭ.

Iată o prea cinstiţĭ cititorĭ, că cu ajutorul milostivuluĭ D-ḍeŭ, aŭ luat sfîrşit de prescriere şi acest al III tom al Bisericeşteĭ Istoriĭ al prea înţeleptuluĭ Meletie Mitropolitul Athinenelor, care s'a tâlmăcit de pe grecie aicea în sfânta Monastire Cernica de cuviosul Naum Ieromonah Protosinghelul, carele viind cu tâlmăcirea până la vécul al XVI. Cap. 12, bolnăvindu-se aŭ trecut către Domnul, numindu-se întru primirea sfântuluĭ mareluĭ cin al Schimniciĭ Nichita Ieroschimonah. Şi rĕmâind nesfîrşit de tâlmăcire acest tom, 'l-am isprăvit depe alt óre care tom scris tot de mână, tălmăcit de Preasfinţitul Mitropolit al Moldoveĭ. Chir Veniamin, de la létul 1829, dupre al căruĭ izvod am aşezat şi scara, atât la acest al treilea tom, cât şi la cel dintěĭu, la care nu se pusese de rěposatul tălmăcitor.

Decĭ plecat rog dragostea vóstră, câţĭ veţĭ ceti aceste prea minunate cărţĭ, întru care un puţin folos veţĭ afla, să treceţĭ cu vederea greşalele câte şi eŭ ca un om voĭu fi greşit, rugându-vě Domnuluĭ, ca trecênd noeanul aceşteĭ vieţĭ să dobândim bunătăţile cele vecînice în Christos Iisus Domnul nostru. Amin. 1839, Fevruarie.

[1]). Manuscriptul No. XIII.

Naum era mijlociŭ la statură, slab la corp, ochĭ vioĭ şi ĭute la mers—nervos [1]).
Acestea despre viaţa luĭ Naum.

Acum să trecem a examina, pe baza manuscriptelor sale, ce ideĭ avea Naum asupra scólelor şi a învĕţămêntuluĭ, asupra ştiinţilor, care'ĭ era ocupaţia sa de predilecţie.
Asupra învĕţămêntuluĭ pe timpul sĕŭ între aniĭ 1795—1832, Naum ca dascăl era convins că renaştereĭ naţionale trebue să'ĭ precédă desvotarea intelectuală la un popor; apoĭ că organul principal al acesteĭ lucrărĭ este scóla naţională. De aceea Naum îşĭ propune a scrie nouă metóde pentru învĕţătura cărţeĭ, maĭ întâĭ la scólele începĕtóre, şi combate metódele vechĭ din învĕţamênt. Voind a dovedi maĭ întâĭŭ importanţa dascălilor în Stat ḑice:.. „De la dascălĭ şi de la filosofĭ ĭaŭ din copilărie înţelepcĭunea şi învĕţătura Impĕraţiĭ, Domniĭ, păstoriĭ oilor celor cuvêntătóre, boĭariĭ, judecătoriĭ, logofeţiĭ, fiiĭ celor de bun neam, ceĭ ce locuesc cetăţile şi oraşele Patrieĭ, clericiĭ Bisericeĭ şi toţĭ preoţiĭ luĭ Dumneḑeŭ; Prin care ar putea şi cel deobşte norod, cât ĭaste cu putinţă, a se povăţui (prin carte) la cunoştinţa datorieĭ lor, şi aşa pedepsindu-se (învĕţându-sĕ) şi maĭ bunĭ făcêndu-se, să se abată de la rĕŭ şi sĕ facă bine“.... Apoĭ despre lipsa de cărţĭ didactice şi metodice ḑice:.... „Decĭ învĕţătura şi înţelepcĭunea şi ştiinţa dându-se de dascălĭ, dascăliĭ aŭ trebuinţă de cărţile cele de nevoe şi de chiverniséla vieţeĭ“..... Ear că cartea să o înveţe ucenicul în limba ţăreĭ adauge, bazându-se pe un text al sf. Apostol Pavel: „La învĕţăturĭ streine şi de multe felurĭ se nu vĕ mutaţĭ, că bine ĭaste cu darul se întăriţĭ inima, ĭar nu cu mâncările, întru care nu s'aŭ folosit ceĭ ce aŭ umblat într'ênsele“. După ce arată diferitele vrîste ale elevuluĭ şi de ce este capabil elevul, ce ştiinţă trebue să i se prede în diferite vrîste şi că cel maĭ curând să înceapă la etatea de 7 anĭ, „*se cade copiĭ a începe cunóşterea slovelor şi a celor-l-alte învĕţăturĭ copilă-*

[1]) Aceste notiţe mi s'aŭ dat de către Superiorul Monastireĭ Cernica, Arhimandritul Ioil şi de către Ierom. Isidor, bibliotecarul Monastireĭ, care l-aŭ cunoscut lucrând în literatură de la 1835 pănă la mórtea sa 1839. Aprópe de mórtea sa s'a făcut schivnic şi s'a înmormêntat în Cernica.

reştĭ", după ce se plânge de ignoranţa cleruluĭ, ḑice: ...„Căcĭ cu adevĕrat lucru vrednic de întristare şi de lacrîmĭ ĭaste a videa pre ceĭ maĭ mulţĭ aĭ némuluĭ nostru, şi maĭ vîrtos pre ceĭ ce se socotesc lumina celor de obşte, ḑic adecă, pre bărbaţiĭ sfântuluĭ Altar, întru atâta neînvĕţătură, în cât şi cele maĭ micĭ ale acestuĭ meşteşug a nu le şti; prosomiile, sorócele şi cu mult maĭ vîrtos semnele soroacelor. Decĭ arătat este dintr'acésta că acest fel de neînvĕţaţĭ, nicĭ cunosc cele ce cetesc, nicĭ înţeleg câte orbeşte şi ca nişte papagalĭ respund din cele scrise. Şi dacă lumina este acest fel, întunerecul cu cât maĭ vîrtos? Au ḑiş şi óre-carele cu îndreptare de cuvênt, asemenea cu lucrătoriĭ vieĭ: „Nimienea nu ne-aŭ tocmit prę noĭ". Căcĭ dupre aseminea chip şi aceştia pot sĕ rĕspundă: Nimenea nu ne-a învĕţat pre noĭ. Căcĭ cum voĭ şti acestea neînvĕţându-le, şi cum vor învĕţa nefiind acest-fel de cărţĭ la noĭ? Iar în potrivă şi patria póte să tânjască respunḑênd: Ce folos îmĭ este de atâtea grele veniturĭ şi cheltuelĭ pentru binele Patrieĭ şi pentru dascălĭ nu puţin? In vreme când fiiĭ Patrieĭ atâta de departe sânt de trebuinciósa învĕţătură". Dupa ce tot pe acest ton îşĭ desvoltă teza sa, revine la metode şi ḑice: ... „Iar despre alta, că fără dascălĭ şi fără meşteşugul gramaticeĭ aseminea sunt cu toţĭ ómeniĭ ceĭ nepedepsiţiĭ. Iar din pricina acestuĭ fel de nepedesirĭ nicĭ dăscălia se judecă, nicĭ lenevirea dascălilor. Căcĭ mărturisesc atâta mulţime de cărţĭ ale celor noĭ, cea neîncetată alor nevoinţă; ci precum vede cea adevĕrată pricină este nemeşteşugul şi nestatornicia învĕţăturilor copilăreştĭ a noilor începĕtorĭ. Din cari uniĭ adecă metachirisesc filada papeĭ luĭ Zoe; alţiĭ acelor maĭ 'nainte de noĭ, şi alţiĭ altele de multe felĭurĭ ale celor din vremea nóstră. Decĭ dintru acésta şi dascăliĭ şi învĕţătura dascălilor în felĭurĭ de chipurĭ încurcată se vede. Decĭ vrednic lucru este de luare aminte, lângă altele şi cele ce voim să ḑicem: Căcĭ maĭ 'nainte de noĭ, adică: maĭ 'nainte de tóte voind a iscusi copiiĭ micĭ la cetire (bine aŭ aşezat noilor începĕtorĭ o cale de învĕţătura), adică *Bucovna*, *Octoihul cel mic, şi Psaltirea.* Iar cunoştinţa cea maĭ cu scumpătate a slovilor şi meşteşugul lor, la începutul Gramaticeĭ luĭ *Lascar* aŭ legĭuit. Iar dascăliĭ ceĭ din vremea nóstră, cu rîvnă bună adică pornindu-se, însĕ fără cuviincĭósa maĭ 'nainte pregătire a noilor începĕtorĭ la meşteşugul învĕ-

țatureĭ; uniĭ adecă cele de la începutul luĭ Lascar lepădându-le, ca cum adică ar fi maĭ presus de privirea gramaticéscă, la adoua parte a gramaticeĭ le-aŭ așezat fórte în scurt, póte că după trecerea de îndestulațĭ anĭ, ucenicii să filosoféscă pentru cele douĕ-zecĭ de slove ale Elinilor, avênd pildă și pe cele de la începutul cărțeĭ a patra a luĭ Gazi. Iară alțiĭ ĭarăși bine făcênd întrare la gramatică, pre un Chir Vasilie al Popeĭ Iftimie și a luĭ Lascar maĭ cu dea mănuntul tâlcuindu-le, le-aŭ dat ucenilor sĕĭ. Iar alțiĭ maĭ iscusițĭ la minte, alte chipurĭ cu mintea aflând, cu socotélă adică se lese *Octoihul și Psaltirea*, ca cum adică în deșert ar cheltui vremea, și în locul acestora să se îndeletnicéscă copiiĭ la limba acésta. Uniĭ adică la cea de multe felurĭ învĕțătură a luĭ Chir Papa Zoe, ĭar alțiĭ la alte osebite carțuliĭ din noŭ scrise, între care și la cele tâlcuite din alte limbĭ. In cât atâtea a fi căile învĕțătureĭ câte nu lesne numĕrate găsim cele scrise și cele tâlmăcite cărțĭ dupre nemție. . . . . Pentru acea socoteala acesteĭ ĭubirĭ de ostenélă privește spre așezarea uneĭ singure căĭ, a învĕțăturilor noilor începĕtorĭ, fiĭ aĭ Patrieĭ nóstre Dachieĭ" [1]).

Aceste citate și multe alte texte din manuscriptele sale ni dovedesc că Naum cugeta, și încă cugeta Românește asupra metodeĭ ceĭ maĭ nimerite, pe care trebue s'o întroducă cu toțĭ profesoriĭ în scólele începĕtóre, pentru că ajunsese lucrul de se băteaŭ metodele în cap una cu alta; în acest scop Naum lucréză metodic treĭ carțuliĭ pentru începĕtorĭ și invită Divanul și pe profesoriĭ timpuluĭ a i le adopta ca cărțĭ de învĕțămênt primar. Ca carte de lectură a compus în stihurĭ, pentru copiiĭ începĕtorĭ, ĭar spre a fi maĭ atractivă scrierea sa o întituléză: Χριστοήθεια *Hristhoithia=Bunele-obiceiurĭ.* Cartea este voluminósă de 160 de pagine și este conceputǎ în douĕ limbĭ: greacă și română. In limba grécă este în poesie elegant rimată și într'o limbă alésă, ĭar în cea română în poesie albă. S'ar putea numi acésta carte și *Bonton*, pentru că tótă conține regule de observat în societate. Citez căte-va stihurĭ în Românește din ea spre a ni face o idee de conținutul eĭ: „....Când cu altul veĭ vorbi să nu'țĭ frecĭ mânile tale, împleticind una cu

[1]). Κώδιξ οἰκιακὸς μου—Condica mea de casă, prefața la I-a carte de scólă a sa.

alta. Nicĭ mâna ta la picĭor să nu o puĭ când veĭ vorbi, nicĭ împrăștiat se cauțĭ; ci adică ochiĭ tĕĭ drept se caute la acela căruĭa tu îĭ vorbeștĭ; nu însă atáta de întins, în cât vreme să nu'ĭ daĭ nicĭ să pótă scuĭpa jos. Și acésta a fi murdar, lenevindu-țĭ trupul teŭ, ĭarășĭ uricĭos tĕ facĭ la ceĭ vorbitorĭ cu tine; nicĭ însă podóba ta să nu fie muerească. Decĭ și ale tale mâĭnĭ să nu le obicĭnueștĭ adese se îndrepteze saŭ căcĭula saŭ ișlicul, saŭ părul saŭ haĭnele, saŭ și însușĭ brâul tĕŭ. Aseminea ochiul tĕŭ se nu facă iscodire ca muerile la haĭne, și nicĭ adică se întrebĭ cum adică vin pĕ tine, că este lucru dĕ prostime. Ingrijește unghiile să le taĭ când este vreme și să nu te lenevestĭ, ca se nu te arățĭ murdar. Aseminea dințiĭ tĕĭ îngrijește ca să'ĭ curățĭ, fălcele să nu le umfli, insuflânduJe tu nebunește și limba ta se nu o scoțĭ, precum câĭniĭ fac acésta. Și nicĭ însușĭ barba ta adesa s'o netezeștĭ. Mustața nu'țĭ răsuci des cu degetele tale....." De aceste regule cuprinde tótă cartea [1]).

Pentru ca cărțile sale să fie adoptate în regulă de toțĭ dascaliĭ, le aŭ dedicat parte Patriarhuluĭ Ecumenic, ĭar parte, ca acésta Christoithia, Mitropolituluĭ Grigorie al Ungrovalahieĭ. Iată dedicația de la cărțile didactice: Ἰδοῦ τὴν ἀπαρχὴν τῶν κόπων μου, μεθ' ὅσης εὐλαβείας προσφέρω τῇ μιᾷ μόνῃ ἀμώμῳ Νύμφῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, οὐ μόνον εἰς δοκιμὴν καὶ ψῆφον, ἀλλὰ καὶ ἐπιδιόρθωσιν, ἀφαίρεσιν τε, εἰ δέον, καὶ προσθήκην διὰ τῶν αὐτῆς λογάδων. Δοκιμὴν δὲ λέγω οὐ τοσοῦτον τοῦ γάλακτος τῶν πρωτοπείρων περιεχομένου εἰς τὸ πρῶτον, δεύτερον καὶ τρίτον Σχολεῖον, ὅσον μάλιστα τοῖς μετὰ ταῦτα στερεωτέρας τροφῆς, τῆς σὺν Θεῷ γραφθησομένης ἐν τοῖς ἑπομένοις βιβλίοις, μετὰ τὸ τέταρτον βιβλίον τῆς γραμματικῆς, τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην συστῆσαι μὴ προελόμενος. Τὸ δὲ νέον ἐφεύρεμα τῆς τάξεως τῆς φιλοπονίας ταύτης κοινοφελὲς τοῖς Πρωτοπείροις κρινόμενον, διὰ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ συσταθῆναι πᾶσι τοῖς 'Ορθοδόξοις [2]). In dedicația către Mitropolitul Grigorie se justifică pentru ce aŭ scris grecește și nu romănește și încă în stihurĭ cartea Χριστοήθεια. Iată ce ḑice: ....„In-

---

[1]) Χριστοήθεια Νέα τομ. I. Buna-obicĭnuință nouă, pag. 43 și 44.

[2]) Manuscriptul No. VII: Σχολεῖον πρῶτον, τῶν πρωταπείρων.

drăsneală dintr'acésta luând ca un adevĕrat fiŭ al ceĭ de obște Patriĭ a nóstre Dachieĭ, ca și eŭ, ce se va putea, oreș ce dar Patrieĭ să aduc spre semn de mulțămita mea, de credință nefățarnică și de curată dragoste, (Precum și de D-luĭ Blagorodnicul boer, Pan Scarlat Gradișteanu, vel Dvornic, m'am îndemnat), cugetând că elineasca carte ce se ḑice Χριστοήθεια, maĭ întăiu adică spre a mea bună iscusință folosește; ĭar al doilea și spre cel de obște folos al noilor începĕtorĭ ucenicĭ. Cercetând cu scumpătate și înțelegerea și rânduĭala cuvêntuluĭ, și ca una ce mi s'aŭ părut și întunecată și nedeslușită acéstă carte în chipul cel elinesc, maĭ vârtos pentru ceĭ frageți tinerĭ, tălmăcindu-o și prefăcându-o, o am scris în stihurĭ de obște numĕralnice, dupre pilda molifteĭ ce se începe așa: Din buze spurcate, și din necurată limbă..... în cea de obște limbă a elinilor din vremea nóstră a Dachilor. Iar întru a nóstră a Dachilor ḑic, nu dupre obiceĭul cărților nóstre celor bisericeștĭ, nicĭ dupre obiceĭul logofeților Patrieĭ, ci dupre cea vie rĕspundere a limbeĭ nóstre, cum obicĭnuim maĭ vârtos aicea la Bucureștĭ. Și acésta pentru pricina, care ajutând D-ḑeŭ, în deosebită carte a mea arătată o voiŭ face, nu după multă vreme, cum nădĕjduesc". Iar asupra feluluĭ stihurilor în românește îșĭ dă cuvêntul seŭ pentru ce le a compus așa: ...„De acea și eŭ (am scris) acéstă Χριστοήθεια ....pentru folosul celor ĭubitorĭ de elinie patrioțĭ aĭ noștri Dachĭ; ĭar întru a nóstră cea Drachicească pentru ceĭ ce nu știŭ grecește. Și ĭar dupre putință m'am silit în cât și în limba nóstră să putem face astfel de stihurĭ. Și ca se potrivesc aceleașĭ cuvinte într'amândouĕ limbele, nicĭ cum n'am căutat rânduĭala oxiilor, dupre alte pilde de acest fel de stihurĭ elineștĭ, fără numaĭ numĕrul silavilor și armonia buneĭ rĕspândirĭ într'amândouĕ limbele întocmaĭ. Ca prin acésta tineriĭ ce cetesc, maĭ cu lesnire să se îndulcească în cuvinte și împreună și luarea aminte a lor se o atragă la priceperea ințălegerilor, ca nu făr de rod se rĕmâe" [1]).

Indignat în sufletul sĕŭ de atacurile și înjuriile ce streiniĭ aruncaŭ asupra neamuluĭ nostru românesc; sătul peste cap de a privi nedreptățile Guvernatorilor și jafurile Administratorilor, toțĭ streinĭ, vĕḑêndu-ĭ precupețînd ca la mesat

[1]) Prefață către Patrioțĭ la Χριστοήθεια.

şi avere şi cinste şi guven şi guvernaţĭ, ca pe animale, maĭ vĕḑênd că îndrăsnéla lor merge pănă a nega Românilor şi origina lor, indignat şi în desperare, încă de la începutul secululuı strigă, justificându-se de ce scrie în greceşte acéstă carte.

„De multe orĭ de la ceĭ de alt neam auḑind cuvinte defăĭmătóre, care şi prin tipar óreşĭ-cariĭ aŭ îndrăsnit în protiva nóstră, (cum este póte şi vouĕ tuturor ştiut în ce fel de ipolipsis (respect) unii ca aceştia numele de Vlah şi Român ţin. De şi mincinóse fiind la noı numele acestea, cum într'altă carte a mea acésta aratată voiŭ face). Din adins acéstă a mea ıubire de ostenélă am scris'o deasupra: Christomathie în Valahia Dachieı, că întru cele ce ne vorbesc pre noĭ de rĕŭ, să se afle că şi noĭ pe dênşiı aseminea de noĭ sunt defăımaţĭ. Pentru ce? Căcĭ cu cel cuvios cuvios veĭ fi, iprocĭ. Şi într'alt loc: Că de m'ar fi ocărît vrăjmaşul aşĭ fi răbdat, fiind-că însuşĭ Mântuitorul nostru aŭ ḑis: „Iară voĭ fraţı sînteţı..." Şi care facerı de bine de la Patria nóstră n'aŭ luat? şi ea de la acest fel de nemulţămitorı şi batjocoritorı de neamul nostru ce? Când până de curând tóte bogăţiele Patrieĭ nóstre în mâna lor aŭ fost. Decĭ despre uniĭ ca aceştia cu dreptate şi proorocul obidindu-se ḑice: „Iar tu omule cel întocmaı la suflet et. et". Insă noĭ şi aşa fiind eı nicĭ odată rĕul lor nu voim..... Măcar de acum înainte pe acest fel de batjocoritorĭ 'ĭ vom cunóşte şi cu rĕu obiceiŭ şi nepedepsiţĭ. De cariĭ şi Patria nóstră o trebuinţă de eĭ nu are, măcar în rânduiala filosoficéscă de ar fi cine-va din eı. Că nimenea nu este filosof, care n'aŭ învĕţat aceasta: *Cunóştete pe sineţĭ*" et. et.

De ce anume ştiinţĭ era profesor Naum? Şi la acéstă întrebare rĕspundem cu tótă siguranţa, basându-ne pe manuscriptele ce ni-aŭ rĕmas de la el. Sĕ ştie că în tóte scólele greceştĭ să studia acelêşĭ obiecte şi era o educaţie enciclopedică, după gradul de progres ştiinţific al timpuluĭ. Cel ce era profesor cunoştea dar tóte ştiinţele enciclopedice, în special însă literatura greacă. Maı ştim cu siguranţă că Profesoriĭ din Academiile de Bucureştĭ şi Iaşĭ eraŭ bărbaţĭ dotaţĭ cu tótă ştiinţa Occidentuluĭ, pentru că nu eraŭ admişĭ în profesură de cât după ce 'şĭ finea studiile şi în Occident, la una din Universităţĭ şi 'şĭ făcea o reputaţie de erudit. Maĭ toţĭ bărbaţiĭ renumiţi în învĕţătură în Orient veneaŭ în ţările Românilor ca profesorĭ,

pentru că aicea eraŭ şi maĭ bine plătiţĭ şi aveaŭ şi putinţă de a profesa liber ideile lor, şi apoĭ maĭ ştim că eraŭ şi agenţĭ secreţĭ aĭ revindicăreĭ naţionale! De la aceştia Naum aŭ învĕţat carte şi în urmă s'aŭ perfecţionat prin ocupaţiĭ particulare. El preda în clasele începĕtóre tóte obiectele: Gramatica, Aritmetica, Religie, Istorie şi Geografie et. Manuscriptele de Gramatică ce ne aŭ rĕmas de la el sunt *cincĭ* la numĕr. Una este scrìsă la începutul seculuĭ. Tóte însă sunt scrise în greceşte şi româneşte. Ştiinţa însă ce a prins rădăcinĭ în inima şi sufletul luĭ Naum, pentru cuvintele ce am spus maĭ sus, a fost *Studiul Istorieĭ Naţionale*. Naum ascultând pe profesoriĭ grecĭ din Academie, cariĭ înălţaŭ pană la cer gloria strĕmoşilor lor, bazîndu-se pe faptele istorice şi literatura lor, observând că în némul nostru lipseşte Istoria Patrieĭ, apoĭ el însuşĭ avênd ocazie încă pe când era la Hurez tênĕr, călugăr de 15 anĭ, de a prescrie condicĭ întregĭ de acte şi documente naţionale, s'a aprins de dragoste şi zel către acest studiŭ, atât de necesar pentru noĭ, fiind că era convins că ocara ce se arunca Românilor de strĕinĭ, că n'aŭ Istorie şi nicĭ un trecut glorios, ba înca uniĭ li nega şi origina şi la ocaziĭ prin expresiĭ sarcastice şi ironiĭ îşĭ rîdéŭ de némul nostru, de sigur că pentru aceste cuvinte şi altele de felul lor, s'a hotărît Naum a se deda la studiul *Istorieĭ Patrieĭ*. Manuscriptele cele maĭ de însemnătate ale luĭ Naum sunt cele ce cuprind material de *Istorie Naţionala*.

Pentru ca Româniĭ se aprecieze în conştiinţă meritele literare ce are Naum Rîmnicénu dau aicea şi un Catalog a manuscriptetor sale.

No.	Anul	Conţinutul.
1.	1805 . . .	Εἰσαγωγή — Intrare, saŭ întroducere în Gramatică saŭ stilistică şi literatură uşóră. Apoĭ cuprinde şi câte va cuvinte ruseştĭ, un fel de lexicon din 1808, scrisă cartea în greceşte şi româneşte, formatul 8°.
2.	1808 . . .	Exerciţiĭ de frase elenice şi însemnărĭ. Greceşte, 8°.

3. 1809 . . . Τετράστιχα νουθετικὰ κατ' Ἀλφάβητον, şi alte însemnărĭ. Greceşte, 8°.
4. 1814 . . . Insemnărĭ extrase din sf. Părinţĭ, regule asupra Gramaticeĭ greceştĭ, şi româneştĭ. Apoĭ din Chrisant. In fine corespondenţe, 4°.
5. 1818 . . . Insemnărĭ şi Catalóge de ale elevilor, apoĭ extrase din diferiţĭ scriitorĭ, discursurĭ cătră elevĭ şi de ale acestora cătră el, 4°. greceşte.
6. 1819 . . . Σχολεῖον A. 8°, Greceşte, pericope de cetire, rugăcĭunĭ, greceşte.
7. 1819 . . . Σχολεῖον B. 8°, Greceşte.
8. 1820 . . . Προπαίδια τῆς γραμματικῆς, greceşte şi româneşte, corespondenţĭ, 4°.
9. 1822 . . . Κώδιξ οἰκιακός μου — Condica mea de casă. Material variat, istoric, gramatic, transcrierĭ de docomente, corespundenţĭ etc. greceşte şi româneşte, folio.
10. 1823 . . . Extrase în româneşte din Alfa-vita; Regulile verburilor, greceşte şi româneşte, Note, folio.
11. 1826 . . . Douĕ volume în greceşte, extrase din sf. Părinţĭ, Ión Chrisostom, din discursurile sale şi din interpretătorĭ, greceşte 4°.
12. 1828 Extragerĭ din sf. Părinţĭ, Σειρὰ πατέρων. Şi din Sinódele Ecumenice, 4°.
13. 1829 . . . Χριστοηθεια, Buna-obicĭnuinţă, 2 tomurı în stihurĭ, greceşte şi româneşte 8°.
14. 1835 . . . Note, însemnărĭ şi câte-va scrierı în contra Gramaticeĭ luĭ G. Golescu, cuvêntul introductiv în Ist. Bisericéscă a luı Meletie, greceşte şi româneşte 8°.
15. 1836 . . . Intreita respundere, cătră cele înprotiva adevĕruluĭ, necomplectă, în greceşte, 8°.
16. 1837 . . . Ist. Bisericéscă a luĭ Meletie, tradusă în Cernica la 1835 în 3, vol. (lipseşte un volum), folio. Iată titlul cărţeĭ:

Al Biserіceşteĭ Istoriĭ Tom. I, II, şi III.

Acum într'acest chip prescris după însușĭ isvodul cel tălmăcit dupĕ grăcie de cuviosul Naum protosinghelul, proin Apostolén din Bucureștĭ, care le-aŭ tălmăcit aicea în sfânta Obstejitie Cernica, din blagoslovenia cuviosuluĭ părinteluĭ nostru Chir Calinic Arhimandritul, înainte stĕtătorul și starețul acesteĭ de Dumneḑeŭ păzite Obstejitiĭ. In ḑilele prea înălțatuluĭ Domn a tótă țara Românéscă Alexandru Dimitrie Ghica Voevod, întru însușĭ aceĭașĭ monastire Cernica.

17. *Fară dată* Ἐπιφώνημα. Despre Origina Românilor, grecește 4°.

18. „ „ Maĭ multe fragmente din scrierile sale, neterminate [1]).

Manuscripte la Academia Română, tot ale luĭ Naum, hărăzite de D-nul Dimitrie A. Sturdza.

19. Un volum folio. Coprinde acte și docomente relative la Țară, de la 1693—pănă la 1828,peste 226 file. In acest volum este din noŭ transcris maĭ corect Cronicul sĕŭ, acésta însémnă că'ĭ maĭ posterior acest volum celuĭ ce urméză. Manuscriptul pórta No. 323 sunt și câte-va documente scrise de altă mână.

20. Alt volum folio, No. 322. Coprinde acte naționale, de la 1764—1822, conține, 339 file.

Acest volum este maĭ mare și de bună sémă că cuprinde acte și documente maĭ multe, apoĭ istoria Cronologică este întrețesută de documente și pe multe locurĭ corectate, pe care apoĭ a transcris'o în volumul anterior. de aceea la finele volumuluĭ se cetește:

„Acest scris de are ceva bun într'însul priimiți'l, ear de este greșit ertațĭ pe scriitor și îndreptațĭ spre folos, căcĭ estimea mea sîntețĭ voĭ, și eŭ parte a estimeĭ Vóstre“ In ambele se cuprinde și Cronicul sĕŭ, 1764—1810.

21. Actele relative la Zaveră și cuprinde 476 file, No.258 [2]).

Naum era și poet, avea o imaginațiune puternică și energică, un condeiŭ pitoresc, cu care desemna și colora sujetele sale cu epitetele cele maĭ impresionătóre. El a scris maĭ multe poesiĭ în grecește și o carte întrégă Χριστοήθεια

[1]) Aceste manuscripte sunt în Biblioteca mea.

[2]) Maĭ posed încă două resturĭ de cărțĭ, al cărora titlu nu'l cunosc.

și în o limbă corectă, aleasă și elegantă; cum am vědut. In românește cunosc vr'o 20 de bucăți de poezii prin manuscriptele sale, și care nu's fără valóre, maĭ ales că's scrise înainte și după 1821. Sunt fórte importante acele ce cuprind sujete de ale Zavereĭ. A imitat în unele pe Riga Fereŭ, ĭar în altele s'a věrsat veninul seŭ contra streinilor jefuitorĭ. Ceea ce este Beldiman în *Tragedia* sa, descriind în mod ironic vetejia eteriștilor în Moldova, tot așa și Naum în Muntenia. Pentru a se convinge orĭ-cine de valórea luĭ Naum ca poet și ce sentimente avea pentru românism, am publicat aicea tóte poesiele sale privitóre la Zavera din 1821, maĭ vîrtos și pentru cuvêntul că încă n'aŭ fost publicate până acum, după cât cunosc eŭ. După conținutul, forma și limba acestor poesiĭ se póte ușor pronunța orĭ-ce Român câtă valóre are Naum pentru epoca sa și care până acum a stat necunoscut pentru mulțĭ dintre Românĭ. Cu multă probabilitate susțin că aceste poesiĭ sunt ale luĭ Naum însășĭ, pentru că posed și o copie corectată de el. Poesiile le-am transcris din manuscriptul Academieĭ Române, No. 253.

C. Erbicénu.

TRATAT

Despre cinstirea și închinarea icónelor în Biserica Orthodoxă

și despre

Icónele făcĕtóre de minunĭ din Romănia Orthodoxă.

I.

Una din dogmele cele maĭ adânc înradacinate în credințele religióse ale popórelor orthodoxe este cinstirea și închinarea sfinților, a icónelor și a móștelor lor. Acésta se basază pe puternica convingere a credincĭoșilor, ca după viața acésta trecetóre și de suferința este o alta viacĭnică și fericita, împreună cu Dumnedeŭ și cu toțı ceĭ ce au plăcut luĭ Dumnedeŭ din veac; că între spiritele sfinte din ceea-laltă lume și între credincĭoșiĭ din viața acésta actuala de pe pamênt este o strînsă legatura, care se întreține prin rugăcıune, și ca atât Dumnedeirea, cât și Sfințıı mutațĭ din viața acésta, ascultă și îndeplinesc cererile celor ce se adreséza lor cu ne'ndoita credința și dedare luĭ Dumnedeŭ.

Acéstă credință isvorĕște din fondul doctrineĭ creștine. Dumnedeu s'a facut om, ca să îndumnedeéscă omenirea, Sfințıı fiind ómenĭ, s'aŭ îndumnedeit prin puterea divină a Mântuitoruluı Christos, în cât eĭ și în viața pamêntéscă și după stramutarea lor la ceriŭ pot, prin puterea lor data de Rescumpărătorul lumeĭ, să facă fapte dumnedeeștı, să pro-

ducă minunĭ şi sa împlinéscа cererile credincioşilor pentru mântuirea lor trupéscа şi sufletéscа. Mântuitorul Christos a ḑis sfinţilor sĕĭ Ucenicĭ : „*Amin, amin ḑic vouĕ: cel ce crede întru mine lucrurile care eu le fac, şi acela le va face, şi maĭ marĭ decât acestea va face; că eu merg la Tatăl meu. Şi orĭ ce veţĭ cere de la Tatăl întru numele meu, voiu face, ca să se proslăvéscă Tatăl întru Fiul; şi orĭ-ce veţĭ cere întru numele meŭ, voiu face. De mĕ ĭubeşte cine-va, cuvêntul meu va pazi şi Tatăl meu îl va ĭubi pe el, şi la el vom veni şi lŏcaş la el vom face*“ (Ioan XIV). „*Amin, amin ḑic vouĕ, că orĭ ce veţĭ cere de la Tatăl întru numele meu, va da vouĕ. Până acum n'aţĭ cerut nimica întru numele meu; cereţĭ şi veţĭ lua, ca bucuria vóstra sa se împlinéscă*“ (Ioan. XVI.). In rugaciunea ce a adresat Mântuitorul Christos catră Dumneḑeu Tatal, înainte de patima sa, pentru urmatorii seĭ, a ḑis: „*Precum m'aĭ trimis pre mine în lume, şi eu 'ĭ-am trimis pre eĭ în lume. Şi prin eĭ eu me sfinţesc pre sine, ca şi eĭ să fie sfinţĭ întru adevĕr. Nu numaĭ pentru aceştia mĕ rog, ci şi pentru ceĭ ce vor crede întru mine prin cuvêntul lor, ca toţĭ una să fie, precum Tu părinte întru mine, şi eŭ întru tine, ca şi aceia întru noĭ una să fie, ca şi lumea sa créḑă că tu m'aĭ trimis*“ (Ioan. XVII). In alt loc Mântuitorul a ḑis despre credincioşii sĕi, ca ei sunt nemuritorĭ: „*Cel ce crede întru mine, de va şi muri, viu va fi*“; şi ĭaraşĭ: „*Adevĕr, adever graiesc vouĕ: cela ce aude cuvintele mele, şi crede celuia ce m'a trimis, are viaţa vecilor, şi la judecată nu va merge, ci va trece din mórte la viaţa*“.

Pe acésta credinţă despre strînsa legatura, proclamata de Mântuitorul lumei, între Dumneḑeire şi între Sfinţi, se basază credinţa şi stima cea mare a credincioşilor în puterea supra-naturala a Sfinţilor, ba şi a obiectelor ce aŭ aparţinut lor, care se păstréza cu sfinţenie în creştinatate. Femeea emoroidă, s'a vindecat de bóla sa numaĭ prin atingere de póla haineĭ Mântuitoruluĭ. De aseminea credinţa în puterea miraculósa a Apostolilor era aşa de mare în credincioşi, în cât aceştia îşĭ aduceaŭ bolnaviĭ în apropiere de eĭ, ca macàr umbra Apostolilor sa se atingă de bolnavĭ, spre a se vindeca; de aseminea machramele şi ştergĕtórele Apostolilor se credeau ca aŭ putere vindicatóre, comunicata prin atingerea de sfintele lor corpurĭ.

Din cele maĭ vechĭ timpuri ale creştinismuluĭ respectul către Sfinţiĭ luĭ Dumneḑeu a fost aşa de mare, în cât sfin-

tele lor móşte se păstraŭ şi se stimaŭ ca obiecte sfinte, se făceaŭ adunarĭ la mormintele lor, unde creştinii li faceau panigirice şi li adresaŭ rugăcĭunĭ, li dedicau Bsericĭ, împodobite cu icónele lor; Bisericele se zideau pe mormintele sfinţilor martirĭ, şi de atuncĭ pâna în ḑiua de astaḑı în Biserica creştină ortodoxa se păstrézä datina, ca în altarul Bisericilor nouĕ să se puna treĭ particele de sfintele móşte, ale vre unuĭ sfânt martir, saŭ ale altuĭ sfânt, ce le are la disposiţie autoritatea superióra bisericéscă.

Acéstă credinţa tare despre unirea Dumneḑeireĭ cu omenirea în tama întrupareĭ Fiuluĭ luı Dumneḑeŭ; acésta strânsa unire a Sfinţilor cu Dumneḑeŭ prin Iisus Christos, acésta legatura duhovnicéscă între ceriu şi între pământ, sau maĭ lamurit—între lumea vremelnică cu cea vecınica, este cu atât maĭ aprópe de inima creştinuluĭ orthodox, cu cât ea se basaza şi pe un sentiment natural al inimeĭ omineştĭ. Dupre o atragere firésca a inimeı nóstre, pre cine ıubim şi stimam cu adeverat, am dori sa'l videm cât se póte maı des, suntem gata tot-dé-una sa'ĭ aratam semnele sincereĭ nóstre stime. Neputênd adesea videa persónele ıubite şi stimate de noı, împinşı de aceeaşĭ atragere, ne sirguim a avea cel puţin portretele lor, şi cu portretele părinţilor, mamelor, fraţilor şi ale altor persóne vrednice de stima şi apropiete inimeı nóstre, împodobim locuinţele nóstre, şi óre-cum transplântăm în aceste portrete dragostea şi stima, ce simţim către prototipurile lor. Sub acéstă consideraţiune, nu este óre ceva firesc creştinilor de a avea şi a cinsti sfinţitele închipuirı saŭ icónele Domnuluĭ nostru, ale Pré bine-cuvêntateĭ Fecĭóreı Nascetóreĭ de Dumneḑeu, ale sfinţilor Ângerĭ şi ale ómenilor proslăviţı de Dumneḑeu? Nu este óre fireşte a ne închina înaintea acestor icóne în acel înţeles, că cinstea ce se dă de noĭ icónelor se sue la însuşĭ prototipurile însemnate pe ele? Este cu putinţa óre ca cine-va să cinstésca întru adevĕr o persóna închipuită, zugrăvită, şi în acelaşĭ timp să batjocurésca închipuirea eĭ?

Representând înaintea ochilor noştri feţele Domnuluĭ nostru şi a Prea curateĭ luĭ Maıce, feţele Angerilor şi ale Sfinţilor şi diferite evenemente sfinţite din Istoria Vechiuluı şi Nouluĭ Testament, sfintele icóne viŭ ne amintesc însuşĭ prototipurile închipuite pe dênsele, ıara odată cu acésta şi nenumĕratele bine-facerĭ, pre care eĭ le-aŭ sĕvêr-

şit şi le sĕvêrşesc pentru noĭ, relaţiunile ce noĭ trebue să avem cu dênşiĭ, acele înalte nevoinţĭ ale cucerniciei, ce eĭ ne-au lăsat nouĕ spre imitare, şi în acest chip deştéptă şi nutresc în inimele nóstre sentimentele credinţeĭ, a nadejdeĭ, a dragosteĭ şi ale tuturor virtuţilor creştineştĭ. In înţelesul acesta icónele sunt, dupre ḑicerea celor vechĭ, ca nişte carţĭ pentru toţĭ accesibile şi înţelegibile, şi pentru ceĭ culţĭ şi pentru ceĭ neculţĭ, scrise, în loc de litere, cu persóne şi cu lucrurĭ. Şi aceste carţĭ pot sa lucreze asupra nóstră chiar maĭ puternic, de cât cărţile obicĭnuite, pentru ca, când cetim sau ascultăm spunerile espuse în scrisóre despre óre-care persóne sau lucrurĭ, noĭ obicĭnuit ni le representam în departare de la noĭ, şi numaĭ ni le imaginam; din protiva, când privim însaşĭ închipuirile persónelor şi ale lucrurilor, atuncĭ óre-cum le videm viĭ în mintea nóstra, nemijlocit venim în contact cu dênsele.

Convingerea creştinilor orthodoxĭ despre adeverul credinţeĭ în puterea sfinţilor luĭ Dumneḑeŭ, de a asculta rugacĭunile credincĭoşilor şi a mijloci la Dumneḑeu împlinirea lor, s'a împuternicit tot maĭ mult în curgerea veacurilor, prin nenumeratele semne şi minunĭ, ce a bine-voit Dumneḑeu a le sĕvêrşi asupra credincĭoşilor prin icónele sfinţilor. Spunerile despre ast-feliŭ de minunĭ abunda în Chronicele ţerilor orthodoxe în genere. Este adevĕrat ca multe din ele din forma istorica aŭ trecut în forma legendară; dar legenda nu este de cât aureola adevĕruluĭ istoric. Orĭ ce persónă mare, orĭ-ce fapte estraordinare, cu timpul în gura poporuluĭ trec în legendă; dar şi legenda confirmă în trasurĭ generale adevĕrul istoric. Unele dintre icónele Mântuitoruluĭ Christos, ale Prea curateĭ luĭ Maĭce, ale Ierarhuluĭ Nicolaĭ şi ale altor placuţĭ aĭ luĭ Dumneḑeu, din causa multelor minunĭ sĕvêrşite de ele prin rugăcĭunile credincĭoşilor, din vechime sunt cunoscute sub numirea de *facĕtóre de minunĭ*, şi aflandu-se răspandite prin deosebite locurĭ ale ţerilor orthodoxe, atrag cu deosebire pre credincĭoşĭ şi servesc ca nişte curente saŭ conducĕtorĭ aĭ miraculóseĭ şi mântuitóreĭ a-tot-puternicii Dumneḑeeştĭ, ce lucréza şi acum mântuirea nóstră în acésta lume, conform fagaduinţeĭ date de Mântuitorul Ucenicilor sĕĭ: „*Unde vor fi doĭ saŭ treĭ adunaţĭ întru numele meu, acolo sunt şi eu în mijlocul lor*".

Cu tótă acésta profunda credinţa în dogme despre cins-

tirea şi închinarea sfinţilor, a móştelor şi a icónelor lor în Biserica orthodoxa, înca din o profundă vechime s'aŭ gasit ómenĭ destul de recı în credinţă şi cariĭ nu se îngrijiau pre atâta de relaţiunile între lumea spirituala cu cea corporală, pe cât de îmbunătaţirea cât maĭ mult posibil a posiţiunei materiale a omuluı din lumea acésta, şi tindênd a realisa din învĕţaturele Evangelieĭ şi ale Apostolilor maĭ mult partea morala privitóre la relaţiunile omeneştı din acéstă lume, ceea ce face şi şcóla materialistă de asta-dĭ. Acésta tendinţa cu timpul s'a desvoltat tot maı mult în Imperiul orthodox de rĕsarıt, şi în veacul al VII-lea şi al VIII-lea a format un puternic partid nu atâta religios, pre cât politic, numit a iconomachilor, sau al luptatorilor de icóne. In fruntea acestuı partid au fost câţı-va Impĕraţı, carii aŭ esploatat în profitul lor politic acésta tendinţă anti-orthodoxă de a desfiinţa din creştinatate cinstirea sfintelor icóne, pre care eĭ în deridere le numıaŭ idolĭ, éră pre cinstitorii lor-idololatri, şi afirmau împreună cu Iudeiĭ, ca închinarea icónelor ar fi oprita de Dumneḑeŭ prin porunca a II-a, care ḑice: *„Sa nu'ţĭ facĭ ţie idol, şi orĭ-ce feliŭ de asemănare din câte sunt pe ceriu sus, şi câte sunt în ape sub pămênt, să nu te închinĭ lor, nicĭ să slujeştĭ lor“* (Eşire X. 4).

Acésta tendinţa anti-orthodoxa, protegĭată activ de Impĕraţii iconomachı, s'a prefăcut într'o persecuţie pe faţă asupra cinstireı icónelor şi a cinstitorilor lor. Icónele aŭ fost scóse de prin Biserici şi de prin case de ómeniĭ poliţieĭ şi de mulţimea asmuţata de eĭ, batjocurite, depradate de podóbe şi arse. Cinstitoriĭ icónelor, carĭ s'aŭ împotrivit cu bărbăţie iconomachilor, au fost batuţĭ, aruncaţı în temniţe, alţiĭ omorâţı ca în timpul gónelor de sub Impĕraţiĭ pagânĭ, Episcopii orthodoxĭ aŭ fost izgoniţĭ şi înlocuiţĭ cu alţii ereticĭ, carii au adunat şi un Sobor din 388 pseudo-episcopĭ de aceştia, şi cariĭ aŭ osîndit cinstirea icónelor şi aŭ anatematizat pre cinstitoriĭ lor. Pacea însĕ nu s'a putut restabili, pana ce în fine n'a triumfat orthodoxia. Dupa mórtea Impĕraţilor iconomachı, în anul 787 după Christos s'a adunat al VII-lea Sinod ecumenic, carele a restabilit dogma orthodoxa despre cinstirea şi închinarea sfintelor icóne.

Iată hotarîrea Sinoduluĭ ecumenic al VII-le, despre dogma cinstireĭ şi închinareĭ sfintelor icóne:

„Pastram fără novisme tóte tradiţiunile bisericeştĭ cele aşezate pentru noĭ prin scrisóre sau fără scrisóre, dintre care una este şi închipuirea icónelor prin zugravire, ca una ce concorda cu povestirea propoveduireĭ evangelice, şi carea ne serveşte spre încredinţarea adevĕrateĭ ear nu închipuiteĭ întruparĭ a luı Dumnedeu Cuvêntuluĭ, şi spre un aseminea folos. Cacĭ cele ce una pre alta se arată, fără îndoială una pre alta se esplica. Acestea fiind aşa, mergênd óre-cum pe o cale împĕratéscă, urmând învĕţaturei ceĭ grăite de Dumnedeŭ a sfinţilor parinţilor noştri şi tradiţiuneı Bisericeı catolice (cacĭ ştim că acésta este a Sfântuluĭ Duh, carele vieţueşte ınca), cu tóta asigurarea şi cu sirguinciósa observare hotarâm: Aseminea închipuireı cinstiteĭ şi viŭ-facĕtóreĭ Crucĭ, a se pune în sfintele luı Dumnedeu Bisericĭ, pe sfinţitele vase şi vestminte, pe păreţı şi pe scândurı, ın case şi la drumurı, cinstitele şi sfintele icóne, scrise cu colorĭ şi facute din petre marunte (mosaic) şi din alt material capabil de acésta, precum icónele Domnuluĭ şi Dumnedeu şi Mântuitoruluĭ nostru Iisus Christos, şi ale neprihaniteĭ Stĕpâneĭ nóstre Sfinteı Nascetóreı de Dumnedeŭ, aseminea şi ale Sfinţilor Ângerĭ, şi ale tuturor sfinţilor şi ale bărbaţilor celor Cuvioşı. Cacĭ cu cât maı adese orĭ se vĕd închipuirile pe icóne, cu atâta ceı ce le privesc se mişca a aminti şi a ıubi pe prototipurile lor şi a'ĭ cinsti prin sĕrutare şi prin respectuósa închinare, carea după noĭ nu este adeverata închinare dumnedeésca, carea se cuvine numaı fiinţeı dumnedeeştĭ, ci cu o cinstire de feliul acela. carea se da închipuireı cinstiteĭ şi viu facĕtóreĭ Crucĭ şi sfinteĭ Evangeliı şi celor-lalte obiecte sfinte, prin tămâere şi punerea de lumanarı, care obiceiu cucernic îĭ aveaŭ şi ceĭ vechĭ. Cacĭ cinstea ce se da chipuluı trece la prototip, şĭ cel ce se închina icóneĭ, se închina fiinţeı închipuite pe ea. Căcĭ aşa se întareşte învețătura sfinţilor părinţilor noştri, adica tradiţia Bisericeĭ catholice, care a primit Evangelia de la o margine a pamêntuluĭ la alta“ [1]).

[1]) ....ἁπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐγγράφως ἢ ἀγράφως τεθεσπισμένας ἡμῖν παραδόσεις ἀκαινοτομήτως φυλάττομεν· ὧν μία ἐστὶ καὶ ἡ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἐκτύπωσις, ὡς τῇ ἱστορίᾳ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος συνᾴδουσα, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνανθρωπήσεως, καὶ εἰς ὁμοίαν λυσιτέλειαν ἡμῖν χρησιμεύουσα. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικά, ἀναμφιβόλως εἰς τὰς ἀλλήλων ἔχουσιν ἐμ-

(Книга Правилъ..... стр. 8—9, edit. 1862. Moscv. Vedĭ și Pidalion, în prolegomena Sinoduluĭ al VII-le, f. 210—212).

Sinodul al VII-le, compus din 367 episcopĭ, și asistat de 136 arhimandriţĭ și monahĭ din cele maĭ renumite monastirĭ, nu numaĭ a pronunţat hotărîrea maĭ sus citată, dar și cu fapte a arătat lumeĭ cinstirea și închinarea ce trebue sa dea adevaraţiĭ creștinı sfintelor icóne. Ele aŭ fost aduse în Sinod, în ședinţă publică, și toţı ceĭ presenţĭ le-au sĕrutat; apoĭ aŭ dat mulţemire luı Dumnedeu pentru triumful orthodoxieĭ asupra ereticilor, aŭ exprimat ascultarea lor de Biserică, și au rostit mărturisirea credinţeĭ;

φάσεις. τούτων οὕτως ἐχόντων, τὴν βασιλικὴν ὥσπερ ἐρχόμενοι τρίβον, ἐπακολουθοῦντες τῇ θεηγόρῳ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· τοῦ γὰρ ἐν αὐτῇ οἰκήσαντος ἁγίου πνεύματος εἶναι ταύτην γινώσκομεν· ὁρίζομεν σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ καὶ ἐμμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφῖδος καὶ ἑτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσης ἐν ταῖς ἁγίαις του Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς· τῆς τε τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνος. καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτοκου, τιμίων τε ἀγγέλων, καὶ πάντων ἁγίων και ὁσίων ἀνδρῶν. ὅσῳ γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικης ἀνατυπώσεως ὁρωνται, τοσοῦτον καὶ οἱ θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῆς πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν, εἰς ταύταις ἀσπασμὸν και τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μονῃ τῇ θείᾳ φύσει. ἀλλ' ὃν τρόπον τῷ τυπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιου σταυροῦ καὶ τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις καὶ τοις λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι, εἰς θυμιασμάτων καὶ φώτων προσαγωγὴν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἴθισται. ἡ γὰρ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, πρωσκυνει ἐκ αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν, οὕτω γὰρ κρατήνεται ἡ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, εἴτουν παράδοσις τῆς καθολικης ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ περάτων εἰς πέρατα δεξαμένης τὸ εὐαγγέλιον....

(Vedĭ: Των ἱερῶν Συνόδων νέα καὶ δαψιλεστάτη συλλογή. Τομ. II pag. 873—74. ediţia din 1761. Paris. Idem, vedĭ Acta Conciliorum Collectio Regia Maxima studio P. Ioannis Harduini volumul al IV pag. 454 și 455).

aŭ proclamat anathema ereticilor, polichroniu (mulţanie) persónelor împĕrăteştĭ,— protectoriĭ Bisericeĭ, ĭar rĕposaţilor apărători aĭ orthodoxieĭ—vecĭnica pomenire!

Acest Sinod a liniştit pe un timp orthodoxia orientala de discordiea produsa în ea prin disordinile iconomahilor, saŭ iconoçlaştilor. Insĕ dupa trecerea de câte-va decimı de anı, ĭarăşĭ, se ivi un Imperat iconomach, anume Teofil, carele din noŭ a început să produca turburarile iconomachismuluĭ în Biserica orthodoxa. Dar mórtea luĭ a pus capĕt pentru tot-dé-una acesteĭ încercărı; cacĭ soţia sa împĕratésa Theodora, ca regenta, a convocat la 18 Februariu, anul 842 un Sinod, pentru afirmarea din nou şi restabilirea dogmeı pentru cinstirea şi închinarea sfintelor icóne. Restabilirea acésta s'a sevêrşit prin un serviciu solemn bisericesc, cu procesiune pe uliţele Constantinopoleı. Tot atuncı s'a stabilit a se sevêrşi în fie-care an rânduiala orthodoxieĭ, în Duminica I-a a postuluĭ mare, carea se şi numeşte de atuncı în terminı bisericeştı „*Duminica orthodoxieĭ*", când sı se rostésca anathema ereticilor, turburatorilor Bisericeı, şi vecınica pomenire apĕrătorilor orthodoxieı.

De atuncĭ dogma cinstireı şi a închinăreĭ icónelor a rĕmas neclintită în tot cuprinsul Bisericeı orthodoxe-catholice. Numaı în apus din când în când unii theologı maĭ sulevau acésta cestiune; dar opiniunile lor au rĕmas isolate şi fară efect pană pe timpul Reformeı protestante, urmate în apusul creştin în vécul al XVI-lea prin Luter şi prin ceialalţĭ sectanţĭ reformaţı.

Luther şi aĭ sĕı, în lupta disperata ce au întreprins contra papismuluĭ împilatoriu şi despotic, carele nu tindea de cât la mărirea putereĭ sale spirituale şi lumeştı, da resbel de mórte spirituluı de libertate a cugetareı, a independenţeĭ politice şi a disvoltareĭ spirituluĭ naţional al popórĕlor; n'au cruţat nicĭ un mijloc ce li s'au parut avantagios spre a învinge pre puternicul lor inimic şi a'l desarma de tóte armele cu care acela sĕ servia spre a'şĭ întări şi a susţinea la apus igemonia sa asupra popórĕlor şi naţiunilor. In Reforma protestanta n'au fost lovite numaĭ abuzurile papiste, aŭ fost atacate chiar principiele dogmatice creştine, fundamentale ale Bisericeĭ creştine, de care Papii abusaŭ în profitul lor şi al putereı lor spirituale şi timporale. Aşa protestanţiĭ au disfiinţat ierarhia biseri-

céscă, au suprimat sântele misterii ale creştinismului, lăsând numai două: botezul şi comunicarea; aŭ stabilit de principiu conducĕtoriu al dogmelor şi credinţelor religióse ale creştinătăţeĭ numaĭ Sf. Scriptura, după înţelesul fiecăruĭ individ, prin urmare aŭ declarat de netrebuitóre tradiţiunea Bisericei icumenice, doctrinele sfinţilor Parinţĭ şi hotărârile sfintelor Sinóde, de care se conduce pana asta-ḑĭ Biserica orthodoxă-catholica, ca de o norma sfânta şi cu caracter divin. De aceea aŭ navălit cu mare furie asupra dogmeĭ despre cinstirea sfinţilor, a móştelor şi a sfintelor icóne, ce sĕ pastraŭ prin Bisericĭ şi prin case. In acest caz aŭ fost adevĕraţi imitatorĭ aĭ Impĕraţilor iconomachĭ din Orient, Leon Isavru, Constantin Copronim şi Theofil. Ucenicii luĭ Luter, atragênd în partea lor o parte din ţerele germane, cutrieraŭ satele şi oraşele, despoïaŭ Bisericele de sfintele móşte şi de icóne, pre care dupa ce le jefuïau odórĕle, le calcau cu picióre le, şi le aruncau în foc. Au desfiinţat rugaciunile şi pomenirile creştinilor pentru ceĭ rĕposaţi; au suprimat monachismul. Cu un cuvênt pretinşii reformatori aĭ Bisericeĭ papiste, vrênd sa nimicésca puterea Papeĭ, au rupt orĭ-ce relaţiune duhovnicésca între ceriu şi între pământ, între lumea ómenilor şi spiritelor fericite din lumea viitóre vecinică. Trista reformă a Bisericei luĭ Christos! Trista sórtă a creştinilor protestanţĭ! Creştinătate şi Evangelie, marginite şi pironite numai la lumea presentă! Ea a fost precursora a materialismuluĭ, scepticismului şi ateismuluĭ, ce s'aŭ respândit treptat şi progresaza în tóte ţerile culte şi neculte ale Europei. In sus este greŭ a merge, dar în jos cade cine-va şi nevrênd, când nu bagă bine séma la povêrniş şi la prapastie.

Argumentele protestanţilor de tóte sectele, contra cinstirei şi închinarei sfintelor icóne, sunt aceleaşĭ ca şi a le jidovilor şi ale mahometanilor, carii numesc acéstă închinare—idololatrie. Anume:

1). Insuşi Dumneḑeu a oprit cinstirea a tot felul de idolĭ şi de închipuiri, çând a dat porunca: „*Să nu'ţĭ facĭ ţie idol, şi nicĭ tótă asemănarea, de câte sunt la ceriu sus, şi de câte pe pământ jos, şi de câte sunt în apă sub pament. Să nu te închini lor şi sa nu slujeştĭ lor*“ (Eşire X. 4). Dar pentru a înţelege drept aceste ḑiceri, trebue sa le luam în intrégа construcţie a cuvîntuluĭ, carea se citeşte aşa: „*Eu sunt Domnul Dumneḑeul tĕŭ, carele te am scos din*

pămêntul Egiptuluĭ, din casa robieĭ. Să nu fie ţie alţĭ D-zeĭ afară de mine. Să nu'ţĭ facĭ idol, nicĭ tótă asemănarea.... să nu te închinĭ lor, nicĭ să slujeştĭ lor: căcĭ eu sunt Domnul Dumnedeul tĕu, Dumnedeu râvnitor (st. 2—3). Vederat este, ca Dumnedeŭ aici opreşte: a) A face idolĭ şi propriu orĭ ce asemanare de alţi Dumnedeĭ falşĭ, şi b) Opreşte anume închinarea şi servirea dumnedeiască unor astfel de asemanari, servire saŭ adorare, carea sĕ da numaĭ lui Dumnedeu. Dar noĭ creştiniĭ ortodoxĭ facem şi întrebuinţam sfinţite închipuirĭ nu de Deı mincinoşĭ, ci pre ale adevĕratuluĭ Dumnedeŭ, şi ale sfinţilor luĭ, întru carii el repausa; caci, după disa prooroculuı David, minunile luĭ Dumnedeŭ sĕ arata întru sfinţiĭ luĭ: „*Minunat este Dumnedeu întru sfinţiĭ luĭ*“; de aceea şi noĭ îi cinstim ca pre prietenii luı Dumnedeŭ, precum îi cinstea şi acelaş sânt prooroc David, carele dicea de dênşii: „*Ĭară mie fórte 'mĭ sunt cinstiţĭ prieteniĭ tĕĭ Dómne*“; noı, cinstind pe sfinţĭ nu facem alt-ceva, de cât îi rugam şi pre eĭ ca să sĕ róge şi eĭ pentru noĭ la acelaş Dumnedeu, carele i-aŭ mântuit pe dênşiĭ, ca să ne mântuiasca şi pe noĭ, în viaţa acésta şi în cea viitóre. Noi ne închinam şi dam cinste sfintelor icóne, dar nu ca unor Dumnedeĭ saŭ idoli, ci numai relativ, adică raportând cinstirea nóstra la prototipurile închipuite pe icóne. In înţelesul acesta Dumnedeŭ nu numai n'a oprit întrebuinţarea şi cinstirea sfinţitelor închipuirĭ, ba înca o a poruncit comandând lui Moisi sa faca Chivotul aşezĕmêntului, carele era pentru Iudeĭ tipul vedut al prezenţei luĭ Iehova, sa puna în Sfânta sfintelor închipuirea a doĭ Cheruvimi, sa înfrumuseţeze cu aceléşĭ închipuiri catapetésma (perdéua) şi însuşi păreţiĭ Cortuluĭ, sa afume înaintea Chivotului şi a catapetésmeĭ cu tamâe şi sa aprinda candelabre.

21. Teologii protestanţi afirma cu nedreptul, ca cinstirea şi închinarea icónelor în Biserica creştina nu ar fi o instituţiune a Bisericei creştine antice, ci un novism al timpurilor din urmă şi ca dovadă aduc împrejurarea, că păgâniĭ antici defaimau pe creştinii primitivi, ca nu aveaŭ închipuiri sfinţite, şi ca apologiştii saŭ apăratoriĭ creştinataţei nu negau acésta, ci rĕspundeaŭ ca chipul luĭ Dumnedeu este în însuşĭ sufletul omuluĭ. Este ştiut, că în timpurile primitive ale creştinatăţeĭ, fiind creştiniĭ persecutaţĭ, obiectele sacre, precum carţile sfinte şi icónele

căutate de păgânĭ cu zel spre a le distruge, creştiniĭ le ascundeaŭ şi nu le espuneaŭ în public. Cum că creştiniĭ au cinstit sfintele icóne, din vécurile primitive, servesc spre dovada monumente sigure, pastrate pana în dilele nóstre. Ast-fel sunt închipuirile, ce se afla în catacombe, în peşterile şi kimitirele Martirilor, unde sĕ retrăgeaŭ creştiniĭ primitivĭ la rugaciune, în timpul persecuţiunilor,— închipuirĭ facute pe păreţĭ, pe grobniţe, pe vase, pe feşnice, pe tablourĭ ş. a. Inchipuirile acestea represinta maĭ adese orĭ pre Mântuitorul în formă de păstoriul, carele a rîdicat pe umerile sale óea cea perduta; pe prea sfânta Fecióra Născĕtórea de Dumnedeu, cu coróna saŭ cu aureola, ţinênd în mânĭ pe pruncul cel maĭ înainte de vecĭ, de asemenea cu cunună strĕlucitóre; pre ceĭ doĭ-spre-dece Apostolĭ; naşterea Mântuitoruluĭ şi închinarea Magilor, miraculósa saturare a mulţime de popor cu cincĭ pânĭ. învierea luĭ Lazar. Din istoria vechiuluĭ Testament: kivotul luĭ Noe cu porumbiţa, proaducerea la jertfa a luĭ Isaac, pe Moisi cu toiagul şi cu tablele, pre Iona isborît de un peşte, pre Daniil în grópa, pe ceĭ treĭ coconĭ din cuptor. Unele din aceste închipuirĭ fără îndoială sĕ rapórtă la veacul al II-le; cea maĭ mare parte cu deplina siguranţa, în genere la periodul persecuţiunilor asupra Bisericeĭ, carele cuprinde primele treĭ veacurĭ.

Dupa încetarea persecuţiunilor şi triumful Bisericeĭ creştine asupra păgânismuluĭ, cinstirea şi închinarea sfintelor icóne a devenit publică, atât prin Bisericĭ, cât şi prin casele creştinilor. Este de ajuns, sa amintim aicĭ disele unuĭa din ceĭ maĭ marĭ dascalĭ aĭ Bisericeĭ Ortodoxe, despre dogma cinstireĭ şi a închinareĭ sfinţilor şi a icónelor lor; cacĭ glasul luĭ este glasul a tótă Biserica. St. Vasilie cel mare dice în confesiunea sa: „primesc şi pre sânţiĭ Apostolĭ, pre Prooroci şi pre Martirĭ şi îĭ învoc spre mijlocire înaintea luĭ Dumnedeŭ, pentru ca prin eĭ, adică prin solicitarea lor milostiv sa'mĭ fie mie iubitoriul de ómenĭ Dumnedeŭ şi sa'mĭ dea ertare pĕcatelor. Pentru aceea cinstesc şi desemnurile icónelor lor şi mĕ închin înaintea lor, şi cu deosebire pentru că ele *sunt predate de la sânţiĭ Apostolĭ*, şi nu sunt oprite, ci se închipuesc în tóte Bisericele nóstre“ (Epist. ad Iulianum Apostatum, in opp. T. III p. 463 ed. Maur).

3). Alt argument contra cinstireĭ şi închinăreĭ sfinţilor

şi a icónelor lor, maı găsesc protestanţiĭ întru aceea, că vechiĭ Dascalĭ aı Bisericeĭ încriminaŭ cu cinstirea icónelor pre ereticiĭ gnosticĭ şi pe următoriĭ luĭ Carpocrat. Insĕ nu pentru cinstirea icónelor încriminaŭ Dascaliĭ anticĭ pre menţionaţiı ereticĭ; ci pentru că aceĭ ereticĭ, deopotrivă cu închipuirile luı Iisus Christos şi ale Apostoluluĭ Pavel cinsteaŭ închipuirile luı Omer, Pitagora, Platon, Aristotel, şi tuturor acestor închipuirı li da cinstire dumnedeéscă, dupre ceremoniele păgâne, prin urmare căduse în idololatrie.

4). Maĭ aduc un argument protestanţiı în favórea opiniuneĭ lor despre sfintele icóne, că în anul 313, Sinodul de Elvira în Spania prin Canonul sĕu 36 a oprit întrebuinţarea icónelor în templurĭ. [1]). Chiar dacă acel Sinod ar fi fost de opiniunea protestanţilor, totuşı n'ar avea nicĭ o însemnătate ca o opiniune isolată în raport cu tóta Biserica ecumenică catholică. Noĭ însĕ credem, că canonul numituluı Sinod spaniol a fost provocat de nişte împrejurărı excepţionale locale, anume: atuncĭ era în tótă furia eĭ persecuţia de sub Diocliţian asupra chreştinilor, şi păgâniı adese orĭ năvăliaŭ în templurile creştine şi batjocuriaŭ sfinţitele închipuirĭ ale Domnuluĭ şi ale plăcuţilor luĭ. Póte că, spre înlăturarea acestuı rĕŭ Sinodul a oprit vremelniceşte zugrăvirea icónelor în temple. Nu putem înţĕlege altminterea, cum Biserica spaniolă, carea depindea de cea Romană, în privinţa dogmelor şi a disciplineı, să dea un vot absolut contra cinstireĭ icónelor, care deapururea au fost cinstite şi închinate în Biserica romană.

Cu tótă slăbiciunea şi netemeinicia argumentelor aduse de theologiı protestanţĭ, şi cu tóte că ele aŭ fost nu odată anerisite (rĕpuse) şi respinse de Biserica Orthodoxă-catholică de rĕsărit, protestanţiĭ aŭ persistat în îndărătnicirea lor de a combate doctrina antică creştinéscă despre cinstirea şi închinarea icónelor. Ba încă direct şi indirect aŭ voit să afirme, că în acéstă privire şi Biserica Orthodoxă ar fi de aceĭaşĭ opinie ca şi eĭ. Este cunoscută turburarea şi învălmăşala ce a produs în Orthodoxia orientală Catichismul calvinesc publicat în anul 1633 în Geneva, sub numele patriarhuluĭ ecumenic Kiril Lucaris. In

[1]). Iată Canonul: „Placuit pictura in Ecclesia non esse deberit; nec quod colitur et adoratur, in parietibus depingatur“. Conciliorum Collectio Regia Macsima P. I. Hardiuni Vol. I pag. 254.

acel Catichis calvinesc, se represintă patriarhul de Constantinopole Kiril Lucaris, rĕspundênd ast-fel la întrebarea calvină despre sfintele icóne: „Ce trebue sa cugetăm despre icóne?“ Rĕspuns: „Trebue să ne ţinem de aceea ce ne învaţă sfinţita Scriptură, pentru că ea ḑice lămurit: „Să nu'ţĭ facĭ chip cioplit, nicĭ o asemănare din tóte cele ce sunt în ceriŭ sus, nicĭ pe pămênt jos, nicĭ din cele ce sunt în ape şi sub pamênt, să nu le adorezĭ, nicĭ să te închinĭ lor“. Pentru că noĭ nu trebue să servim cu religiositate creaturelor, ci numaĭ Creatorĭuluĭ, carele a făcut cerĭul şi pământul. De unde este evident, că noĭ nu desaprobăm picturele făcute de o artă nobilă şi ilustră, pentru că noĭ permitem celor ce voesc, a conserva icónele luĭ Iisus Christos şi ale sfinţilor, dar noĭ detestăm adorarea şi cultul ce li sĕ face, căcĭ acésta este condemnat de sf. Duch în sfinţita Scriptură, spre a ne opri, ca nu cum-va prin neştiinţă să adorăm colorele, creaturele, saŭ operile lor în locul Creatorĭuluĭ, carele ne-a dat fiinţa şi forma ce avem. Ceĭ ce cugetă contrarul sunt nişte mizerabilĭ, pe cariĭ noĭ îĭ ţinem de ómenĭ cu spiritul orbit şi cu inima de tot învârtoşată. Ar fi mult maĭ bine a urma poruncile luĭ Dumneḑeŭ, de cât a sĕ conforma deşartelor tradiţiunĭ ale ómenilor. Noĭ declarăm acésta pe bunele mărturiĭ ale conştiinţeĭ nóstre propriĭ, de şi pe de altă parte suntem siliţĭ a mărturisi, că nu avem puterĭ îndeajuns, spre a opri curentul cel furios al acestuĭ mare abus“.

Acest rĕspuns se cunóşte lesne, că este al unuĭ calvin mascat cu numele patriarhuluĭ de Constantinopole Kiril Lucaris. Nu este timpul aicĭ a descrie împrejurările istorice şi scopul pentru care s'a ivit Catichisul calvinesc, carele tinde a da doctrinelor protestante o fisonomie artificială de orthodoxie. Reservându-ne a trata acéstă cestiune a parte, cu altă ocasiune, aicĭ vom spune numaĭ atâta, că Catichisul pseudo-ortodox publicat sub numele patriarhuluĭ ecumenic Lucaris, a uĭmit şi învăluit tótă lumea ortodoxă, ba şi pe cea Romano-papistă. Maĭ multe Sinóde locale din Constantinopole, din Iaşiĭ Moldoviĭ, din Rusia apusană, aŭ respins acel Catechis ca o născocire calvină. Mitropolitul Kievuluĭ Petru Moghilă cu acéstă ocasiune a compus o deosebită carte catihetică, întitulată: Mărturisirea ortodoxă a sfinteĭ Bisericĭ Orthodoxe catolice de rĕ-

sărit", Catichis, carele s'a aprobat de Sinódele ținute în Kiev, în Iașĭ și în Constantinopole, pentru ca să fie în genere cunoscute dogmele Bisericeĭ Orthodoxe și să nu maĭ pótă nimenĭ ale falsifica saŭ amesteca cu rĕtăcitele opiniunĭ ale ereticilor. Iată cum esplică Mărturisirea Orthodoxă dogma despre cinstirea și închinarea icónelor:

Rĕspuḑênd la întrebarea 52 de la partea a treĭa: „Ce trebue să socotim despre invocarea sfinților", și dacă acéstă învocare nu este contrară porunciĭ întăĭa a luĭ Dumneḑeŭ? Respunde, că cinstirea și învocarea sfinților nu este contra porunciĭ întăĭa; „Căcĭ prin rugăcĭunile ce facem către sfințĭ nu se strică nicĭ se perde puterea și autoritatea porunceĭ decaloguluĭ, nicĭ nu ne opunem înțelesuluĭ eĭ, fiind-că cinstea ce sĕ dă sfinților sĕ înalță trecênd la mărirea luĭ Dumneḑeŭ, căruĭa aŭ bine plăcut sfințiĭ prin credință și viețuind cu viață virtuósă. Decĭ în adevĕr cinstim pre sfințiĭ luĭ Dumneḑeŭ, dupre scriptura, carea grăește: „Iară mie fórte 'mĭ sunt cinstițĭ prieteniĭ tĕĭ, Dumneḑeule". Și cerem ajutoriŭ de la Dumneḑeu prin eĭ, precum Dumneḑeŭ aŭ poruncit prietenilor luĭ Iov, să socótă credincĭos plăcut al luĭ pre Iov, și să'l róge a aduce jertfă pentru dênșiĭ și a se ruga pentru eĭ ca să li ierte pĕcatul pentru dênsul. Al doilea, că porunca acésta oprește pre ómenĭ a servi creatureĭ cu închinarea latrieĭ (adorațiuniĭ). Și noĭ pre sfințiĭ luĭ Dumneḑeŭ nu-ĭ cinstim latreutic (cu adorațiune), ci îĭ învocăm ca pre frațiĭ noștri și prietenĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ, ca să céră ajutorul luĭ Dumneḑeŭ pentru noĭ frațiĭ lor, și să mijlocéscă pentru noĭ la Domnul. Acésta nu este contra porunciĭ decaloguluĭ. Căcĭ, precum Israiltenii n'aŭ greșit învocând pre Moisi să mijlocéscă pentru eĭ la Dumneḑeŭ, așa și noĭ nu greșim învocănd ajutorul și rugăcĭunea sfinților". (Veḑĭ 'Ορθόδοξος ὁμολογία τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς, pag. 327 și 328, part. III).

Maĭ departe Marturisirea Orthodoxă, rĕspunḑênd la întrebarea 55: „Ce trebue să socotim despre icóne, cărora sĕ închină și le cinstește Biserica orthodoxă"?—ḑice: „Mare deosebire este între idolĭ și între icóne; pentru că idoliĭ sunt născocirĭ și aflărĭ omeneștĭ, precum mărturisește Apostolul ḑicênd: „Știm că idolul nu este nimic în lume" (1 Cor. VIII, 4); ĭară icóna este o înfățișare ce representă un lucru adevĕrat, carele are ființa sa în lume, ca

icóna Mântuitoruluĭ nostru Christos, și a sfinteĭ Fecĭóreĭ Marieĭ, și ale tuturor sfinților. Și Elinii se închinaŭ idolilor ca luĭ Dumneḑeŭ, și li da jertfe, socotindu a fi dumneḑeĭ aurul și argintul, ca Navuchodonosor. Dar noĭ, când cinstim icónele, și ne închinăm lor, nu ne închinăm văpselolor saŭ lemnelor, ci sfinților acelora, ale cărora sunt icónele, îi slavim cu închinarea de serviciŭ (δουλία), avênd în mintea nóstră presența acelora înaintea ochilor noștri, precum când ne închinăm rĕstignireĭ ne înfățoșăm în mintea nóstră pre Christos rĕstignit pe cruce pentru mântuirea nóstră, și ne plecăm la el capetele și genunchile cu mulțumire. De aseminea și când ne închinăm icóneĭ pré sfintei Fecióreĭ Marieĭ, ne înălțăm cu mintea nóstră la însășĭ prea sfânta Născĕtóre de Dumneḑeŭ, plecând la dênsa capetele și genunchile, propoveduindu-o pre dênsa, împreună cu Arhangelul Gavriil, maĭ fericită de cât toțĭ bărbațiĭ și de cât tóte muerile. Deci închinarea sfintelor icóne, carea se face în Biserica orthodoxă, nu este contra poruncii a doua; pentru că nu este aceeași, pe carea o aducem luĭ Dumneḑeŭ, nicĭ se dă de către orthodoxĭ închinare arteĭ zugravieĭ, ci persónelor acelor sfințĭ, pe cariĭ îĭ represintă icónele. Căcĭ precum Cheruvimii, carii umbrĭaŭ Cortul mărturieĭ, representaŭ pre adevĕrațiĭ aceĭ Cheruvimĭ, care sta la ceruri înaintea luĭ Dumneḑeŭ, și Israiltenii li se închinaŭ și îi cinstiaŭ fără vre o călcare a acesteĭ poruncĭ a luĭ Dumneḑeŭ [1]; de aseminea și când fiiĭ luĭ Israil se închinau Cortuluĭ mărturieĭ, și îl primĭaŭ cu cinstea cuvenită, nu făceaŭ nicĭ un pĕcat, nicĭ renegaŭ porunca decaloguluĭ, ci maĭ vêrtos sporĭaŭ slava luĭ Dumneḑeŭ; așa și noĭ, cinstind sfintele icóne, nu călcăm poruncile decaloguluĭ, ci maĭ vêrtos propoveduim pre Dumneḑeŭ cel minunat întru sfințĭ. Numaĭ despre acésta trebue să ne îngrijim, ca fie-care icónă să aibă inscripțiunea sa, a sfântuluĭ a căruĭ va fi, ca să se orienteze maĭ lesne mintea celuĭ ce se rógă. Spre o maĭ mare adeverire a închinăreĭ sfintelor icóne, Biserica luĭ Dumneḑeŭ, la al șéptelea Sinod ecumenic, a anatematezat pre toțĭ iconomachiĭ, éră închinarea cinstitelor icóne a afirmat-o și vecĭnic a întărit-o, precum se arată în canonul al noulea al aceluĭ Sinod". (Consultă opul citat, partea III, pag. 337—341).

---

[1]. Porunca 2-a a decaloguluĭ: „Sa nu'țĭ facĭ ție idol", etc.

Cu tóte aceste solemne declaraţiunĭ ale Bisericeı orthodoxe despre ereticia Calvinilor în maı multe dogme ale lor, şi în special în dogma despre închinarea sfinţilor şi a icónelor, Calviniĭ totuşĭ aŭ continuat afirmarea lor, că dogmele lor ereticeştĭ ar fi aceléşĭ ca ale Bisericeĭ orientale orthodoxe.

De aceea în anul 1672, cu ocasia sfinţireı templuluĭ din Bitleem, Dositeiu patriarhul Ierusalimuluı, a ţinut un Sinod, la care s'aŭ aneresit definitiv şi pentru tot deauna afirmările Calvinilor, că eı ar avea aceléşı dogme. ca şi creştiniĭ ortodoxı. Vom reproduce din hotărîrile acestuĭ Sinod, care sunt în numĕr de 18 articole. dupre numĕrul dogmelor calvinice, cuprinse în Catichisul calvinic pseudo-lucarian, şi la întrebările de la urmă ale aceluiaşĭ Catichis, între care este şi acea despre închinarea sfinţilor şi a sfintelor icóne.

La întrebarea a treia calvinică, „Cum trebue a cugeta despre sfintele icóne şi despre închinarea sfinţilor“ ? Sinodul de Ierusalim a rĕspuns în următorul mod :

„Fiind-ca sunt sfinţı, şi Biserica catholică (orthodoxă) îĭ recunóşte de solitorĭ, de aceea noı îı cinstim ca pe prietenıı luı Dumnedeu, carıı se rógă pentru noĭ înaintea Dumnedeuluı tuturor. Dar închinarea nóstră sfinţilor este de două feliurı : una se rapórtă catră Maıca luı Dumnedeŭ Cuvêntuluı, pre carea noı o cinstim maĭ mult, de cât ca pre o servitóre a luı Dumnedeŭ ; pentru că Născĕtórea de Dumnedeŭ, cu tóte că cu adevĕrat este servitóre a unuluı Dumnedeu, însă ea este şi Mumă, carea a născut trupeşte pre unul din Treime : Pentru aceea o şi mărim ca pre o maı înaltă, fără de asemĕnare de cât îngerıı şi de cât sfinţiı, şi îĭ dăm închinăcıune maĭ mare, de cât ceea ce se cuvine uneĭ servitóre a luĭ Dumnedeŭ. Alt-feliu de închinăcĭune, cuviincĭósă servitorilor luı Dumnedeu, se rapórtă la sfinţiĭ Angerĭ, Apostolĭ, Prorocĭ, Martirĭ şi în genere la toţı sfinţiĭ. Afară de aceea noı cinstim cu închinăcĭune lemnul cinstiteĭ şi viŭ-făcĕtóreĭ Crucı, pe carele Mântuitorĭul nostru a pătimit pentru mântuirea lumeĭ, închipuirea viŭ-făcĕtóreı Crucĭ, eslele Bitleemuluĭ, prin care noĭ ne-am scăpat de necuvêntare (ἀλόγια), locul Golgotheĭ, purtătorıul de viaţă Mormênt şi cele l-alte sfinte locurĭ ; de aseminea sfânta Evangelie, sfinţitele vase în care se sĕvêrşeşte jertfa cea fără de sânge ; cinstim şi slăvim pre

sfinţĭ, cu amintirile despre dênşiĭ anuale, cu sĕrbărĭ publice, cu zidirea sfintelor templurĭ şi cu prinóse. Incă ne închinam icónelor Domnuluĭ nostru Iisus Christos, a prea sfinteĭ Născĕtóreĭ de Dumnedeŭ şi ale tuturor Sfinţilor; cinstim aceste icóne şi le sĕrutăm şi de aseminea închipuirile sfinţilor îngerĭ, precum eĭ s'aŭ arĕtat unora dintre Patriarhĭ şi Prorocĭ; închipuim şi pre prea sântul Duh, precum el s'a arĕtat—în chip de porumb.

Iară dacă uniĭ, pentru închinarea sfintelor icóne ne înfruntéză ca de idololatrie; apoĭ noĭ o asemenea înfruntare o socotim deşartă şi absurdă; căcĭ noĭ nimănuĭ altuia nu servim, ci numaĭ unuĭa Dumnedeŭ în Treime. Iară pre sfinţĭ îĭ cinstim în două chipurĭ: Intâĭ în raport cătră Dumnedeŭ, căcĭ pentru el fericim pe sfinţĭ; al doilea—în raport cătră însuşĭ sfinţiĭ, fiind-că eĭ sunt chipurĭ viĭ ale luĭ Dumnedeŭ. Pe lângă acea cinstind pre sfinţĭ, ca pre nişte servitorĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ, noĭ cinstim sfintele icóne relativ, raportând cinstirea icónelor la prototip; căcĭ cine se închină icóneĭ, acela prin icóna se închină prototipuluĭ, aşa că nicĭ într'un chip nu se póte despărţi cinstirea icóneĭ de cinstirea aceluia ce se închipueşte pe ea; ci şi una şi alta rĕmân în unire, aşa precum cinstea ce se dă trimisuluĭ împĕrătesc, este nedespărţită de cinstea ce se dă însuşĭ împĕratuluĭ.

Locurile acelea, pre care le ĭaŭ contrariĭ din Scriptură spre întărirea absurdităţiĭ lor nu le priesc aşa de mult, precum eĭ gândesc; din contra, ele desĕvêrşit conglăsuesc cu socotinţa nóstră. Căcĭ noĭ, cetind dumnedeĭasca Scriptură cercetăm timpul, persóna, exemplele şi causele. Pentru aceea, dacă aflăm, că unul şi acelaşĭ Dumnedeŭ într'un loc dice: „*Să nu'ţĭ facĭ idol, nicĭ asemănare, să nu te închinĭ, nicĭ să serveştĭ lor*“; iară în alt loc porunceşte a face Cheruvimĭ; şi dacă pe lângă aceea vedem în templu făcute închipuirĭ de boĭ şi de leĭ, tóte acestea noĭ nu le privim cu superstiţie (căcĭ superstiţia nu este credinţă); ci, precum am dis, conformându-ne cu timpul şi cu alte împrejurărĭ, ajungem la drépta înţelegere. Dicerile: „*Să nu'ţĭ facĭ idol sau asemănare*“, după înţelegerea nóstră, însamnă acea ce şi dicerile: „*Să nu te închinĭ deilor streinĭ; să nu fiĭ închinătoriŭ de idolĭ*“. In acest chip şi datina ce o ţine Biserica din timpul Apostolilor, a se închina sfintelor icóne, şi servirea ce se cuvine unuluĭ Dumnedeŭ

rĕmân neatinse, și Dumnedeŭ nu contradice cuvintelor sale. Iară aceea, că contrariĭ noștri, se raportă la sfințiĭ părințĭ, care ar fi dicênd: că nu se cuvine a se închina icónelor, apoĭ aceĭ sfințĭ bărbațĭ maĭ mult ne apără pre noĭ, fiind-că eĭ în disputele lor, se scólă asupra acelora, cariĭ daŭ sfintelor icóne închinăcĭune Dumnedeĭască, saŭ întroduc în templurĭ închipuirile rudenielor celor mórte ale lor; pe acest feliŭ de închinătorĭ eĭ îĭ anathematizéză, dar nu prihănesc drépta închinăcĭune a sfinților și sfintelor icóne, a cinstiteĭ Crucĭ și a tuturor celor maĭ sus dise. Iară că încă din timpurile Apostolilor sfintele icóne se întrebuințaŭ în templurĭ și credincĭoșiĭ se închinaŭ lor, despre acésta mărturisesc fórte mulțĭ, împreună cu cariĭ și sfântul ecumenicul Sinod al VII-lea, rușinéză tótă ereticésca batjocorire de cele sfinte.

Fiind-că acest sfânt Sinod într'un chip fórte lamurit dă a înțelege, cum trebue a ne închina sfintelor icóne, când trădă blestemuluĭ și caterisireĭ pre ceĭ ce daŭ icónelor închinacĭune dumnedeéscă, saŭ numesc idololatri pre orthodoxiĭ, cariĭ se închină icónelor; apoĭ împreună cu dênsul și noĭ trădăm anatemeĭ pre aceĭa, cariĭ saŭ vre unuĭ sfânt saŭ angel, saŭ icóneĭ, saŭ cruceĭ, saŭ sfintelor móște, saŭ sfintelor vase, saŭ evangelieĭ, saŭ la orĭ ce alt din cele ce sunt la ceriŭ sus, și câte pe pămênt și în mare, daŭ așa feliŭ de cinste, carea se cuvine unuluĭ Dumnedeŭ în Treime. De aseminea anathematisăm și pe aceĭa, cariĭ închinăcĭunea icónelor o numesc idololatrie, și pentru aceea nu se închina lor, nu cinstesc Crucea și pre Sfințĭ precum a poruncit Biserica.

Sfinților și sfintelor icóne noĭ ne închinăm așa precum am dis, și le desemnăm spre îmfrumusețarea templelor; pentru ca ele să servéscă pentru ceĭ ne'nvĕțațĭ în loc de cărțĭ, și să îndemne la imitarea faptelor bune ale sfinților și la amintirea de dênșiĭ, să contribue la înmulțirea dragosteĭ, la privighere și pururelnica invocare a Domnuluĭ, ca a stĕpânuluĭ și părinteluĭ, și a sfinților, ca a servitorilor luĭ, ajutătorilor și solitorilor noștri".

Hotărîrile Sinoduluĭ de Ierusalim despre dogmele calvinice în raport cu cele orthodoxe în genere și în special pentru cinstirea sfinților și închinarea sfintelor lor icóne, aŭ fost aprobate și primite de tótă Biserica orthodoxă, și ele aŭ devenit parte din Simbolul credințeĭ dogmatice a

orthodoxieĭ. Pentru aceea ele aŭ format pentru tot-déuna hotarul, ce disparte orthodoxia de protestantism. Acésta au înţeles-o bine ceĭ maĭ mulţĭ dintre theologiĭ protestanţĭ şĭ s'aŭ convins, că dogmele lor deosebitóre sunt cu totul streine de Biserica orthodoxă, şi că eĭ nu pot găsi în orthodoxie scutul ce spera a afla la Biserica orthodoxă orientală în luptele lor dogmatice cu theologii Catolicĭ-papiştı. S'a maĭ găsit încă un theolog calvinist, Aymon, carele în anul 1708 s'a silit din noŭ să dovedéscă zădarnicele aserţiunĭ calvinice, că Biserica orthodoxă ar fi avênd aceléşĭ dogme, ca şi calviniĭ, că Catihisul edat în numele patriarhuluĭ Kiril Lucaris, ar fi în adevĕr operă a acestuĭ patriarh; că Sinódele adunate spre anerisirea aceluĭ Catechis la Constantinopole, la Iaşı, la Kiev, la Ierusalim, ar fi fost tóte rusultate din meschinăriele şi ura Iesuiţilor contra Calvinilor şi a Protestanţilor în genere; critică şi se sileşte a ridiculiza lucrările acestor Sinóde. Tóte aceste aiurări ale theologuluĭ calvinist sunt espuse într'o operă destul de voluminósă în limba franceză, edată la Haga, sub titlu: „Monumens autentiques de la religion des grecs et de la fausseté de plusieurs confessions de foi des chretiens orientaux: produites contre les theologiens réformés, par les prélats de France et les docteurs de Port-Roial dans leurs fameux ouvrage de *la perpetuité de la foi de l'Église catholique.* Par le Sieur J. Aymon, ministre du saint Évangile et docteur és droits. Haye, 1708".

Precum am ḑis, ultimul cuvênt al Bisericeĭ orthodoxe în cestiunea dogmelor calvinice şi protestante, şi în privirea cinstireı sfintelor icóne, s'a ḑis şi s'a hotarît pentru totdéuna la Sinodul de Ierusalim. De câte orĭ s'a adresat la Biserica orthodoxă cine-va dintre Protestanţĭ, cerênd unirea cu Biserica orthodoxa, condiţiunea a fost: aderarea necondiţıonala la cele dogmatisite de Sinodul de Ierusalim. Aşa în anul 1723 Biserica anglicana s'a adresat catra Patriarhiĭ de resarit şi catra Sinodul Rusieĭ, cu propunerea—de a se uni cu Biserica orthodoxă. Patriarhii Eremia al Constantinopoleı, Athanasie al Antiochieı şi Chrisant al Ierusalimuluı, împreuna cu alţĭ Episcopı, întrunindu-se sinodiceşte, au hotarît, ca sa se trimită spre rĕspuns Bisericeı anglicane hotararile Sinoduluĭ de Ierusalim, ca condiţie sub carea s'ar putea admite unirea aceı Bisericĭ cu cea orthodoxa. Trebue sa însemnam, ca Anglicaniĭ, dintre toţı Pro-

testanţii, sunt fórte doritorĭ de unirea Bisericelor creştine; însĕ cinstirea şi închinarea icónelor, admise în Bisericele cele mari — cea Catholica orthodoxă şi cea Catholică papistă, este pentru dênşii o pedica mare. Eĭ deprinşi din copilărie fara icóne prin Biserici şi prin case, catichisaţi de micĭ în ideea falşa, ca cinstirea icónelor ar fi idololatrie, au clironomisit de la dascaliĭ protestantismului o ura nejustificata asupra icónelor creştine, ca şi Turciĭ şi Jidovii. Trebue să adaogim la acésta, că la Englezi dogmele doctrinei protestante fac parte din legislaţia civilă a Anglieĭ, şi a se opune lor însémnă tot una cu a se opune legilor, este sinonim cu a renega naţiunea lor, a se supune defaĭmăreĭ şi resbunarei publice. Anglicanul, carele nu ar fi mulţamit cu doctrinele Bisericei sale, nu póte face alta decât a trece la alta religiune creştina, carea i-ar conveni maĭ bine. De aceea fórte mulţi theologĭ însemnaţi anglicanĭ aŭ trecut la Biserica catholica romană. Imĭ aduc aminte, ca la conferenţele theologice ţinute la Bon, în anul 1874, la carea am participat şi eu, între membrii adunaţi spre a trăta despre modul, cum s'ar putea pregati unirea viitóre a Bisericelor, pe lânga theologii orthodoxĭ grecĭ, ruşĭ, români, sêrbi, vechii catholici, în fruntea cărora era reposatul acum Dr. Ignaz Döllinger, cei mai numeroşĭ eraŭ theologiĭ anglicanĭ, între carii şi un Episcop cu titlul „de Gibraltar". Anglicanii aceştia arĕtau mare dorinţă şi zel pentru unirea Bisericelor; dar din cele ce s'au vorbit acolo m'am convins, ca Anglicaniĭ voesc o unire numai de forma, iara nu din fond, aşa ca fie-care Biserică sa'şi păstreze doctrinele sale obicinuite, să nu prihanésca pre ale altor confesiuni, ba înca sa le aprobe şi sa le privésca, ca şi pre ale sale. Cât despre cinstirea şi închinarea sfinţilor şi a icónelor, ei, în trécăt chiar de la prima conferinţa s'au esprimat, ca vor fi contra Sinodului al VII-lea şi al închinarei sfintelor icóne. De aceea Dollinger, carele conducea conferinţele a înlaturat cu prudenţa ori-ce atingere despre dogma închinarei icónelor. De atunci eu mĭam facut convingere, ca nici odata nu póte să fie unire adevĕrata între Orthodoxie cu Protestanţii mai cu sémă din causa cinstireĭ icónelor, sfinţilor, precum de asemine nu póte sa fie unire dréptă şi fraţésca între Biserica orthodoxa şi cea Papista, din causa dogmei despre primatul Papeĭ asupra a tóta Biserica ecumenica, dogma, la care

Romano-catholicii ţin, ca la fundamentul credinţei şi a Bisericei lor, lucru ce Biserica orthodoxa nu admite. Despre puţina sinceritate a dorinţei Anglicanilor de unirea Bisericelor, este destul a aminti, ca pe când ei în scrieri şi în adunări savante vorbesc de unirea Bisericelor, ca de o mare cestiune a ḑilei, pe de altă parte trimit misionarii lor în ţerele Orthodoxe, spre a respândi pe acolo dogmele lor!

II.

După acéstă privire istorica generală asupra dogmei orthodoxe despre cinstirea sfinţilor şi a sfintelor icóne, să ne oprim la descrierea practica, cum se presinta acéstă dogmă în viaţa religiósa a poporului român, anume în *România orthodoxă*, şi cu acésta vom încheea tratatul nostru.

Românii ab antiquo aŭ primit dogmele lor religióse de la primii propagatori ai creştinismului; le-aŭ păstrat şi perfecţionat sub conducerea Bisericei orthodoxe, prin tóte locurile prin care ei au emigrat în deosebite timpuri şi ni le-au pastrat intacte pană asta-ḑi. Vorbind numai despre Principatele române, care asta-ḑi constituesc România, de la înfiinţarea acestor Principate în veacul al XIII-lea şi al XIV-lea s'au fundat treptat Biserici în tóte satele şi cătunele, unde era o grupa mai mare saŭ mai mică de locuitori; saŭ fundat Monastiri cu Biserici mareţe, Mitropolii şi Episcopii, precum se vede şi astă-ḑi. Unele din aceste Biserici represintă o vechime respectabilă, de 300—400 ani şi mai mult. Tóte aceste Biserici, fie mari, fie mici, fie de piatră saŭ de lemn, sunt ornate pe din launtru cu icónele Domnului Christos, ale sfintei Fecióre, ale sfinţilor Proroci, Apostoli, Martiri, Cuvioşi şi Drepţi. Din vechime Bisericele cele mari domneşti eraŭ zugravite şi pe din afară, resturi de acésta zugrăvéla esterióră se vĕd înca şi astă-ḑi la unele Biserici antice. A fost tot-déuna şi este datină creştinéscă orthodoxa, că ori-ce Biserica, ca sa pótă fi casă a Sfântului Dumneḑeŭ, şi loc sfânt de adunare a creştinilor la rugaciune, trebue sa aibă negreşit o catapetézmă, saŭ têmplă, adica un parete despărţitoriŭ Altarului de templu, fie acel părete de lemn saŭ de zidiŭ, şi cu trei uşi, una în mijloc, două pe de laturi. Acel parete despărţitoriŭ, saŭ catapetézma, trebue sa fie zugrăvit cu

icónele sfinţilor, aşezaţi în maĭ multe etajurĭ (rândurĭ) unele de asupra altora, în ordinea următóre : In rândul saŭ etajul I-iu sunt la mijloc: Icóna Domnuluĭ Christos, a Născĕtóreĭ de Dumnedeŭ, ïară pe delăturĭ, îndrépta Icóna hramuluĭ, adica a sfântuluĭ, caruia este dedicată Biserica, în stânga Icóna sfântuluĭ Ioan Botezătorĭul, saŭ a Sfântuluĭ Ierarh Nicolae. Pe uşele din mijloc, numite şi împĕrateştĭ, este icóna Buneĭ-Vestirĭ, ïară pe cele laturaşe—chipurile sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavril, uniĭ pun doĭ sfinţĭ Diaconĭ îmbracaţĭ diaconeşte şi cădind Biserica. In etajul al II-le al catapetesmeĭ sunt zugrăvite în forma mică rotunda cele 12 praznice saŭ sĕrbătorĭ împĕrăteştĭ anuale, ale Domnuluĭ Christos şi ale Prea curateĭ luĭ Maĭce; ïar la mijloc—Cina Domnuluĭ, şi chipul cel nefăcut de mâna al figureĭ Mântuitoriuluĭ, de carele tradiţiunea spune, că însuşĭ Domnul Christos l'ar fi trimis Regeluĭ Avgar al Armenieĭ. In etajul al III-lea sunt icónele celor 12 Apostolĭ, şi în mijlocul lor însuşĭ Domnul Christos în formă de Arhiereŭ, Cap al Bisericeĭ, şedênd pe tron. In etajul al IV-le sfinţiĭ Prorocĭ, cariĭ aŭ prorocit despre întruparea Fiuluĭ luĭ Dumnedeŭ din sfânta Fecĭóra, ţinênd în mână simbólele prorocielor lor, ïar în mijlocul lor se presintă icóna sfinteĭ Fecĭóre, din carea s'a născut Mântuitorĭul lumeĭ. La mijlocul catapetesmeĭ, de-asupra se înalţă triumfatóre Sfânta Cruce, cu Domnul rĕstignit pe ea, cu mânele, cu picĭórele şi cu cósta sângerate, şi care pe tacute spune tuturor: Acésta este biruinţa, carea birueşte lumea!

Bisericele cele maĭ însemnate sunt zugrăvite preste tot cu sfinţĭ. Aceste zugrăviturĭ ale păreţilor Bisericelor represintă tablourĭ din Istoria sfântă a Vechĭuluĭ şi Nouluĭ Testament, de la crearea lumeĭ până la judecata cea de pe urmă, icónele sfinţilor martirĭ, ale ïerarhilor celor marĭ şi ale sfinţilor sihastri, sfintele Sinóde ecumenice, şi alte subiecte din istoria creştinătăţeĭ, aşa că Bisericele acele represintă o bogată comóră ştiinţifică din sfera theologieĭ creştine ortodoxe. Românul orthodox, întrând în Biserică el stă cu adevĕrat în casa luĭ Dumnedeŭ; el vede înaintea sa Dumnedeirea întrupată, şi tot chorul sfinţilor, cariĭ acum sunt în ceriŭ la tronul Dumnedeireĭ, dar cariĭ odinióră aŭ trăit şi aŭ lucrat pentru binele omenireĭ pe acest pămênt, aşa că creştinul, stând în Biserică i se pare că se află în ceriŭ, precum se exprimă o cântare biseri-

céscă: „în Biserica mărireĭ tale stând, în ceriŭ a sta ni se pare".

Poporul Român cinstește sfintele icóne cu aprindere de lumânări, proaduse înadins pentru acésta, cu închinăcĭune și cu sărutare și cu cuvinte de rugăciune ca aceste: La icóna Domnuluĭ Christos:—„Dómne Iisuse Christóse, Fiĭul luĭ Dumnedeŭ, miluește-mĕ pre mine pĕcătosul". saŭ pre noĭ pĕcătoșiĭ; Cătră maĭca Domnuluĭ: „Prea sfântă Născĕtóre de Dumnedeŭ mântuește-ne pre noĭ", saŭ—rógă-te lui Dumnedeŭ pentru noĭ pĕcătoșiĭ; cătră sfinţĭ: „Sfinte al luĭ Dumnedeŭ (N , rógă-te lui Dumnedeŭ pentru mine pĕcătosul", sau pentru noĭ pĕcatoșiĭ. Atât în Biserica, la rugăciunile publice, cât și în casă, la rugăciunile private, Românul se rógă luĭ Dumnedeŭ înaintea sfintelor icóne, care nu lipsesc din nicĭ o locuinţă a dreptcredincioșilor. Icónele de prin case, se ţin maĭ întăiŭ în Biserica în curgere de 40 de dile, apoĭ se sfinţesc de preoţĭ prin rugăciune și aghĭasmă, se duc cu cinste și se așéză pe păretele despre rĕsărit al caseĭ, dinaintea lor se pune o candelă, carea se aprinde în timpul rugăciunii, ca și în Biserică. Casa fie-căruı Român are un sfânt protector, pre carele el și'l alege când se căsătorește, la finele rânduelei cununiei în Biserică, și carele este hramul casei, saŭ serbătórea casnică precum și Biserica are, fie-care hramul seu, adică un sfânt. caruia este dedicată, și căruia i se face serbarea anuală stabilită de Biserică. Mulţĭ pórta cu sine iconiţe de ale acestor sfinţĭ și în călĕtoriele lor. Părinţii la căsătoria fiilor și a ficelor, între alte obiecte de zestre, li daŭ și o icónă, ca semn al bine-cuvântărei Dumnedeești, carea eĭ doresc să fie asupra noilor căsătoriţi în tótă viaţa lor.

Cinstirea sfinţilor și a icónelor lor nu se mărginește numai la niște forme esterióre, isvorîte din pietate abstractă, ci este produsul unei profunde convingerĭ, că sfinţii sunt mijlocitorĭ și rugători luĭ Dumnedeŭ pentru mântuirea trupéscă și sufletéscă a credincĭoșilor. De aceea, la ori-ce calamitate publică sau privată, Româniĭ alérgă la rugăciunĭ cătră Dumnedeu și cătră sfinţii luĭ, fac *Paraclise* și *Acathiste* înaintea sfintelor icóne, cerênd mila și ajutorul lui Dumnedeu; la epidemie, la neploare, când este ameninţată localitatea de mórte în ómeni saŭ în vite, și de sărăcia produsă de secetă, poporul cel credincios provócă

procesiunì cu sfintele icóne şi rugăciunì publice, unde, înaintea sfintelor icóne toţĭ îngenunche şi cer mila luì Dumnedeŭ asupra lor; şi aceste rugăcĭunì călduróse maĭ totdéuna se încununéză cu resultatul dorit, ceea ce întăreşte şi maĭ mult credinţa în puterea sfinţilor, manifestată prin cinstirea icónelor lor. In genere icónele sunt un puternic mediŭ, de a aprinde şi a deştepta credinţa religiósă în puterea cea miraculósă a luĭ Dumnedeu, şi a întrevenireĭ sfinţilor la trebuinţele şi nevoele omeneştĭ.

Sunt rĕspândite în ţară icóne ale Prea sfinteì Născĕtóre de Dumnedeŭ şi ale altor sfinţì, care aŭ o deosebită stimă în poporul român, pentru un particular dar de minunĭ, ce bunul Dumnedeŭ a manifestat în ele la deosebite ocasiunĭ. Despre aceste icóne se păstréză în popor, în formă de legende, multe povestirĭ de fapte miraculóse. Pentru aceea ele se disting de altele prin epitetul de „făcĕtóre de minunì". O lista de aceste icóne *făcĕtóre de minunì*, aflătóre în România, şi care mĭ-aŭ fost cunoscute în numĕr de 18, am publicat eŭ în anul 1869, în „Oratoriŭ", la pagina 220—223. O vom adaoge şi aicĭ la sfîrşit. Către aceste sfinte icóne poporul are o particulară stimă, şi alérgă la ele a'şì depune rugăcìunele sale cu mult zel; la timpurĭ de nevoì publice şi particulare, la casurĭ de bólă saŭ alte împrejurărì desastróse ale vieţeĭ, pe acelea le scot în procesiune. Lângă Roman este satul Trifeştiĭ, unde în Biserică se află o veche icóna făcĕtóre de minunĭ a Maĭceĭ Domnuluĭ.

La acea icónă năzuesc cu deosebire orăşeniì din Roman, şi lŏcuitoriĭ din satele învecinate, spre a'şĭ depune rugăcĭunile lor la nevoele lor sufleteştĭ şi trupeştĭ. La casurì de bólă grea, neputêndu-se bolnavul duce în persónă, cere a i se aduce acea sfântă icónă în casa sa, şi acolo se fac rugăcìunele obicĭnuite cătră Dumnedeŭ pentru cel bolnav. Icóna se aduce şi se duce cu mare cinste, în sunetul clopotelor de pe la Bisericĭ. La timp de neploare, sătenii de prin satele bântuite de secetă, vin cu rândul şi duc cu mare cinste acésta sfântă icónă pe la sate, fac procesiunĭ prin ţarine şi cer de la Dumnedeŭ plóe pentru rugăcĭunile prea Curateĭ sale Maĭce; şi maĭ tot-déuna cererile lor la Dumnedeŭ sunt ascultate. Am privit de multe orĭ mulţumirea sufletéscă a sătenilor, cariĭ însoţéŭ călări trăsura ce ducea Sfântă icóna la locul eì, une orĭ udaţĭ de plóea cea atât de dorită de eĭ.

Acéstă credinţă a Românilor în puterea sfintelor icóne nu este un mith, o simplă legendă, formată de imaginaţiunea populară, ci se baséză pe fapte şi pe semne viderate, că în sfintele icóne ale Orthodoxieĭ lucréză o putere supranaturală, carea pune în contact ceriul cu pămêntul, pre Dumnedeŭ cu omul credincios.

Voiŭ aminti aicĭ de un semn miraculos, care în multe rândurĭ s'au manifestat la deosebite icóne ale Maĭceĭ Domnuluĭ în România, şi aŭ uĭmit pre ceĭ ce l'aŭ vĕdut şi li-aŭ împuternicit credinţa orthodoxă despre cinstirea şi închinarea sfintelor icóne. Acest semn este *lăcrămarea* unor icóne, care se întêmplă din când în când prin deosebite locurĭ. Acest semn miraculos se repeţeşte în România din timpurĭ vechĭ. şi până astă-dĭ, şi poporul crede că prevesteşte nişte calamităţĭ marĭ, ce aŭ să vie asupra lor şi a ţĕreĭ. In letopiseţul Moldoveĭ se spune, că în a doua domnie a luĭ Duca Vodă, în anul 7180 (1672) a lăcrămat o icónă dintr'o Biserică de lângă Hotin. Iată cuvitele Letopiseţuluĭ: „Intr'acest an nepovestită minune s'a arătat în monăstióra din gios de cetatea Hotinuluĭ; aŭ lăcrămat icóna Maĭceĭ Domnuluĭ pe obraz, cât se rĕsturna lacrămile pe icónă, şi pica într'o tipsie, ce era sub icónă. Tuturor cu mare mirare era a privi lucru peste fire ca acela. care cu adevĕrat aŭ fost semn şi arătare de perirea a mulţĭ creştinĭ în ţara leşască, şi de începĕtura durerelor nóstre; că de atuncĭ din acel an tot rĕŭ şi amar şi pustiirea locurilor de pre acolo până în diua de astă-dĭ". (Letop. Ţer. Mold. t. III. p. 13. ed. Iaşĭ 1846).

De multe orĭ, încă din copilăria mea am audit vorbindu-se de lăcrămare de icóne. Voiŭ aminti aicĭ despre ce vorbea sĕteniĭ din satul meŭ natal, în copilăria mea, anume, că atuncĭ ar fi lăcrămat icóna Maĭceĭ Domnuluĭ dintr'un sat vecin— Măşcăteştiĭ, şi se explica de sĕtenĭ, că causa ar fi fost purtarea cea rea a preotuluĭ din satul acela, carele era un om fără frica luĭ Dumnedeŭ, pentru care sĕteniĭ aŭ şi cerut la Mitropolie depărtarea luĭ şi înlocuirea cu altul. Pe când eram în Seminariŭ, pe la finele Domnieĭ luĭ Mihaiŭ Sturdza, se respândise vestea, că la o moşie a acestuĭ Domn, Cristeştiĭ, din judeţul Sucéva, a lăcrămat icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din Biserica satuluĭ, şi acésta se tâlcuĭa de popor, că acea Domnie se apropie de sfîrşit. Dar ca să nu prelungesc vorba cu acest feliŭ

de audirĭ, mĕ voiŭ mărgini cu deosebire la o minune de felĭul acesta, pe carea o am vĕdut nu odată cu însușĭ ochiĭ meĭ, și împreuna cu mine mulțĭ alțiĭ, din cariĭ mulțĭ aŭ murit, dar mulțĭ sunt încă în viață, și îĭ rog să controleze spunerea mea, dacă ea va fi întru ceva esagerată.

Acésta s'a întêmplat în anul 1854, érna la începutul luneĭ luĭ Februariŭ. Eŭ eram atuncĭ profesor în Seminarĭul de Socola, în vârstă de 32 anĭ. Eŭ până atuncĭ privĭam cu indiferență spunerile despre icónele lăcrămătóre, le privém maĭ mult ca niște legende populare, isvorîte din marea stimă a poporuluĭ orthodox cătră sfintele icóne, nu îndrăsnĭam nicĭ să le combat, nicĭ să le afirm. Dar următorul fapt istoric, ce îndată îl voiŭ nara, a întărit în mine pentru tot-déuna convingerea, că sfintele icóne sunt făcĕtóre de minunĭ, că sunt icóne care cu adevĕrat a timpurea *lăcrămeaza*. ca și omul scârbit de vre-o mare întristare, și anume prevĕdênd niște marĭ nenorocirĭ ce amenință pre adevĕrațiĭ credincĭoșĭ aĭ luĭ Dumnedeu și aĭ Bisericeĭ luĭ pe pămênt. Etă faptul :

La I-iŭ Februariŭ. anul menționat, în diua sfântuluĭ Martir Trifon, după sevêrșirea servicĭuluĭ divin în Biserica Seminarĭuluĭ, clisierĭul vine la Ieromonahul Isaia, carele era atuncĭ și Eclesiarh și Catichet, ĭară în urmă a fost Episcop la Roman, și îĭ spune cu naivitate și spaĭma : „Ce să fie óre. că plânge icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din Biserică". Părintele Isaia a primit de o cam dată spunerea têněruluĭ ca o naivitate obĭcĭnuită ; dar dupĕ ce a vĕdut seriositatea afirmațiuneĭ, s'a dus însușĭ la Biserică, și a vĕdut urmele lăcrămilor curse din ochiĭ icóneĭ. Dar îșĭ dise : póte să fie stropiturĭ de aghĭasmă, căcĭ în diua acea, fiind I-ĭa a luneĭ, se făcuse după obiceiŭ sfințirea apeĭ, cu carea se stropește Biserica. Șterse decĭ bine icóna cu un prosop ; dar icóna din noŭ a început a slobodi lacrămĭ din ochĭ, care apoĭ se lăsaŭ în jos în douĕ șiróe.

Eclisiarhul, uĭmit până la spaĭmă de ceea ce vĕduse, s'a grăbit a comunica acésta Egumenuluĭ, Preasfințituluĭ Filaret Scriban, Rectorul Seminariuluĭ, carele s'a dus în Biserică să vadă și el ceea ce i se spunea. Uitându-se la icónă a vĕdut și el șiróele de lacrîmĭ, ce cursese pe icónă din amênduoĭ ochiĭ, a observat bine icóna din tóte părțile, a poruncit să o ștérgă bine, s'a dus singur prin cafasŭ și în cloponiță să vadă, nu este cineva ascuns acolo,

carele să arunce apă pe icónă, spre a simila lacrămare; dar n'a găsit pe nimene; apoĭ eşind din Biserică, a luat la sine cheea şi o a ţinut până séra la vremea Vecernieĭ. Intre acestea vestea în Seminariŭ despre lăcrămarea s-teĭ Icóne s'a rĕspândit la toţĭ profesoriĭ şi eleviĭ. Toţĭ s'aŭ grăbit a se duce la timpul serviciuluĭ să vadă acea minune, şi în adevĕr icóna din noŭ s'a găsit cu şiróe de lacrămĭ, ceea ce nu a maı lăsat nimĕnuĭ îndoélă despre minune, şi toţĭ aŭ asistat uımiţĭ la Paraclisul ce s'a cântat în cinstea Maiceĭ Domnuluı cu acea ocasiune.

Vestea s'a respândit în Iaşĭ şi în împregıurimele Monastireı despre miraculósa lacramare a icóneı Maıceĭ Domnuluĭ din Monastireı Socola, şi aŭ început a curge credincıoşiĭ, spre a'şĭ depune la sfânta icóna rugacıunele lor, şi a cere mila eĭ şi ajutorul ceresc. Aceste s'a urmat în curgere de treĭ lunı: Februarie, Martie şi Aprilie. Icóna înse lacrăma periodic, aşa ca la puţinĭ din ceı ce veniau să se închine sfinteĭ icóne şi sa vadă minunea, li se nimerea să vadă chiar momentul lacramareı, ci ceı maĭ mulţĭ videaŭ numaı şiróele uscate din lacramile ce cursĕse din ochı păna la marginea de jos a icóneĭ, şi se margineau numaĭ a cere o bucăţică de bumbac udat de acele sfinte lacrămı, ce cursese de pe icóna, spre păstrare ca suvenir în casele lor, pentru acest mare semn Dumnedeesc. Voiu aminti însĕ aicĭ câte-va casurı fórte frapante, unde se vede, că persóne fórte însemnate s'aŭ învrednicit a videa acéstă minune cu ochiı lor.

Când s'a respândit în Iaşĭ vestea despre lăcrămarea icóneı, evenemêntul acesta era obiect de conversaţie prin tóte casele, şi fie-care se silia sa'l esplice dupre sentimentele credincĭóse s'aŭ necredincıóse, de care erau însufleţit în cestiunile religióse. Uniĭ, ceĭ maı învĕţaţĭ negreşit, presupuneaŭ, că acésta ar fi o farsă a calugarilor din Socola, cariĭ ar fi fabricat acésta minune prin mijlóce artificiale, ca Iesuiţiĭ, despre care sunt scrise atâtea, ca despre meşterĭ de a fabrica minunĭ cu icónele, spre a aţiţa credulitatea poporuluĭ. Un învĕţat profesor şi director al Liceuluĭ din Iaşĭ voia sa esplice acest fenomen, prin asemanare cu clanţa uşeı sale, carea érna, de şi ar fi în casa, totuşĭ înghĭaţa prin contactul cu gerul de afara; alţiĭ diceaŭ că fenomenul s'a putut întêmpla din causa unuĭ cĭot ce se vede în dosul icóneĭ, maı jos de figura obrazuluĭ icóneĭ;

că prin acel cîot ar fi putut să străbata umedelile din aer şi să iésa la faţa icónei, şi alte esplicaţiunĭ absurde de felĭul acesta. Ministrul de culte de atuncĭ, D. Ralet, la întrebarea ce i se adresase despre minunea de la Socola, a respuns în derîdere: „Am poruncit sa nu maĭ lacrameze acea icónă“!

In notele mele istorice se găseşte o mică dare de samă despre acest fenomen neesplicabil pentru mintea omenéscă, dare de samă, scrisa de mine în acel an, ca martur contimpuran şi ocular al fenomenuluĭ, şi publicată, pre cât îmĭ aduc aminte în jurnalul Iaşan „Zimbrul“, al D-luĭ T. Codrescu, sub titlu: „*Un fenomen vrednic de însemnat*“. Reproduc şi aici acele scrise de mine atuncĭ despre icóna din Socola, pe la finele luneĭ Fevruariu:

„In Biserica Seminarieĭ din Monastirea Socola, de la 1-a ḍi a curenteĭ lunĭ Fevruarie, aŭ început a curge din ochiĭ icóneĭ Maĭceĭ Domnuluĭ din catapetézma nişte picaturĭ de apă în forma lacramelor. Dintr'ântĕiŭ ele se ivesc în formă mica în pupilele ochilor, dupĕ aceea treptat se maresc apoĭ curg în jos pe locul obicinuit al lacrămilor, une orĭ în distanţe numai ca de o palma, şi apoi se usuca: iar alte orĭ formând douĕ şiróie, maĭ mult s'aŭ maĭ puţin late, se scurg pana la marginea de desupt a icóneĭ, şi apoĭ iarăşĭ se usucă, lasând însĕ urmă şi dupĕ uscare. Acésta se repeţeşte din nou, însĕ nu regulat: la 2, 3, 4 ḍile; acum de la 16 ale acesteĭ lunĭ, pană la 20, a urmat tot a treia ḍi; iar de la 20 pănă la 23 — în tóte ḍilele. La cea ântĕia data nimene nu întorcea luarea aminte, socotind, că póte acele şiróie, care cu deosebire aŭ fost marĭ la început, ar fi fost rĕmas pe icóna din stropiturile de aghiasma ce se sĕvêrşise în acea ḍi în Biserică; şi pentru aceea eclisiarhul le-a şi şters. Dar când, dupĕ o jumĕtate de cĭas, şiróele curgĕnde s'aŭ aflat iarăşĭ la loc, toţĭ aŭ venit în nedumerire. Spre a înlatura orĭ-ce presupunere, s'a orânduit o de aprópe privighĭare, şi întrarea în Biserică, afara de timpurile rugacĭunilor, s'a îngaduit numaĭ pentru o persóna de încredere. Insĕ fenomenul, dupĕ câte-va ḍile, iarăşĭ s'a ivit. S'a observat cu deamanuntul icóna, dar nimica deosebit de alte icóne la ea nu s'a găsit: O scandura de teiŭ uscata, zugravita cu aceléşĭ zugrăvele ca şi tóte cele lalte icóne din Biserica, aprópe 30 anĭ în urma. Tóta nedumerirea stă; 1) în aceea, că atuncĭ când tóte

cele-lalte icóne sunt uscate, din acésta isvorĕşte apă; 2) ca apa curge anume numaĭ din ochĭ, şi tótă icóna în cele-lalte părţĭ este uscată; 3) picăturele acestea aŭ o mare asemănare cu lacramile ordinare. Un fenomen aşa de estraordinar merita tóta luarea aminte a ómenilor cu cuget, cariĭ nu sunt stapâniţĭ de un scepticism orb, de a nega şi ceea ce se vede cu ochiĭ, dacă nu pricep causa. Maĭ cu sémă învĕţaţii noştri ar datori sa nu închida ochiĭ, ci să esplice acésta într'un chip vrednic şi de esperienţă şi de ştiinţa; ĭar nu a se linişti numaĭ pe nişte păreri şi socotinţe pruncesti, precum d. e. o persónă s'a dat socotinţa, că acésta ar proveni de la un ciot, ce se vede în dosul icóneĭ, carele, *dupĕ socotinţa acelei persóne*, ar avea putere de a absorbi umedelile din aer şi a le trasmite prin icónă afara; căcĭ, lăsând a dice ca, acel cĭot nu rĕspunde în dreptul ochilor, nu se póte pricepe, pentru ce asemine fenomen nu s'a ivit şi pană acum, dacă causa luĭ este aşa de firéscă; ĭar pe de altă parte. dupre acéstă socotinţă, nu numaĭ tóte icónele, ci şi tóte scândurile, care nu pot fi fără asemine cĭoturi, ar trebui să producă ast-feliŭ de fenomene; însĕ acésta este contra esperienţeĭ". [1]).

Cu tóte aceste îndoelĭ şi nedumerirĭ, provenite din necredinţă şi din lipsa totală a pietăţeĭ creştine orthodoxe, şi necorespundĕtóre nicĭ ştiinţeĭ, nicĭ credinţeĭ creştine orthodoxe, multe persóne seriόse chiar şi dintre neorthodoxĭ, n'aŭ încetat a se informa la faţa loculuĭ prin propria lor videre şi audire despre minune. Vom aminti câte-va casurĭ maĭ însemnate din aceste visite.

1. Atuncĭ Principatele eraŭ ocupate de oştirile austriace, cu ocasia resboĭuluĭ din Crimeea. Comendantul oştireĭ austriace din Moldova, carele reşedea în Iaşĭ, era generalul Paar; el s'a interesat cu deosebire a avea informaţiunĭ sigure despre minunea de la Socola, şi a trimis maĭ întaĭ pre un Colonel român bucovinén din suita sa, pre colonelul Costin, fratele reposatuluĭ doctor Costin de la Bêrlad. Acesta a venit la Biserică la Socola, în întăia Duminică a postului mare, în timpul liturgieĭ, şi s'a aşedat în o strana la chorul stâng; unde a stat cu multa evlavie. După sfêrşitul liturgieĭ, el, facênd cunoştinţă cu directorul şi cu profesoriĭ, chiar în Biserică, a început a întreba despre lăcramarea sfinteĭ icóne, a întrebat, care e acea

[1]). Notele istorice despre Seminarul din Socola, la urmă.

Icona? I s'a spus totul cum s'a petrecut, l'a dus înaintea icónei Maicei Domnuluĭ, ĭ-a arătat şiróele de lacrămĭ uscate, care se cunoştéŭ bine pe zugrăvéla icónei de sus până jos. Colonelul a cerut o lumânare aprinsă, ca să póta maĭ bine urmări icóna pe faţă şi pe dos. A intrat în Altariŭ şi s'a uĭtat la dosul icóneĭ, unde nu se videa, de cât scândurĭ netede de teiŭ, legate cu chingĭ de lemn, în partea de sus corespundĕtóre cu capul icónei, nu se afla nicĭ macar vre un cĭot cât de mic; a cerut să se scótă cu totul icóna din catapetésmă, şi el a observat'o cu de-amanuntul din tóte părţile. După ce icóna s'a pus la loc, Colonelul cu lumânarea în mâna sta ĭaraşĭ aţintit la ochiĭ icóneĭ, când de-odată din luminele ochilor se zăriră ca douĕ puncte stralucitóre de brilant, drept din luminele ochilor. Acésta uĭmi tare pre Colonelul şi el statu privind pana ce acele puncte strălucitóre crescură ca o linte şĭ se prefacură în douĕ şiróie ce se scurseră în jos. Colonelul se însemnă cu semnul cruceĭ, săruta sfânta Icónă şi ḑise: „Acésta este o mare minune. Parinţilor! rugaţi-vĕ luĭ Dumneḑeŭ".

2. Colonelul Costin negreşit a comunicat cele ce vĕḑuse generaluluĭ Paar; cacĭ într'o ḑi. séra, dupĕ Pavecerniţă, Generalul cu o numerósa suita de oficerĭ de aĭ seĭ, toţĭ calarĭ, intrară în Monastire şi se duseră drept la Biserică, unde s'aŭ grăbit de aseminea a se aduna persónele Bisericeşti şi profesoriĭ, spre a videa ceea ce se va petrece acolo. Generalul vorbia franţuzeşte; el a întrebat de icóna cu minunea, apoĭ ducêndu-se la ea a cerut o lumînare, ca să o pótă bine videa. I s'a spus cum lacrăméză icóna, i s'a aratat urmele lacramilor. Generalul dupĕ ce a observat cu de amanuntul faţa icóneĭ, a intrat în Altariŭ şi a observat cu aceeaşĭ minuţiositate şi dosul eĭ; apoĭ a venit érăşĭ în Biserica şi sta dinaintea icóneĭ uĭtându-se în faţa eĭ; când de-odată cele douĕ puncte sclipitóre éraşĭ se ivira în luminele ochilor icóneĭ, treptat se mariră păna ce se lasară în jos în formă de douĕ şiróe. Generalul observă nemişcat acest fenomen, statu destul de îndelungat dinaintea icóneĭ, cu suita sa, apoĭ retragêndu-se în mijlocul Bisericeĭ, îşĭ făcu semnul cruceĭ catră icónă, şi ḑise în auḑul tuturor: „C'est un miracle"! (este minune). Eşiră din Biserică cu toţiĭ şi se dusera la urma lor.

3). Tot în curgerea postuluĭ mare, într'o séră după Pavecerniţă, pe când noĭ ne aflam la cină, ne se vesteşte

că a venit marele boïariŭ Niculaï Roznovanu, cu tótă familia sa, ca să se închine la sfânta icónă. Noï am întrerupt cina și ne-am grăbit cu toțiï a merge la Biserică. Roznovanu cu familia sa sta înaintea icóneï și a cerut detailurï despre minune; i s'a dat o lumânare aprinsă, i s'a aratat șiróele lacrămilor, i s'a spus cum lăcrăméză, și că acele lacrămï se ivesc periodicește, fără ca cine-va să pricépă cum sĕ produc: a intrebat pe Eclisiarhul, dacă n'are păstrat bumbac udat de sfintele lacrămï ale Maïceï Domnuluï, ca să le trimiță ca bine-cuvêntare fiiuluï sĕŭ la Paris. Eclisiarhul ï-a și dat o părticică din acel bumbac prețios. Intre acestea Roznovanul, carele era un boeriŭ cucernic și cu frica luï Dumnedeŭ, privea cu atențiune în figura acesteï icóne, când de odată peste tóta așteptarea, sclipesc cele două puncte brilantine în ochiï icóneï; toțï ceï de față strigară uïmițï: „lăcrăméză"! Atuncï Roznovanu, înspăïmântat de minune, cade în genunchï, strigând: „Μέγας εἶ Κύριε και Θαυμαστά τά ἔργα σου! Mare eștï Dómne și minunate sunt lucrurile tale". Exemplul luï urmă tótă familia. După o mică pausă de estas Roznovanu adresându-se la chor, dise: cântațï paraclisul. Paraclisul fu cântat de amândouĕ chorurile grecește. Cât a ținut paraclisul Roznovanu și cu familia sa aŭ stat în genunchï,— o jumătate de cïas, plângênd și rugându-se sfinteï Fecïóre. La finitul paraclisuluï, după închinare la sfânta icónă, a declarat că el spre proslăvirea sfinteï Fecïóre, carea l'a învrednicit sa vadă o așa mare minune, va îmbrăca sfânta Icónă cu argint și o va polei cu aur, spre amintire generațiunelor viitóre de acéstă mare minune. Acéstă promisiune marele boeriŭ o a împlinit, în anul următoriŭ 1855; pe îmbrăcămintea de argint a icóneï, dedesupt se citește următórea inscripțiune a Ctitoruluï: „Pomenește Dómne pe robiï tĕï Niculaï, Maria, Nicolaï, și fiiï lor, 1855, Maï". Acéstă inscripție, între altele ne arată, că marele boeriŭ Roznovanu, de și nu era theolog, dar fiind crescut în principiele credințeï orthodoxe, scia, că închinarea sfinților și a icónelor lor se rapórtă la Dumnedeŭ cel ce ï-a proslăvit, pentru că prin eï s'a manifestat și se manifestă a tot puternicia și voința luï Dumnedeŭ pe pământ, că sfințiï și în ceriu și pre pământ sunt organe ale Dumnedeireï în raport cu némul omenesc. De aceïa Roznovanu, de și mișcat adânc de minunea ce vĕduse la icóna de la

Socola, el adreséză rugăciunea sa din inscripţie către Dumnedeŭ: „Pomeneşte Dómne pre robiĭ tĕĭ“ ş. c. l.

Aceste casurĭ aŭ produs mare mişcare în spiritile Iaşenilor. Eraŭ douĕ curente: al credincioşilor şi al necredincioşilor. Ceştĭ din urmă aveaŭ dinainte convingerile lor preconcepute, că tot ce este pe tĕrîmul religios ar fi o născocire, care nu merită atenţiunea ómenilor culţĭ, şi că asemenea născocirĭ, dacă nu trebuesc combătute făţiş de ómeniĭ culţĭ, ele trebuesc lăsate pe séma poporuluĭ celuĭ incult, care ţine la ele. Domnitorĭul de atuncĭ Grigorie Ghica, era după natura şi creşterea sa fórte religios; dar ca Domn, încongĭurat de aprópe de ómeni culţi şi fără pietate creştină, el nu voia a trece în ochiĭ lor de bigot. Audirile despre minunile de la Socola pe el l'a impresionat fórte, şi după multă luptă cu sine se hotărî în fine să vie în persónă la Socola. Pe drum însă lupta lăuntrică între posiţiunea de Domn şi acea de om cucernic, fu aşa de mare, că el ajungênd la pórta monastireĭ, de la şosea, se opri acolo, îşĭ aprinse cĭubucul, stătu pe gândurĭ, ca vre-o cincĭ minute, şi apoĭ se întórse îndărapt la Iaşĭ. Noĭ am privit la el de pe târnaţul Seminarĭuluĭ, şi am priceput lupta luĭ cu sine însuşĭ: să intre, saŭ să nu intre în monastire.

4. Pe la finele postuluĭ mare, a venit şi Mitropolitul Moldoveĭ Sofronie, însoţit de Arhidiaconul sĕŭ Iosif, actualul Mitropolit Primat al RomânieĬ, ca să se închine Icóneĭ de la Socola şi să se informeze de minunea, de care se vorbea aşa de mult în tóte părţile. Eŭ nu eram atuncĭ acasă, ca să pot spune cu deamănuntul cele întêmplate la icónă cu acéstă ocasiune; de acea m'am adresat la însuşĭ Inalt pré sfinţitul Mitropolit Iosif al Ungro-Vlahieĭ, rugându-l ca să-mĭ comunice în scris cele ce a vĕdut atuncĭ la ocasiă visiteĭ sale cu Mitropolitul Sofronie. Inalt Prea Sânţia Sa cu tótă buna-voinţa mĭ-a comunicat următórea notiţă în scris: „La 2 Februarie, anul 1854, se respândi în Iaşĭ vestea, că la diua 1-a, în timpul privighereĭ ce se făcea în Biserica Seminarĭuluĭ din Monăstirea Socola, spre sĕrbarea Intimpinarea Domnuluĭ, a plâns icóna prea sfinteĭ Născĕtóreĭ de Dumnedeŭ, cea din Catapetésmă. Şi eŭ eram unul dintre ceĭ ce nu credeaŭ, că acésta ar fi cu putinţă. In diua de 3 Februarie am fost trimis de Mitropolitul, ca să vĕd însumĭ cum lăcrăméză icóna şi să-ĭ

vestesc și luĭ; m'am întors însă mâhnit, că n'am vědut icóna lăcrămând, ci numaĭ mi s'a spus că lacrăméză uneorĭ. Trecură un timp îndelungat până în ḑiua memorabilă pentru mine, când mě învredniciŭ a vedea acéstă minune cu însușĭ ochiĭ meĭ. Intr'o ḑi, în cursul postuluĭ mare, mergênd cu Mitropolitul la vĭa numită Gosan, în apropriere de Monastirea Socola, pentru preumblare, Prea sfinţia sa la înturnare voi să viziteze pe Prea sfinţitul Filaret Scriban rectorul Seminarĭuluĭ, și ne abăturăm la Monastirea Socola. Rectorul fiind absent, eșiră întru întimpinarea Mitropolituluĭ Arhimandritul Neofit Scriban, cu carele vorbiră câte-va minute asupra mersuluĭ Seminarĭuluĭ, apoĭ, când voi să ĭasă îĭ adresă cuvêntul și întrebă: „Ce maĭ este cu icóna Maĭceĭ Domnuluĭ?" Arhimandritul Neofit îĭ rěspunse: „Acum plânge maı rare orĭ, cam la două sěptămânĭ; însă, adaose el lacrămile sunt ferbinţĭ, căcĭ lasă urme pe faţă". „Să mergem la Biserică, să ne închinăm, ḑise Mitropolitul". „Sosind în Biserica, făcurăm cuvenitele închinăcĭunĭ la sfânta icónă, și fiind timpul către séră și Biserica cam întunecósă, eŭ luaĭu o lumânare aprinsă, o apropiaĭu de chipul Maĭceĭ Domnuluĭ, spre a vedea urmele lacrămilor. Atuncĭ, o minune înfricoșată! ochiĭ și faţa icóneĭ eraŭ inundate de lacrămĭ. In estasul de carele fuĭu cuprins, strigaĭu tare: plânge Maĭca Domnuluĭ! Mitropolitul atuncĭ luă lumânarea, o apropie de chipul Icóneĭ, și vede el însușĭ lacrămile. Eŭ ceruĭu atuncĭ voe să se scóţă Icóna din catapetésmă; se pune jos, ĭaŭ bumbac, șterg până la uscăcĭune lacrămile, pun lumânarea aprópe de chipul Icóneĭ, privesc cu ochiĭ aţintiţĭ și věd, spre spaĭma mea și a celor presenţĭ, formându-se lacrămile în luminele ochilor, și năbușind pe faţă. Mitropolitul, mișcat până la lacrămĭ, făcu treĭ metaniĭ și sărută sfânta icónă; éră eŭ, în al căruĭ spirit se furișése înainte o umbră de necredinţă, fuĭu cuprins de o ast-feliŭ de grózǎ, că începuĭu a plânge cu un plâns nervos, de care nu putuĭu a mě liniști maĭ multe óre. Sub impresia acésta ne întórserăm în Mitropolie". Mitropolitul Primat încheie notiţa sa cu aceste cuvinte: „Iată minunea ce am vědut'o cu ochiĭ meĭ. Declar înaintea luĭ Dumnedeŭ, că spun adevěrul, spre lauda luĭ Dumnedeŭ celuĭ ce face minunĭ, pentru edificarea poporuluĭ orthodox și spre slava numeluĭ Maĭceĭ sale prea sfinteĭ Născětóreĭ de Dumnedeŭ".

Observăm în trécăt că acéstă sfântă Icónă nu este vre-o icónă antică, carea să fi avut istoria eĭ seculară şi legendară. Ea datéză de pe la anul 1830, când tótă Biserica şi Monastirea Socola s'aŭ renoit dupre arderea totală întêmplată cu ocuparea oştilor ruseştĭ din anul 1828; în acea monastire fusese instalat spitalul soldaţilor răniţĭ şi bolnavĭ, şi din ne'ngrijire totul devenise pradă focului. Monastirea s'a restabilit înainte de retragerea oştirilor ruseştĭ. Eŭ am cunoscut pe zugravul ce zugrăvise Biserica înainte de deschiderea Seminarĭuluĭ în anul 1834. El era român, venea la Biserică la Socola, era om de o statură mică, îmbrăcat ca neguţătoriĭ de atuncĭ, cu antereŭ cu gĭubea şi cu şapcă în cap; el a murit pe la anul 1836.

După dorinţa Iaşanilor St. Icónă a fost dusă în curgerea vereĭ cu mare procesie de la Socola în Iaşĭ şi aşeḑată în Biserica Domnéscă a St. Nicolaı, unde a stat pe un loc înadins pregătit dinaintea icóneĭ Maıceĭ Domnuluĭ din catapetésma Bisericeı, spre viderea şi închinarea creştinilor, cariĭ se adunaŭ acolo la rugăcĭune în mare numěr, şi unde o visitaŭ şi eterodoxiĭ şi necredincĭoşiĭ. Acolo a stat st. Icónă până tómna când ĭarăşĭ s'a readus la monastirea Socola cu aceéşĭ mare paradă bisericéscă şi creştinéscă.

Spre a se videa cât de mare a fost impresia ce a produs acéstă minune în contimporaniĭ eĭ, maĭ ales în corpul profesorilor Seminarĭuluĭ şi a elevilor, vom reproduce aicĭ cuvêntul compus la acéstă ocasiune de unul dintre profesoriĭ Seminarĭuluĭ, şi cetit de câte-va orĭ pe amvonul Bisericeĭ din Socola, şi carele a produs isvórĕ de lacrămĭ în ceĭ ce îl ascultaŭ şi věḑuse minunea cu ochiĭ lor. Acest cuvênt a fost de mulţĭ prescris şi îl păstréză ca suvenir până în ḑiua de astă-ḑĭ.

Vom anexa acest cuvênt la urma acesteĭ lucrărĭ.

In anul 1865 luna Februariŭ, pe când eram Episcop la Dunărea de jos, am primit raport de la Protoereul de Covurluĭ, că la comuna Vlădeştiĭ, cătuna Paşcaniĭ, plasa Horincea Prut, din acel judeţ, a lăcrămat în maĭ multe rândurĭ o icónă a Maĭceĭ Domnuluĭ din pridvorul Bisericeĭ şi că poporul nazueşte acolo, ca să vaḑă minunea şi să'şĭ depună rugăcĭunile lor. Fiind dinainte convins despre adevěrul acestuĭ feliŭ de minunĭ ale Maĭceĭ Domnuluĭ, spre nutrirea credinţeĭ, am dat regulele trebuitóre

pentru buna ordine bisericéscă, comunicând acéstă minune şi Mitropoliţilor Nifon şi Calinic.

Reproducem aicĭ raportul Protoĭereuluĭ judeţuluĭ Covurluĭu sub No. 104 din 24 Febr. 1865, despre acéstă minune, întêmplată cu 11 anĭ în urma, după cea de la Socola.

„Prea sfinţite Stĕpâne! La 19 curent am primit raportul Blagocinuluĭ de plasa Prut No. 16, prin care îmĭ aduce la cunoştinţă, că la Biserica cu hramul sfinţiĭ Voevozĭ din Cătuna Paşcaniĭ, comuna Vlădeştiĭ, la 15 curent s'a sĕvêrşit un fapt miraculos cu icóna Maĭceĭ Domnuluĭ. După primirea acestuĭ raport, am şi păşit la 21 la acea Comună, unde am cercetat cu tótă scrupulositatea pe tóte persónele în parte, ce aŭ fost faţă în timpul acestor minunĭ, şi am descoperit că tóte arătările fie-căruia aŭ fost tot într'un feliŭ, nelăsând nimenea nicĭ un semn de bănuélă, ci toţĭ aŭ arĕtat în frica luĭ Dumneḑeŭ, adevĕrul în modul următoriŭ :

La 15 curent, pe la orele 12, mergênd Preotul de popor, anume Atanase Mihail, spre a'şĭ lua ochelariĭ ce'ĭ uĭtase la Biserică, el singur, întrând în st. Altariŭ, fără a se opri, la eşirea din Altariŭ mergênd prin Biserică, a observat că icóna Maĭceĭ Domnuluĭ, ce fusese aşezată pe strană (loc în pridvorul Bisericeĭ, ce desparte, la ţară, în Biserică femeele de bărbaţĭ) lipsia din strană ; apropiindu-se de acel loc, vede jos icóna, răzimată cu faţa spre Biserică, lăcrămând aşa de tare, în cât se udase chiar scândurile de jos. Preotul uĭmit de acéstă minune, s'a dus întâĭ la posesorul (arendaşul) moşieĭ, tremurând şi spuindu-ĭ. Posesorul îndată a înştiinţat pe Primarul comuneĭ şi pre toţı ceĭ-lalţĭ consilierĭ, precum şi pre alte feţe, cariĭ toţĭ aŭ venit în grabă la Biserică, unde aŭ vĕḑut toţĭ Icóna jos lăcrămând drept din luminele ochilor, fórte mult. Comuna şi toţĭ câţĭ s'aŭ aflat acolo pentru a se convinge şi maĭ mult de acest adevĕr, după ce a făcut preotul rugăcĭunĭ, aŭ lăsat icóna tot acolo jos; aŭ scos pre toţĭ din Biserică, pecetluind Biserica cu pecetea sătéscă, luând cheea, s'aŭ împrăştiat cu toţĭ lŏcuitoriĭ împreună.

A doua ḑi, diminéţa pe la orele 6, venind toţĭ lŏcuitoriĭ, împreună cu Preotul şi Primarele comuneĭ, aŭ stricat peceţele şi întrând în lăuntrul Bisericeĭ, vĕd că icóna lipsea din locul, unde era jos, şi unde o lăsase cu toţiĭ,

găsindu-o dinaintea catapetesmeĭ, în dreptul (în paralel) iconostasuluĭ, la locul unde staŭ icónele la tóte Bisericele marĭ [1]), resemată de o mică măsuță. ce ședea tot-déuna acolo (spre depunerea prinóselor), cu fața către popor, tot lăcrămând așa de tare, în cât era ude scândurele jos. Astfel a lăcrămat maĭ multe ḑile din acea sĕptămână.

Duminică, 21 curent, la sosirea subsemnatuluĭ, (icóna) nu maĭ lăcrăma, am găsit numaĭ sudóre pe obraz și pe frunte, fiind maĭ mulțĭ de față; de aseminea am găsit lacrămĭ scurse într'un mic ulucel de céră, făcut înadins pentru acésta, și așeḑat la partea de jos a icóneĭ, care (lacrămĭ) tóte s'aŭ strins în bumbac. In acel timp am șters bine cu bumbac tótă icóna, și dupĕ trecere de 15 minute, cât a durat paraclisul cel mic al Maĭceĭ Domnuluĭ, pe la órele 1 1/2 dupĕ améză-ḑi, aŭ început a se ivi din dreptul inimeĭ ĭarășĭ sudorĭ. Pe la órele 3 1/2, în timpul Vecernieĭ, observându-se icóna, nu s'a maĭ vĕḑut nicĭ unul din aceste semne.

Dupre înformarea ce am luat, am aflat că Biserica este făcută din noŭ și sfințită la anul 1844. Tot atuncĭ este făcută și acéstă icónă. Biserica este de bună calitate și în present. Esaminând lemnul icóneĭ, am vĕḑut, că este de teiŭ, bine uscat, fără cĭoturĭ, așa în cât nu póte da nicĭ o bănuélă. Nu maĭ puțin aduc la cunoștința prea sfințieĭ Vóstre și acésta, că în acel timp mi s'a înfățoșat un om bĕtrân, anume Vasilie Stolerĭul, carele a arĕtat, că el a lucrat la acéstă Biserică, și ține minte, ca la zugrăvirea eĭ ĭarășĭ s'a arĕtat minune. Voind zugraviĭ a însemna chipul, n'aŭ putut nimeri; că s'aŭ consultat treĭ zugravĭ, cariĭ abia aŭ putut reuși, ḑicênd unul dintre eĭ: Să ținețĭ minte, că acéstă icónă are să fie făcĕtóre de minunĭ.

Subsemnatul a pus îndatorire preoților a face rugăcĭunĭ și a servi la acéstă Biserică necontenit. Icóna s'a așeḑat la locul unde s'a găsit dupĕ a doua strămutare".

Acéstă împregiurare cu tot respectul o aduc la cunoștința Prea Sfințieĭ Vóstre Subsemnat: „Protoiereŭ, Icon. I. Severin".

---

[1]) In Moldova, maĭ ales la monastirĭ, icónele cele renumite sunt așeḑate dinaintea icónelor Maĭceĭ Domnuluĭ din Catapetésmă, paralel cu iconostasul, în o anume strana de lemn sau de metal. Iconostas se numeşte tetrapodul pe carele sta icóna hramuluĭ, dinaintea icóneĭ Mântuitoruluĭ.

Acest semn miraculos, s'a esplicat pe urmă, ca o prevestire a epidemieĭ cholerice, care s'a început în acelașĭ an de la Galațĭ, și a bântuit țéra, repețindu-se în câțĭ-va anĭ; precum și a epidemieĭ cunoscută în țéră de atuncĭ sub numirea de „angina defterica", care în mulțĭ anĭ a esterminat copiĭ de prin orașele și satele Românieĭ.

Mult timp a trecut de la sĕvêrșirea minuneĭ cu icóna de la Socola, anume 36 de anĭ, și eŭ în acest interval n'am încetat a gândi la acest mare fenomen pe tărîmul religios al orthodoxieĭ nóstre, și a mĕ întreba: Ce însémnă lacrămile icóneĭ Maĭceĭ Domnuluĭ,—acest fenomen, ce din când în când se repețește prin Bisericile nóstre? Dar nu mĭ-am pùtut da alt respuns, de cât acel stabilit de opiniunea seculară a Românilor orthodoxĭ. Că adică lăcrămarea icónelor este un semn prevestitoriŭ de marĭ calamitățĭ locale, saŭ generale pentru tótă țéra. Și în adevĕr, în acest period de 36 de anĭ, am urmărit cu mare interes sórta Monastireĭ și a Seminarĭuluĭ din Socola, carea a mers treptat spre decădere, până ce acum Monastirea a rĕmas ca și pustie, ĭar Seminarĭul se sbucĭumă prin Iașĭ, mutându-se din casă în casă, ca un copil orfan, răbdând strîmtorare și necaz nespus. De pe la anul 1864, s'a sfîrșit seria ómenilor seriоșĭ, cu simț creștinesc și cu zel gospodăresc, cariĭ un îndelungat timp aŭ condus bine acea Monastire și Institutul Seminarial, și aŭ întrodus în el bine-făcĕtóre reforme, și în ramul instrucțiuneĭ, și al gospodărieĭ. După acel period de înflorire și prosperitate, în fruntea aceluĭ Seminariŭ și a Monastireĭ s'aŭ rânduit, unul dupĕ altul, ómenĭ nedemnĭ de a fi conducĕtorĭ de Biserica și de educația viitorilor preoțĭ. Intre aceste, nenorocite persóne prepuse Seminarĭuluĭ, au fost uniĭ maĭ de tot smintițĭ, unul bețiv, în cât a tras cu pistolul în Mitropolitul protectorul seŭ, alțiĭ aŭ fost niște miserabilĭ ĭubitorĭ de banĭ și de plăcerĭ lumeștĭ, cariĭ s'aŭ silit să facă avere din budgetul Seminarĭuluĭ, apoĭ să se facă posesorĭ de moșiĭ și să petrécă viață de Sardanapalĭ. Sub conducerea acestor ómenĭ degradațĭ în tóte privirile, Seminarĭul și Monastirea aŭ decădut cu totul: disciplina și rânduéla educațieĭ biserieceștĭ aŭ dispărut, moralitatea a decădut, eleviĭ se duceaŭ nóptea în oraș la nebuniĭ tinereștĭ și la ascultarea conferințelor nopturne, ce ținea în ascuns nihilistul Russel, și altele; progresul în știința bisericéscă a dat îndărăpt. Gos-

podăria Monastireĭ s'a desfiinţat, gardurile s'aŭ stricat şi grădinile cele frumóse şi spaţióse ce încungĭuraŭ Monastirea aŭ rĕmas de izbelişte; arboriĭ s'aŭ uscat şi s'au tăĭat; vechile edificiĭ ale Seminarĭuluĭ, nemaĭ fiind reparate, aŭ ajuns în fine a fi nelŏcuibile, în cât Majestatea Sa Regele, acum patru anĭ în urmă, visitând acel Seminariŭ, s'a spăĭmântat de starea grozavă, în care l'a găsit, şi a poruncit Ministruluĭ de Culte, ca până la alte disposiţiunĭ, negreşit Seminarĭul să se mute de acolo în Iaşĭ într'un local convenabil. Acésta s'a şi făcut. Monastirea Socola însĕ a rĕmas, ca şi pustie, lipsită de slava eĭ istorică, de a fi lŏcaşul culture religióse a cleruluĭ român din Moldova, precum o destinase, aprópe cu 90 anĭ în urmă, fericitul Mitropolit Veniamin şi ilustrul Domnitoriŭ Al. Moruz, şi pentru care scop acea Monastire a şi fost înzestrată cu moşiĭ, cu viĭ şi alte acareturĭ. De şi provisorie, Comitetul judeţan a instalat în acea Monastire o mică şcólă de butnărie şi dogărie; dar de sigur Monastirea aceea merge spre totala ruinare şi pustiire; căcĭ nimene afară de Guvern, nu este în stare a o restabili din ruina sa, şi pentru nicĭ un alt scop óre-care, de cât pentru re'nturnarea Seminarĭuluĭ érăşĭ la acel loc al seŭ primitiv, şi nimerit în tóte privirile. [1]).

[1]). Monastirea Socola este situata, in apropiere de Iaşĭ, în partea sud-ostica a oraşuluĭ, într'o posiţie pitorésca şi încântatóre. Ea este situata pre un tepşan alaturea cu şoséua, carea duce la Vasluiu, şi în faţa mareţeĭ gradinĭ a fostuluĭ Domnitor Mihail Sturza. De la Monastire se începe valea numită a Socoleĭ, carea este încungĭurata de délurĭ frumóse acoperite cu viĭ şi pomĭ roditorĭ, şi înfundată de délul Repedea. Valea Socoleĭ vara, şi maĭ ales prima-vara, este un adeverat edem. Totul este o florarie immensa, care parfuméză aerul, încânta privirea; nóptea te încântă privighitorele, care pare ca s'au adunat acolo din tóte parţile. Clopotele Monastireĭ se pare ca se trag îndoit; cácĭ la sunetul lor respunde echo, carele se resfrînge din délul Repedea, ca şi când şi acolo s'ar trage aceléşĭ clopote. Mouastirea este încungĭurata de nişte spaţióse gradinĭ şi locurĭ întinse de gospodarie şi de âmblarea elevilor la aer liber şi curat. Tóte acéste acum sunt remase în izbelişte şi părasite, ca casa uneĭ vĕduve sarmane şi saracită dupa mórtea barbatuluĭ eĭ, ameninţând şi casa nenorociteĭ a se darama şi pustiĭ! Vaĭ timpurĭ! vaĭ moravurĭ!

Acésta Monastire a fost maĭ ânteiu Skit de calugariţe. Ea datéza din veacul XVI-le, şi a fost fundată de Domniţa Sultana, fiica Domnitorĭuluĭ Alexandru Lapuşnénul, care s'a calugarit şi a trait acolo. La anul 1803 Mitropolitul Veniamin, cu aprobarea Domnitorĭuluĭ Moruz şi a Divanuluĭ ţereĭ, a stramutat calugĭriţele la Mo-

Guvernul a luat dispoșițiunĭ pentru clădirea din noŭ a Seminarĭuluĭ, și Ministeriul ar fi gata să edifice noul Seminariŭ tot în Monastirea Socola; din nenorocire însĕ Mitropolitul Moldoveĭ se opune la acésta, stăruind, ca noul Seminariŭ să se stabiléscă în Iașĭ pentru tot-déuna, și anume lângă Mitropolie, în casele fostuluĭ Domn Mihaĭ Sturza, care sunt situate lângă Mitropolie, și pentru cumpĕrarea cărora se cer maĭ multe sute de miĭ de leĭ, osebit de reparațiele și racomodarea lor la trebuințele unuĭ institut de învĕțămênt! Dumneḑeŭ să-ĭ lumineze să facă cum va fi maĭ bine. In present însĕ și Seminarĭul sufere din lipsă de lŏcuință stabilă și potrivită cu destinația institutuluĭ, și Monastirea Socola merge cu pașĭ repeḑĭ spre totală rúinare și pustiire. Un lucru pentru mine este fără îndoélă, că lacrămele Maĭceĭ Domnuluĭ aŭ prevestit calamitățile Monastireĭ Socola. De aŭ acele lacrămĭ și prevestirea altor calamitățĭ asupra țereĭ nóstre, o las acésta posterităţiĭ, ca să o preciseze maĭ bine, dupĕ o maĭ îndelungată esperiență. Voiŭ adaoge numaĭ atâta, că în țara nóstră, pe tărîmul religios și bisericesc suntem vrednicĭ de plâns, nu numaĭ de una séŭ de douĕ icóne, ci de tóte icónele din țară. „Fie, Dómne, mila ta spre noĭ, precum am nădăjduit întru Tine“! Incheiŭ, adresând umila mea rugăcĭune cătră Sfânta Născĕtóre de Dumneḑeŭ pentru țéra și Biserica Română, scumpa mea Patrie, pre care o ĭubesc ca și pre mine însumĭ; căcĭ ea mĭ-a dat ființa:

„Nicĭ-o-dinióră nu vom tacea noĭ nevredniciĭ a vesti puterile tale, Născĕtóre de Dumneḑeŭ, că de nu aĭ fi stătut Tu rugându-te pentru noĭ, cine ne ar fi izbăvit dintru atâte nevoĭ? Saŭ cine ne ar fi păzit pănă acum slobozĭ? Nu ne vom depărta de la tine, Stĕpână, că tu mântueștĭ pre robiĭ tĕĭ pururea din tóte nevoile“. (Trop. 2, la Paraclis).

Icónele facĕtóre de minunĭ, cele maĭ renumite din România.

1. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din Monastirea Némțuluĭ, pronumită „Inchinătórea“.

---

nastirea Agapia, ĭar în Monastirea Socola a înființat Seminarĭul. Acest institut cultural, în perióda întaea a ființareĭ sale a fost maĭ de multe orĭ suspendat din cauza nestatornicieĭ politice a țereĭ, a resmirețelor și a resbóelor. S'a deschis din nou la anul 1834, și a ființat fara întrerumpere în Monastirea Socola pana la anul 1886, când s'a stramutat în Iașĭ, din causele aratate maĭ sus.

2. Icóna sfinteĭ Aneĭ, muma Maĭceĭ Domnuluĭ, din Monastirea Bistriţa din Moldova.

Amândouě aceste icóne sunt trimise ca dar împĕrătesc Domnitoruluĭ Alexandru cel Bun, pe la începutul véculuĭ XV-lea, de împĕratul bizantin Ión Paleologul.

3. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la Monastirea Golieĭ din Iaşĭ, recunoscută ca făcĕtóre de minunĭ încă pe timpul domnitoruluĭ Vasilie Voevod (veḑĭ notiţile mele istorice şi arheologice, pag. 236—237).

4. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din sf. Mitropolie a Iaşilor, adusă acolo de Mitropolitul Veniamin de la Monastirea Floreştiĭ, la care Mitropolitul era Ctitor, şi pre când Monastirea nu era închinată la Muntele Aton.

5. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din Monastirea Agapieĭ, recunoscută ca făcĕtóre de minunĭ încă de când se afla la schitul de maĭce Gârcina, în judeţul Némţuluĭ. Acest schit s'a desfiinţat la anul 1803, când icóna, împreună cu maĭcile de acolo, s'aŭ strămutat la Mănăstirea Agapieĭ, prefăcută atuncĭ în Monastire de maĭce.

6. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la Monastirea Adam, în judeţul Tutova.

7 Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la Monastirea Floreştĭ din judeţul Vasluĭ.

8. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la satul Trifeştiĭ de lângă Roman.

9. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din Monastirea Mavromolul de la Galaţĭ Acéstă icónă este adusă de la Constantinopole în timpul domnieĭ luĭ Duca Vodă (pe la anul 1670), de la o Monastire, ce purtase numele de Mavromolul, carea se pustiise. Cu venirea icóneĭ de la Mavromol, s'a dat acest nume şi Bisericeĭ zidite de Duca Vodă în Galaţĭ pentru acéstă icónă.

10. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la Schitul Dălhăuţĭ, în judeţul Buzĕuluĭ, aprópe de Focşanĭ.

11. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din Monastirea Socola, lângă Iaşĭ.

12. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din cătunu Păşcaniĭ, com. Vlădeştiĭ, judeţul Covurluĭ.

13. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ din Monastirea Banuluĭ, în oraşul Buzĕŭ.

14. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la Biserica pronumită „Olariĭ“ din capitala Bucureştĭ. Acéstă icónă este adusă

în timpul rěsboĭuluĭ turco-rus, din aniĭ 1806—1812, de la un tîrguşor de peste Dunăre, numit Razgrad, de cătră preotul Iani, carele împreună cu parohieniĭ sěĭ, de gróza Turcilor, aŭ emigrat în România şi s'aŭ stabilit în Bucureştĭ. Acéstă icónă dintru întâĭ a fost pusă în Biserica de la Batişte, apoĭ în cea de la Pitar-moşu. După mórtea preotuluĭ Iani, icóna se strămută la Biserica din suburbia Olarilor, după stăruinţa poporěnilor, printre care se numěraŭ şi de ceĭ veniţĭ de la Razgrad.

15. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la Biserica din Bucureştĭ, carea pentru acéstă icónă făcětóre de minunĭ, şi ea a căpătat numirea de „Icóna".

16. Icóna Maĭciĭ Domnuluĭ de la Monastirea Sărindariŭ tot în Bucureştĭ.

17. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la Monastirea de Maĭce pronumită „Dintr'un lemn" în judeţul Rômnicul-Vâlceĭ.

18. Icóna Maĭceĭ Domnuluĭ de la schitul Nămăeştĭ, judeţul Muscel. Biserica este scobită în stâncă, din timpurĭ immemorabile.

Roman, 1890 Ianuarie.

Episcop, MELCHISEDEC.

CUVÊNT

La ocasia lăcrămărei icónei Prea sfintei Născetórei de Dumnedeu și pururea fecîórei Mariei, în anul 1854, rostit în Biserica Seminarîuluî din Socola.

Gândit-aŭ Domnul să strice zidurile fetei Sionului; întins-aŭ mĕsură, nu aŭ întors mâna sa de la călcarea de tot şi au plâns cea dinaintea zidului şi zidul tot deodată au slăbit. Sfêrşitu-s'aŭ în lacrimĭ ochiĭ meĭ, turburatu-s'aŭ inima mea, vărsatu-s'au în pămênt mărirea mea, pentru sdrobirea fetei norodului meu! Ce voiu mărturisi? Saŭ ce voiu asamana ţie fata Ierusalimuluĭ? Cine te va mântui sau cine te va mângâea fecîóră fata Sionuluĭ? Că s'au mărit paharul zdrobirei tale, cine te va vindeca? Deschis'aŭ asupra ta gura sa toţĭ vrăjmaşiĭ tĕĭ, şuerară şi scârşniră cu dinţiĭ, şi diseră: Să o înghiţim pre ea; că acésta este diua care aşteptam, aflatu-am pre ea, vĕdutu-am. Strigat-aŭ cu inima lor către Domnul zidurile Sionuluĭ, să pogóră lacrimile ca pâraele diŭa şi nóptea, nu-ţĭ da odihnă ţie, nicĭ să tacă lumina ochilor tĕĭ (Plâng. Ier. c. 2, st. 8, 11—13, 16, 18).

Așa se tânguia óre-când fiica Sionuluĭ celuĭ de demult prin gura insuflatuluĭ de D-deŭ Proroc Ieremia, vĕdênd templul luĭ D-deŭ dărămat, cetatea cea sfântă prefăcută în grămedĭ de ruine, ulițile pline de morțĭ, norodul dus în robie. Dar tu fiĭcă a Sionuluĭ celuĭ noŭ, cea alésă din tóte neamurile, cea *bine-cuvêntată între femeĭ*, aceea carea singură aĭ prorocit că te *vor ferici tóte neamurile*—Ce plângĭ? Tu care porțĭ în sfintele tale brațe bucuria cea maĭ pre sus de tótă bucuria, carea aĭ născut pe cel ce a șters tótă lacrîma de la tótă fața—Ce lăcrămezĭ? Ce te tângueștĭ împĕrătésă a cerĭuluĭ și a pămêntuluĭ, și ochiĭ tĕĭ *varsă lacrîmĭ ca pâraele diua și nóptea*? Carea la cerĭurĭ eștĭ maĭ cinstită de cât heruvimiĭ și maĭ slăvită fără de asĕmănare de cât Serafimiĭ, ĭară pe pămênt eștĭ închinată de neamul creștinesc maĭ mult de cât tóte ființele cele plăcute luĭ D-deŭ—Ce te întristedĭ, și ce sunt lacrîmile tale aceste sfinte, minunate și maĭ pre sus de tótă mintea? Dacă tu bucuria ângerilor te intristezĭ; dacă tu mărirea Ziditoriuluĭ te mâhneștĭ; dacă tu ajutorul nenorociților lăcrămezĭ; ce vom face noĭ pĕcătoșiĭ? Unde ne vom

afla noi intinaţiĭ, la cine vom căuta alinare şi mângâere în desnădăjduirea pĕcatelor celor multe şi marĭ?

Cuprins de acéstă nedumerire mare, uĭmit de acéstă minune, spăĭmântat de acest semn, în care aşa de viderat ni se arată nouĕ degetul Dumnedeuluĭ care face minunĭ, nu mĕ pricep să o tâlcuesc altmintrelea, de cât cu cuvintele insuflatuluĭ de D-deŭ plângătorïu al feteĭ Sionuluĭ: *Gândit au Domnul să strice zidul feteĭ Sionuluĭ; întins'au mĕsură, nu'au intors mâna sa de la călcarea de tot; şi aŭ plans cea din'naintea zidului şi zidul tot deodată au slăbit!* S'aŭ implinit mĕsura pĕcatelor şi a fără-de-legilor nóstre înaintea Domnuluĭ, s'aŭ sfêrşit îndelungă rĕbdarea luĭ, s'aŭ rîdicat mâna luĭ cea inaltă ca să lovéscă *cu toiag fără de legile nóstre şi cu bătăĭ strâmbătăţile nóstre*, s'aŭ umplut paharul mânieĭ Domnuluĭ *cu vin neamestecat plin de amestecătură, au turnat din ceasta în ceia* şi este gata a-l da spre bĕutură tuturor pĕcătoşilor pămêntuluĭ! Că ne-am stricat, ne-am netrebnicit înaintea luĭ D-deŭ, greşit-am nelegiuire am făcut, nu ne-am îndreptat înaintea luĭ, nicĭ am făcut, nici am păzit precum ne-aŭ poruncit nouĕ; n'am ascultat învĕţătura luĭ şi *am lepadat cuvintele luĭ înapoĭ; de vedem furul alergam cu el, cu cel prea curvariu partea nóstră punem; gura nóstră aŭ înmulţit rĕutate şi limba nóstră au împletit vicleşug, asupra fratelui am pus smintéla.* Dar ce este maĭ mult, pĕcatele nóstre aŭ covârşit capul nostru şi ca o sarcină grea ne apasă în Iad; turma luĭ Iisus Christos acum numaĭ aude glasul Păstoriuluĭ celuĭ bun şi nu merge după el; ea ş'aŭ făcut Christoşĭ mincinoşĭ, ş'aŭ format învĕţătorĭ după poftele lor, cariĭ le vorbesc după plăcerea simţirilor, le scarpină audul cu învĕţăturĭ amăgitóre, *cartesc spre înalţime şi deschid asupra ceruluĭ gura lor,* dic cu derîdire: *Unde este făgăduinţa venireĭ luĭ? De când au adormit părinţiĭ, tóte aşa stau de la începutul zidireĭ; o sórtă este omuluĭ, ca şi dobitoculuĭ, sa facem silă dreptuluĭ, să vedem óre veniva D-deŭ să'l scótă din mânele nóstre; s'au sfătuit într'o unire dicênd întru inimile lor: veniţĭ să stîngem tóte praznicele luĭ D-deu de pe pămênt şi să nu se maĭ pomenéscă numele luĭ Israil!* Şi în adevĕr rătăcirea s'aŭ lăţit, sufletele s'aŭ deslipit de Christos, Bisericile s'aŭ părăsit, slujirile sfinte nu maĭ sunt obiectul evlavieĭ şi a închinăciuneĭ ceĭ cu osârdie a credincioşilor; locul adunăreĭ nu maĭ este casa luĭ D-deŭ; pe ea o aŭ înlocuit alte adunărĭ formate de lume spre defăĭmarea luĭ D-deŭ şi a Christosuluĭ luĭ; jocurile, rîsurile, petrecerile lumeştĭ aŭ luat locul şi a prediceĭ cuvêntuluĭ luĭ D-deŭ, şi a taĭnelor celor mântuitóre a Bisericeĭ şi a rugăciuneĭ şi a lacrîmilor şi a evlavieĭ şi a aducereĭ aminte de mórte şi a vieţeĭ ceĭ vecinice. Acolo este scóla în care se educă tinerimea, viitórea generaţie a neamuluĭ omenesc. Acolo cu mare sirguinţă duce muma pe fiica sa spre a forma pe viitórea mumă, acolo duce părintele pe fiiul seŭ pe care are al lasa clironom numeluĭ şi avuţieĭ sale. Pruncиĭ noştri nu se maĭ învaţă a se ruga luĭ D-deŭ, şi de bună samă nicĭ că se vor maĭ ruga în tótă viaţa; pe copiiĭ noştri, nu'ĭ învaţă credinţă, şi de bună samă nu vor maĭ crede în nimică sfânt în tótă viaţa lor; pe tineriĭ noştri nu'ĭ învaţă a respecta poruncile bise-

riceĭ, a posti, a se înfrâna, şi fără îndoĭală să vor sfêrşi în desfrânărĭ. Frica luĭ D-ḑeŭ nu se maĭ paradoseşte şcolerilor noştri, şi negreşit că vor fi toţĭ lipsiţĭ de înţelepcĭune şi vor procopsi maĭ spre reŭ, înşelând şi singurĭ înşelându-se. Cu un cuvênt, observând bine tinerimea nóstră, acéstă educată după metodul acel strein, se pare că între alte ştiinţĭ ar fi învĕţat sistemul de a nu crede în cele sfinte, de a fugi de Christos şi a se ruşina de Biserică, şi a ocărî tot ce este religios şi maĭ cu samă orthodox. Acéstă epidemie morală, a strĕbătut până şi în bordeĭul saraculuĭ; în cât şi acesta acum nu maĭ este creştin, de cât doar cu numile, crimile şi faptele cele de ruşine aŭ sporit grozav, Christos să huleşte, nu între neamurĭ, ci între creştinĭ, sângele luĭ să calcă; în locul luĭ se închină Mamoneĭ, schimbând asemĕnarea luĭ D-ḑeŭ, precum óre-când Evreiĭ ceĭ necredincĭoşĭ, aŭ schimbat asĕmĕnarea luĭ D-ḑeŭ întru asĕmĕnare de viţel ce mănâncă ĭarbă: şi aşa în urmarea uneĭ atât de marĭ necucernicii, dupre cuvêntul Apostoluluĭ, nemaĭ rĕmâind altă jertfă pentru pĕcate, *rĕmâne numaĭ óre-care aşteptare înfricoşată a judeţuluĭ, şi iuţimea foculuĭ, care va să mistuĭască pe ceĭ protivnicĭ* (Evreĭ 10, 26).

Şi aşa D-ḑeŭ, carele este D-ḑeŭ răvnitoriŭ şi carele *nu dă slava sa altuia, nicĭ bunatatţile sale celor cioplіţi* (Isa. 42, 8), *au lucit sabia sa, şi arcul sĕu l'aŭ încordat şi l'au gătit pre el, şi intrênsul au gătit vasele morţiĭ. Gândit-aŭ Domnul să strice zidurile feteĭ Sionuluĭ; întins-au mĕsură, n'au intors mâna sa de la călcarea de tot; şi au plâns cea din'naintea ziduluĭ, şi zidul tot de odată au slăbit!*

Dar ce să facem noĭ, fraţilor, la asemenea imprejurare minunată, şi inspăimântătóre! In nişte ḑile atât de rĕle cum să rĕscumpărăm vremea? Cum să rĕspundem noĭ la aceste lacrîmĭ cereştĭ adresate, pare că cu deosebire către noĭ, cariĭ ne aflăm în acest sfânt lŏcaş? Ce voiŭ rĕspunde şi însumĭ eŭ mult pĕcătosul? *Sfêrşitus'au în lacrimi ochiĭ meĭ, turburatus'au inima mea, vĕrsatus'au în pământ mărirea mea! Ce voiu mărturisi? Sau ce voiu asĕmĕna ţie fata Ierusalimuluĭ? Cine te va mântui sau cine te va mângâea, fecĭóră fata Sionuluĭ? Că s'au mărit paharul sdrobireĭ tale, cine te va vindeca? Deschis-au asupra ta gura sa toţi vrajmaşiĭ tĕĭ, şuerară şi scârşniră cu dinţiĭ şi ḑiseră: Să o înghiţim pre ea; că acésta este ḑiŭa, carea o aşteptam, aflatu-am pre ea, vĕḑutu-am!*

Mĕ înfricoşez şi mĕ spăĭmântez, când gândesc, că aceste lacrîmĭ întru tot sfinte, jelesc ticăloşia şi netrebnicia chĭar şi a nóstră, cariĭ cu deosebire suntem chemaţĭ de *a face mare bucurie în ceriŭ*, atât prin întórcerea nóstră înşine, cât şi prin intórcerea *celor pĕcătoşĭ de la rătăcire*, prin *mântuirea sufletelor din mórte şi acoperirea mulţimeĭ pĕcatelor!* Ia să întórcem, fraţilor, asupra-ne luare aminte, şi să ne cercetăm, nu cum-va suntem vrednicĭ de lacrîmĭ maĭ mult de cât toţĭ, şi póte că pentru toţĭ? Noĭ suntem chemaţĭ de D-ḑeŭ a lucra în via Domnuluĭ acea cu totul părăginită, şi a o face să aducă ródă multă; învĕţătoriĭ şi învĕţăceiĭ am luat *sórta Apostolieĭ* Domnuluĭ, ca să vestim numele luĭ la tótă suflarea, să fim iconomĭ aĭ taĭnelor luĭ D-ḑeŭ şi se confăptuim *la zidirea trupuluĭ luĭ*

Christos, spre sěvêrşirea sfinţilor, spre a găti Domnuluĭ norod ales. Dar suntem noĭ vrednicĭ óre de acéstă sórtă sfântă? Simţim înşine înălţimea eĭ? Incepem óre acéstă slujire sfântă de la noĭ înşine? Saŭ cel puţin nu ne improtivim Duhuluĭ sfânt, carele nu încetéză a bate în uşa inimeĭ nóstre ca să-ĭ deschidem? Care din noĭ óre va fi în stare să producă un nétăcut propoveduitoriŭ a pocăinţeĭ, un neprefăcut mărturisitoriŭ a învěţătureĭ Bisericeĭ la orĭ-ce împrejurare, un duĭos părinte a poporěnilor, un râvnitoriŭ păstoriŭ, pentru cautarea şi intórcerea oilor celor rătăcite, un Apostol desbrăcat de tot interesul şi înbrăcat numaĭ cu lepădare de sine, un înfrânat aschet, în carele omul cel vechiŭ să fie rěstignit cu patimile şi cu poftele, un prieten al omenireĭ, carele să'şĭ pue sufletul pentru prietenĭ? Dacă în noĭ nu simţim acéstă sămênţă sfânta, dacă privim la acéstă chemare numaĭ din partea din-afarnică—la protiile ce ea dă şi ca să ne dică lumea: *Invěţătorule, Invěţatorĭule,* ca să paştem turma numaĭ pentru ca *să ne hrănim cu laptele eĭ şi să ne îmbrăcăm cu lâna eĭ*, să dicem: *Pace, pace, unde pace nu este* (Iezech. 13, 10) ca prorocii ceĭ mincinoşĭ, despre care dice prorocul că spurca pe D-deŭ *către norod pentru o mână de orz, şi pentru o bucăţică de pâne* (st. 19), saŭ să scărpinăm audul ca învěţătorii ceĭ mincinoşĭ, carii *pururea învaţa şi nicĭ odată nu pot veni la cunoştinţa adevěrului* (II Tim. 3, 7), atuncĭ de ce lacrîmă nu este vrednică ticăloşia nóstră? Asupra nóstră zace blestemul acel înfricoşat rostit de D-deŭ Preoţilor prin Prorocul Malahia: *De nu veţĭ asculta, şi de nu veţi pune întru inimile vóstre. ca să daţĭ marire numeluĭ meu, dice Domnul A-totţiitoriul, voiu trimite preste voĭ blestem, şi voiu blestema bine-cuvêntarea vóstră, şi o voiu blestema pre ea: şi voiu risipi bine-cuvêntarea vóstră, şi nu va fi întru voĭ, că voĭ nu puneţĭ întru inima vóstră* (Mal. 2, 2).

Dacă tu Prea bine-cuvêntată Marie, din înălţimea ceriuluĭ prevedĭ osândirea nóstră cea viitóre, ceteştĭ în ascunsul inimeĭ nóstre nevrednicia nóstră cea mare, nedragostea către prea ĭubitul těŭ Fiŭ, carele aşa de mult ne-aŭ ĭubit, şi pentru carele încă în dilele trupuluĭ seŭ prin inima ta aŭ trecut sabie pentru nemulţemirea cea mare către el din partea noroduluĭ celuĭ lepădat: Apoĭ cum să nu lăcrămezĭ acum, când vedĭ că aceluĭa căruĭa i s'a *dat tótă stěpânirea în ceriu şi pe pământ, căruĭa Parintele aŭ poruncit să i se închine toţĭ ângeriĭ luĭ D-deŭ*, carele *şede dé drépta putereĭ*,—sě nebagă în samă de nişte robĭ netrebnicĭ şi se maĭ pregătesc şi alţĭ noĭ ucenicĭ vêndětorĭ? *Ce voiu marturisi, sau ce voiŭ asěměna ţie fata Ierusalimuluĭ? Cine te va mântui? Saŭ cine te va mângâea fecĭóră fata Sionuluĭ?* Dar, o Maĭcă întru tot sfântă, să nu fie, să nu fie ca lacrîmile tale cele maĭ presus de fire să purceadă de aicĭ! Să nu fie ele de asemenea, pornite din vederea ameninţăreĭ mânieĭ Fiuluĭ těŭ cea cu dreptate pornită asupra nóstră! Ci să fie ele numaĭ unul din acele nenuměrate semne şi minunĭ, cu care tu deapururea aĭ arětat milă asupra pěcătoşilor, spre a-ĭ întórce la pocăinţă, spre a-ĭ încuraja, spre a-ĭ ţinea pre toţĭ la credinţa cea advěrată şi a-ĭ învěţa, ca tot-déuna să năzuéscă la tine ca la o grabnică şi caldă folositóre în tóte nevoile.

In acest véc de corupţie şi necredinţă, Tu aĭ căutat cu îndurare asupra neputinţeĭ nóstre, nĭ-aĭ dat şi acum o pipăită dovadă despre credinţa nóstră cea sfântă, în care nicĭ unul din noĭ nu se va clăti, şi despre mărimea chemăreĭ nóstre, pre carea din tótă inima o vom ĭubi, ca una ce ne pune în aşa mare apropriere de tine, Maĭcă a luminiĭ. Nu vom tăcea nicĭ odinióră a spune minunile tale noĭ nevredniciĭ: *Se va spune acésta întru alt ném, şi poporul ce se zideşte va lăuda pre Domnul.* Greşit-am, nelegĭuit-am, nu ne-am îndreptat înaintea ta, nicĭ am făcut, nicĭ am pădit, precum nĭ-a poruncit Fiĭul tĕŭ şi Rĕscumpărătorĭul nostrŭ; ci nu ne părăsi până în sfîrşit; *fă cu noĭ semnul* acesta *spre bine, şi să vadă ceĭ ce ne urăsc şi să se ruşineze, că tu Dómnă, ne-aĭ ajutat şi ne-aĭ mângâĭat.*

Lacrîmile aceste mântuitóre, fraţilor, pe care noĭ în atâtea rândurĭ le-am vĕdut curgênd din ochiĭ Icóneĭ Sfinteĭ Fecĭóre, precum aŭ mişcat inimile nóstre şi ne-aŭ îndemnat a ne apropia de D-deŭ şi de sfânta luĭ Maĭcă cu îndoită credinţă, nu maĭ puţin ele aŭ putere de a înduĭoşa chiar şi cerul. De aceĭa chĭar de ar fi gândit Domnul să strice zidurile feteĭ Sionuluĭ, de ar fi întins mĕsură; chĭar de ar fi hotărât a vĕrsa asupra pămêntuluĭ nostru vre-una din fialele mânieĭ sale, pe care singur le-aŭ descoperit uceniculuĭ sĕŭ celuĭ ĭubit; vĕdênd umilinţa şi zdrobirea nóstră, pentru rugăcĭunile prea curateĭ sale Maice, nu se va mânia până în sfêrşit, ci se va milostivi, precum óre-când şi asupra Nenivitenilor, la cariĭ trimisese pre Prorocul sĕŭ să li prevestéscă, că după treĭ dile Ninevi să va prăpădi. Numaĭ să fim maĭ băgătorĭ în samă la glasul Bisericeĭ, carea nu încetéză a ne chema şi a ne spune voia Domnuluĭ.

Cu deosebire vremea acésta a postuluĭ ce soseşte să o întrebuinţăm spre o adevĕrată şi din inimă curăţire a sufletelor nóstre prin pocăinţă şi înfrânare. *Intórceţi-vĕ la mine din tótă inima vóstră, cu post şi cu plângere şi cu tânguire, ne dice însuşĭ Domnul, Şi vĕ rumpeţĭ inimele vóstre, şi vĕ întórceţi la Domnul Dumnedeul vostru, că milostiv şi îndurat este. îndelung răbdătoriu şi mult milostiv, şi'ĭ pare rĕŭ de rĕutăţĭ. Cine ştie, doar se va întórce şi se va căi şi va lăsa după sine bine cuvêntare. Trâmbiţaţĭ cu trâmbiţă în Sion, sfinţiţĭ post, vestiţi vindecare, adunaţĭ norod, sfinţiţĭ adunare. Intre tindă şi între Altariŭ să plângă Preoţiĭ cariĭ slujesc Domnuluĭ şi să dică: Nu te îndura Dómne de norodul tĕu. şi nu da moştenirea ta spre ocară, ca să o stĕpânéscă pre dânsa păgâniĭ, ca să nu dică în noróde: Unde este D-deul lor? Şi s'au făcut milă D-luĭ de pămêntul sĕŭ, şi nu s'aŭ îndurat de norodul sĕŭ.*

Iară Tu Prea Sfintă Născĕtóre de D-deŭ, apucă înainte ca o bună spre ajutorul nostru, du rugăcĭunile nóstre la Fiul tĕŭ şi D-deul nostru, Stĕpâna lumeĭ, fiĭ mijlocitóre cătră cel ce s'aŭ născut din tine pentru noĭ, ceĭ ce nu avem altă năzuinţă, nicĭ alt ajutoriŭ, după D-deŭ. Nu ne încredinţa ajutoruluĭ omenesc în vremea vieţeĭ nóstre, ci singură ne apără, sub milostivirea ta scăpăm Născĕtóre de D-deŭ, rugăcĭunile nóstre nu le trece cu vederea întru necazurĭ, ci din primejdiĭ ne isbăveşte pre noĭ, una curată, una bine-cuvêntată. Cătră tine alergăm acum cu nevoinţă noĭ păcătoşiĭ şi smeriţiĭ

și cădem cu pocăință, strigând dintru adêncul sufletuluĭ: Stĕpână milostivește-te spre noĭ și ne ajută, sîrguește că perim de mulțimea pĕcatelor; nu întórce pre robiĭ tĕĭ în deșerțĭ. Dă-ne și nouĕ lacrîmĭ, care spală întinăcĭunea patimilor, dă-ne inimă înfrântă și smerită, pe care D-ḑeŭ nu o urgisește, și fă ca acéstă minune, cu care tu aĭ proslăvit numele tĕŭ înaintea nóstră, tot déuna să ne îndemne a te mări, a te cânta, și a ne ruga ție cu căldură, AMIN.

SOBORNICUL SAŬ POMÉNICUL MITROPOLIEĬ
UNGRO-VLAHIEĬ.

(Urmare. Vedĭ No 12, anul XIII-le, pag. 689).

Pomelnecul Sfinteĭ și Dumnedăeștiĭ Mitropoliĭ din București pentru pomenirea Ctitorilor

Pomenirea cea cătră Dumnedeŭ ce să face de Maĭca nóstră Biserică, pentru sufletile celora ce în Hristos aŭ rĕposat, este un lucru fórte de folos celor adormițĭ creștinĭ pravoslavnicĭ, pentru că prin rugăcĭunea preoților ce să face la sfânta și dumnedăésca Liturghie, înblânzește pre Dumnedeŭ asupra celora ce aŭ greșit de aŭ călcat poruncile luĭ Dumnedeŭ, și li sĕ ĭartă pĕcatele. Dreptu aceĭa cade-sĕ tuturor pravoslavnicilor, puternicilor, și slabilor, cariĭ vor vrea să sĕ scrie la sfântul pomelnic, aceĭa întăĭ să ĭa blagoslovenie de la Prea Sfințitul Mitropolit, dĕpă aceĭa să și miluĭască și să ajute sfânta Biserica, în potriva numelor ce'șĭ va scrie, ca să fie de hrana celora ce slujăsc dioa și nóptea sfinteĭ Besericĭ la sfântul oltar, unde sĕ face junghiarea și pomenirea a Domnuluĭ nostru Iisus Hristos, împreuná a tuturor creștinilor, ca să fie bine priimită, ĭar nu în silă și fără de blagoslovenie a să scrie, saŭ fără știre, pre taĭnă, că acela nu va avea folos, nicĭ jărtva luĭ va fi priimită la Dumnedeŭ, pentru care lucru într'acéstă carte bisericéscă, adecă pomelnic, să scrie numaĭ ceĭa ce aŭ ajutat și aŭ miluit sfânta Mitropolie, afie-

rosind uniĭ mult, alţiĭ puţin, după puterea lor, adecă: Ctitoriĭ, Arhiereĭ, Ieromonaşiĭ, Diaconiĭ, monaşiĭ şi mireniĭ, ce după putinţa lor aŭ folosit sfânta Mitropolie, aşijderea saŭ maĭ adaos de s'aŭ scris numele celor ce s'aŭ îngropat aicea dentăĭ, atât în lăuntru în Biserică. cât şi pĕ afară den Biserică, anume, după cum am putut afla înscris, şi într'auḑit, pentru care acestu pomelnic s'aŭ legat a ḑoa óră, s'aŭ maĭ mărit cu prisosirea hărtieĭ pĕste tot locul pĕ unde era trebuinţă la început, pĕ în mijloc şi la sfêrşit. In ḑilele Prea Sfinţituluĭ Mitropolituluĭ al tótă Ungro-Vlahia şi Stĕpânuluĭ nostru Kiriu, Kiriu Grigorie Arhiepiscopul, cu ostenéla şi cheltuiala celuĭ între Ieromonaşĭ smerit şi plecat Samuil Eclisiarhul Mitropolieĭ, la anul de la Hristos 1776. Septemvr. 5.

Mormênturile Domneştĭ.

Constandin Voevod, Bălaşa Dómna, Şărban Voevod, Ilinca Dómna, Radul Voevod, Luchiana Dómna, Porfiria Dómna, Constandin Voevod, Scarlat Voevod, Kira Casandra.

Mormênturile Arhiereştĭ.

Theodosie Arhierea, Anthim Arhierea, Mitrofan Arhierea, Methodie Arhierea, Neofit Arhierea, Filaret Arhierea.

Mormênturile boereştĭ den drépta în lăuntru.

1. In drépta cum întri pre uşa Bisericiĭ mormêntul cel de'ntăĭ este al Corbenilor.

Constandin, Mihaĭ, Vintilă cu tot némul lor, Neculae Sanda, Constandin, Panait, Dimitrie v. Gheorghie v. Maria Radul.

2. Al doilea mormêntu tot în rândul acesta, mormêntul luĭ Racoviţă Ştirbeştĭ.

Dumitraşco, Efpraxia Monahia, Constandin, Ilie, Andronache, Bălaşa, Marica, Mateĭ, Enache, Toma Ioan cu tot némul lor.

3. Al treilea tot în păretile uşiĭ. mormêntul Băjăştilor.

Ilinca cu tot némul lor, Constandin, Barbul, Gheorghie, Maria, Angheli, Ana, Constandin, Smaragda.

Bujoreniĭ.

Manolache Filodor, Ştefan, Radul, Şĕrban, Barbul, Maria, Matheĭ, Stanca, Constandin, Stavarache, Ioan Ilinca, Ecaterina cu tot némul.

4. Al patrĕlea mormênt al Brătaşanilor.

Barbul, Alecsandru cu tot némul lor.

5. Al cincilea mormêntul ĭar al Bratăşanilor.

Tot în drépta, al doilea rând de pĭetre.

1. Mormêntul Beizadelilor luĭ Scarlat Voevod: Grigoraşco, Grigoraşco, Stefan, Constandin.

2. Al treilea rând de pĭetri can la mijloc mormêntul Néguluĭ Beĭzadea, nepotul luĭ Antonie Vodă.

3. Al patrĕlea rând de pĭetre spre icóne în sus, lângă stalpul din mijloc, mormântul Mariĭ Domniţiĭ, fata Dabijiĭ Voevod, Iordache Ruset.

4. Tot într'acel rând de pĭetri, mormântul Raduluĭ Beĭzadea, sin Iliaşco Voevod.

Domniţa Stanca fata luĭ Costandin Voevod Brancovénul.

Alaturea la paretile despre namiezi, la ferésta din mijloc, mormêntul luĭ Petre Dapasta Doftorul.

Petre Canela.

Acincea rând de pĭetri despre icóne mormântul Efrosiniĭ Dómneĭ, ce aŭ ţinut Scarlat Voevod. Efrosina.

Tot într'acel rând al doilea mormênt al Smarandiĭ, nora luĭ Neculache Paharnicul. Smaranda.

1. Cum întri pĕ uşa Bisericiĭ din stânga este mormêntul Creţuleştilor.

Viĭ:

Toma, Safta, Constandin.

Morţiĭ:

Iordache, Safta, Nicolae, Maria şi tot némul.

2. *Mormêntul Văcăreştilor.*

Ianache, Stanca, Constandin, Barbul, Stefan, cu tot neamul lor.

3. *Mormêntul Albeştilor.*

Ioniţă, Grigorie, Şarban, Kéjna cu tot neamul.

4. *Mormêntul Bălăcenilor.*

Drăghicuĭ, Constandin, Barbul, Marica, Ioan, cu tot némul lor... Mihaĭ.

5. *Mormêntul Tufenilor.*

6. *Mormêntul Ghiurgiuluĭ în colţu.*

Iordache, Arghira cu tot némul lor.

1. Al doilea rând de mormênturĭ lângă feréstă, mormêntul Blejoiancaĭ.

2. Al doilea rând tot în rândul din mijloc, este un mormênt mic, nu s'aŭ putut citi.

3. Un mormêntu al Badiĭ Bălăcén, tot într'acel rându al doilea.

Badea, Sima.

Un mormânt lângă stâlpul din colţ al Agăĭ Faca, tot într'acel rând al doilea.

Al treilea rând de mormânturĭ despre icóne, este mormêntul Bălaşóeĭ, lânga feréstra din mijloc, lângă părete, despre mĭaza nópte.

Constandin, Barbul, Balaşa, Mihail, Gheorghe, Safta, Smaranda, Ioan, Safta, Maria, Costandin v. Aniţa, Vasilie, Radul.

Un mormênt făr' de pĭatră în mijloc, tot într'acestu rând, nu să ştie al cuĭ este.

Mormêntul luĭ Mateĭ Pădure, tot într'acest rând, lângă stâlp.

Mateĭ, Zoiţa, Iordache, Padure, Dochiţa cu tot némul lor.

Aicea sĕ pomenéscă Mitropoliţiĭ ţărĕĭ Rumăneştĭ.

Anthim	*Arhiepiscop*
Athanasie	*Arhiepiscop*
Theodor	*Arhiepiscop*

	Maxim	*Arhiepiscop*	
	Macarie	*Arhiepiscop*	
	Varlaam	*Arhiepiscop*	
	Ananie	*Arhiepiscop*	
	Simeon	*Arhiepiscop*	
	Efrem	*Arhiepiscop*	
	Mitrofan	*Arhiepiscop*	
	Daniil	*Arhiepiscop*	
	Efthimie	*Arhiepiscop*	
	Serafim	*Arhiepiscop*	
	Mihail	*Arhiepiscop*	
	Nichifor	*Arhiepiscop*	
Al doilea	*Mihail*	*Arhiepiscop*	
Al doilea	*Efthimiŭ*	*Arhiepiscop*	
	Ieremia	*Arhiepiscop*	
	Luca	*Arhiepiscop*	
	Anastasie	*Arhiepiscop*	
	Grigorie	*Arhiepiscop*	
	Theofil	*Arhiepiscop*	
	Ștefan	*Arhiepiscop*	
	Meletie	*Arhiepiscop*	
	Parthenie	*Arhiepiscop*	
	Ignatie	*Arhiepiscop*	
	Theodosie	*Arhiepiscop*	
	Sofronie	*Arhiepiscop*	
	Sava	*Arhiepiscop*	Ardélschi Brancovicĭ.
Al doilea	*Varlaam*	*Arhiepiscop*	
Acesta s'au facut Mitropolit la lét 7216 Ghenar 28 du. şi aŭ fost din ţara Iverilor	*Anthim*	*Arhiepiscop*	Al doilea
Acesta s'au făcut Mitropolit la lét 7225 Septembre 1 dn.	*Mitrofan*	*Arhiepiscop*	Al doilea

Acesta s'aŭ facut Mitro polit la lét 7228 Avgust 21 dn: pamêntén.	*Daniil*	*Arhiepiscop*	Al doilea
Acesta s'au facut Mitropolit la lét 7240, Ghen. (Dechem. 16. dn.). Acesta au fost pamêntén.	*Ştefan*	*Arhiepiscop*	Al doilea
Acesta s'au facut Mitropolit la lét 7247, Noembrie 26 dn: şi au fost de la ţara Critului.	*Neofit*	*Arhiepiscop*	
	Filaret	*Arhiepiscop*	
Al doilea	*Grigorie*	*Arhiepiscop*	Acesta aŭ fost vladică Mireon ot Manastirea Colţea şi s'au facut Mitropolit la Iulie 28, 1760.
	Cozma	*Arhiepiscop*	Acesta din Episcop Buzaului s'aŭ facut Mitropolit la 1787.
Al doilea	*Filaret*	*Arhiepiscop*	Acesta din Episcop Ramnicului s'au facut Mitropolit la 1792, fiind un an Mitropolit.
	Dosithie	*Arhiepiscop*	Acesta din Episcop Buzau s'aŭ facut Mitropolit lét 1793.

Gavriil	*Exarh*	Au venit din Rosia la lét 1810, Ghenar, şi au scos pe Dosithie orânduindu-se de la Peterburg alt Mitropolit, Ignatie del Arta
Nectarie		DinEpiscop Rîmnic s'au facut Mitropolit la 812 Dechem. ducêndu-sĕ Ignatie de voea sa în Italia, după pacea Muscalilor. Paretisindu-se Nectarie la 1819, Maiu 1 s'au facut Mitropolit Dionisie Lupu, proin Sevastis.
Grigorie	*Dascălul*	Aducêndu-l din sfânta Manastire Caldăruşani l'au făcut Arhiereu şi Mitropolit la lét 1823 Ghenar 10.

Aicĭ sĕ pomenésc Domniĭ Țăriĭ, și Dómnele și Coconiĭ lor.

	Io Radul Voevod Negrul	Acesta au înalţat Tismana.
	Io Dan Voevod	
	Io Mircea Voevod	Acesta aŭ facut Cozia
	Io Mihail Voevod	
	Io Vladul Voevod	
	Io Radul Voevod	
Acesta aŭ făcut Argişul şi au mutat şi Mitropolie în Tărgovişte.	*Io Négoe Voevod i Gospodja Ego Despina*	

Io Theodosie Voevod
Io Radul Voevod
Io Vintilă Voevod
Io Pătrașco Voevod
Io Alexandru Voevod i Gospodja Ego Ecatirina
Io Dimitrie Voevod
Io Mihail Voevod i Gospodja ego Stanca, Mati Ego Theodora
Io Nicola
Io Șarban Voevod, i Gospodja Ego Elena, i dăşter Ego Anca, i Mati Ego Maria
Io Simion Voevod i Gospodja Ego Maria i cead ih Mihail
Io Radul Voevod i Gospodja Ego Arghiră
Io Alexandru Voevod i Gospodja Ego Elena, i ot țe Ego Iliaş
Io Leon Voevod
Io Matheĭ Voevod i Gospodja Elena

Io Constantin Voevod i Gospodja Ego Balașa — Acesta au facut Besérica ce iaste Mitropolie în Bucureşte.

Acesta au facut să fie Mitropolie în Bucureşte. — *Io Ghica Voevod*

Io Grigorie Voevod i Gospodja Ego Maria i sîn ih Io Ioann Voevod

Acesta au zugravit sfânta Mitropolie şi au închinat vinariciul de aici din délul Bucureştilor. — *Io Radul Voevod, i Gospodja Ego Luchia, i sîn ih, io Ștefan Voevod*

Io Antonie Voevod, i sîn Egó Négoe i Jupanița Ego Chĭajna
Io Duca Voevod i Gospodja Ego Nastasia i ead ih

Io Șerban Voevoda Basarab i Gospodja Ego Maria i sîn ih io Gheorghie Voevoda, Zmaragda, Casandra, Balasa	Un sacosde lastră grea, 4 póle de icóne ĭar așa. 3 dvernițe de lastra, 1 potir și discos de argint hora, 2 șvéștnice marĭ.
Io Costandin Voevod i Godpodja Ego Mariia i sînovâ ih Io Costandin Voevod, Io Ștefan Voevod, Stanca, Marĭia, Radul, Ilinca, Safta, Ancuța	Lét 7197 Oct. 29.
Io Ștefan Voevod, i Gospodja Ego Păuna	Lét 7223 Mart 25.
Io Nicolae Alexandru Voevod i Gospodja Ego Pulheria	7225 Ghenar.

Io Ioann Voevod, i Gospodja Ego
Io Constandin Nicolae Voevoda
Io Mihaĭ Voevod
Io Grigorie Ghica Voevod
Io Constandin Mihaĭ Racoviță Voevod,

carele la luna luĭ Ghenuarie în 28 lét dn. 1764 aŭ răposat în Domnie și s'aŭ îngropat înlăuntru în Biserica sfinteĭ Mitropoliĭ în grópa Măriĭ Sale Constandin Șărban Voevod, Ctitorul și Măriĭa Sa Domnul nostru Io Ștefan Mihaĭ Racoviță Voevod, pentru a răposatuluĭ pomenire, aŭ cum-

părat de la Stolniceasa Stanca Boziĭanca, şi de la fiĭ-sa Maria Şet. o casă ce aŭ avut'o dumnealor aicĭ în Bucureştĭ cu pivniţă de pĭatră şi cu locul lor drept talerĭ 620 care case sânt în mahalaoa Balăcénuluĭ, alăturea cu casile de la Ghĭurgĭóıca, ce sînt ıar a Mitropolieĭ, şi Mariĭa Sa le-aŭ dat danie sfinteĭ Mitropoliĭ ca cu din venitul lor să aıba şi sfânta Mitropolie datorie sa'ĭ pue candilă la mormênt, să ardă tot-déuna la sfintele slujbe şi făclie, şi să sĕ pomenéscă numele Măriel (lor) Sale, adică: Mihaĭ Voevod, Ana Monahi, Constandin Voevod, Ştefan Voevod, Roxsandra Dómna şi coconiĭ lor, Constandin, Mihaĭ.

NOTA. Atât întroducerea din 1776 scrisă de Samuil Eclesiarhul, cât şi pıetrele din interiorul Bisericeĭ Sf. Mitropoliĭ, ce nu se maĭ vĕd astă-ḑĭ, sunt scrise de însuşĭ mâna luĭ Samuel Eclesiarhul, prin urmare mult posterióre Pomélniculuĭ vechiŭ, ce'ı scris de Ieromonahul Ghervasie de la Putna. De aseminea se constată fórte uşor adausele maĭ noue şi la lista Mitropoliţilor, unde scrierea luĭ Ghervasie merge numaı pană la Mitropolitul Varlaam inclusiv, precum şi la cea a Domnilor până la Duca Voevod inclusiv, ıar de acolo continuă alta mâna. Acésta spre ştiinţa, că adică atuncĭ s'a prescris Pomélnicul ce'l posedam asta-ḑĭ, şi care'ı decopiat de pe un altul maĭ vechiŭ.

C. E.

DONAȚIUNI.

Domnul Marin Niță și Dómna Sița Gânescu din comuna Topolovenĭ, plasa Podgoria, județul Muscel, aŭ bine-voit a face dar Bisericeĭ cu patronul „Adormirea“ din comuna Goleștĭ-Badi o Evanghelie și un Apostol, edițiunea S-luĭ Sinod în valóre de leĭ 35, precum și un Orologiu în valóre de leĭ 30, pentru care faptă li sĕ aduce viĭ mulțemirĭ.

Următórele persóne aŭ contribuit la repararea și înfrumusețarea Bisericeĭ Sfânta Vinerĭ din urba Alexandria județul Teleorman: Dl. Marin Teodor a oferit un policandru în valóre de 140 leĭ. Dl. Dimitrie Mitrică și Florea M. Toader aŭ oferit perdele pentru icónele împĕrateștĭ în valóre de 24 leĭ. Preotu Ivan Duhovnic și Ión Mitrică aŭ oferit un steag, 40 leĭ. Ioan Francu a oferit un steag, 40 leĭ. Dl. I. Căpitanovicĭ a oferit douĕ sfeșnice, 20 leĭ. Iar pentru reparatul și văpsitul maĭ multor obiecte din acéstă Biserică, Preotul Alex. Ghelican parohul Bisericeĭ, contribuind cu 5 leĭ, Anghel Nicolescu cu 5 leĭ, Ioan Drăghicĭ 5 leĭ, Dimitrie I. Pipie 5 leĭ, cântarețul Constantin I. Epurescu 5 leĭ, M. Toader 6 leĭ, Voicu Mungiu 4 leĭ, Dimitrie M. Stârcu 4 leĭ, M. Dumitrașcu 3 leĭ, D. Neagu 3 leĭ și Petre Cr. Calușĭ 3 leĭ. toțĭ enoriașĭ aĭ dișeĭ Bisericĭ. Tuturor acestor persóne piόse și demne de imitat li se aduce viĭ și căldurόse mulțemirĭ.

Li se aduce mulţemirî prin publicitate următórelor persóne: Párinteluî Dositheiŭ. Duhovnic din Monastirea Ciolanu, judeţul Buzĕu care a dăruit: un rând sfinte vase de argint în valóre de 100 leĭ. Una cadelniţa de argint în valóre de 50 leĭ. Un rând procoveţe de matase în valóre de 20 leĭ. Una crucilită de argint pe sânta Masă în valóre de 45 leĭ. Un miruitor de argint şi un clopoţel pe s-ta Masă în valóre de 12 leĭ. Un colivitru de arama pentru Botez în valóre de 80 leĭ. Tóte aceste valorênd suma de leĭ 307.

Parintelui Dionisie. duhovnic, din Monastirea Ciolanu care a daruit o bocşcea pe sfânta Masă în valóre de 30 leı.

Părinteluĭ Eftimie Georgescu, diacon din Monastirea Ciolanu care a daruit una Icóna împĕrătésca şi un Apostol, ambele costă 75 leĭ.

Obştieĭ monahilor din Monastirea Ciolanu care a venit în ajutorul Bisericeĭ nóstre cu suma de leí 51 şi b. 70 la sută.

Sfinţieĭ sale Bonifate monah din Monastirea Gavane care a daruit una carte în valóre de 20 leĭ şi banĭ numerar 20 leı, în total leı patru-ḑecı.

Fie ca acésta fapta creştinéscă sĕ afle resunetul în inimile creştinilor pioşĭ, servindule ca esemplu vrednic de imitat.

—

D-na Maria Cernătescu şi Preotul Constantin Mihailescu, aŭ contribuit la reparaţiunea Bisericeĭ „Adormirea Maĭceĭ Domnuluĭ“, din cotuna Hăndreşciĭ, comuna Miclăuşeniĭ, din judeţul Roman; cea întâĭ cu suma de 100 leĭ şi cel de al II-lea cu 50 leĭ. Pe lângă acésta şi enoriaşiĭ numiteĭ cotunĭ, aŭ contribuit fie-care câte cu 7 leĭ, complectându-se ast-feliŭ suma de 1400 leĭ, cu care s'a terminat reparaţia aceleĭ Bisericĭ, pentru care faptă creştinéscă li sĕ aduce călduróse mulţemirĭ.